

QUO VADIS - CARNIOLA ALTA

**TAKO NAJ BI SE ZGODILO,
ALI PA TUDI NE**

Nekaj okroglih in dvomljivih

ZADNJIH PET

Mrkač

**Raja pod Triglavam,
2010 in naprej**

UVOD

Že od leta 2007 izhaja ob pustu majhna knjižica pod naslovom

TAKO NAJ BI SE ZGODILO, ALI PA TUDI NE Nekaj okroglih in dvomljivih Mrkač

Sedaj smo zbrali skupaj in preuredili večino posameznih prispevkov objavljenih v prvih petih knjižicah in jim dali podnaslov

Prvih pet.

Vendar je sedaj pripravljenega že veliko gradiva, ki verjetno v knjižni obliki več ne bo utegnilo iziti, temu smo dali drugi del naslova

Zadnjih pet.

Vse skupaj smo pa pripravili tako, da bo možen dostop prek interneta. Ker ta nudi veliko večje možnosti, smo dodali še nekaj audio posnetkov, ki jih lahko poslušate vzporedno z uporabo teksta (kliknite znak med # #)

Mnogo zadovoljstva vam želi Mrkač.

Druga izdaja, popust 2011.

KAZAU (Druga izdaja popust 2011):

Čopou Joza pa Žvansk petel'n # #.....	5
Pôdrašč pa Sv. Pet'r # #.....	8
Pôdrašč	9
Duše na Porou niu.....	10
Bohinska gostobesednost.....	13
Br'z naslova.....	14
Gorjanska	14
Sodnik Jeušk	15
Muca kosmata	16
Profesionalc'	16
Goričca	18
Pokristjanvane	20
Karnevalito.....	21
Predvoliuna.....	22
Entropija	22
Kašca, košta, kešt,	24
Žvali	26
Teren	27
Srensk kamn'.....	29
Kozu pa Vid'c.....	31
Tajkunsk zgled'	36
WOG'N >> BOH'N	37
Napredek	37
Babe pa desc.....	38
Kvinton, klinton, bakuš.....	40
Lukrecjan pa Volsin	42
Stari Cesar.....	46
U bol'nc.....	46
U špitavo.....	47
Cika pa Šeka	53
Timsk deu	55
Begunc pa Podgorc	56

<i>Obisk</i>	58
<i>Rošč pa negou rod</i>	65
<i>Urau</i>	69
<i>Dva prjatva</i>	70
<i>Orane</i>	73
<i>Kang'lcuk'r</i>	78
<i>Nastank Zagoric</i>	79
<i>Koko so Blejč z gub'l dušo pa se predal hudič'</i>	83
<i>P'rpelat ekstreme u absurdnost</i>	86
<i>Tri primadone</i>	87
<i>Tokoj ratou Boh'n</i>	91
<i>Praz'nvana # #</i>	98
<i>Jgovoru voča svojmo sino: # #</i>	99
<i>Ta star</i>	100
<i>Kajfež (# #)</i>	102
<i>Uremenarje</i>	102
MRKAČ-POSTHUMUS	108

Opou Joza pa Žvansk petel'n

Bvoj u tistmo cajt, kso deval elektrarno u Mostah. Pa sedejo te električarje 'n dežev'n popoudne u Žirov'nc p'r Trebuš'nko pa nakvadajo use sorte, ed'n b'l važe k't pa ta druj, ed'n se b'l baha k't pa ta druj.

Pa prau ed'n: »Joža, dej no povej tisto od Žvanskga petelina, ks' že glih Bohinc pa t'm bliz doma, ti že morš ved't, kokoj to bvo.«

»Ja, toj bvo pa tok.

Učas je pelava mau nad Žvanam pot s Primorske če v'n h svetmo Janezo, po ker so hodil Primorc pros't za d'ž. Hodil so če usi, desc pa babe, pobož'n pa pogan, pa cvoz banderam so hodil po ta zgor'n pot z Bače dolčev'n. Poj so b'l pa pr' maš p'r svetmo Johano, pa kso šle od maše, j'h je dostkrat ta bohinsk d'ž že koj napvahtou. Poj so pa rekle, d' tok pa niso prosil, pa d' j'h je boh verjet'n narobe razumu, kso ble usi mok'r pa premražen.«

»Ja, povej že tisto od petelina, ne pa use okol nega!«

»Počak, seu koj pršvo. No, toj bvo pa tko!

Pride 'na nuna u nebesa, pa jo pobara svet Pet'r, kva pa koko. Mo pa reče, d' ma vona u nebes'h pv'c že zagvišan, sej nuna. Svet Pet'r pa pogleda u svoje bukve pa pobara nuno, koko j'j ime, mo pa ta reče, d' sestra Felicitas.

»Ja, čes pa dobiva ta ime«

»Ja, če pa drgod k't pa u kloštr', sej t'm ratamo sestre pa zrav'n dobimo ime.«

»Ja, pa tle not piše, d's meva 'nga votroka, tga pa nune ne smejo met, če sga pa stakniva.«

Pa mo začne nuna prpovedvat, d'j šva s Primorske s procesjo če čz Bačo h svetmo Janezo u Boh'n, pa d' so šle po an pot, pa t'm nad Žvanam, pa daj biu t'm 'n petel'n, kni pusto nobe-ne p'r gmah, ampak d' nej ni n'č hudga storu, pa d'j biu z no

prou prjaz'n, pa d' joj poj koj spustu naprej. No, ampak devet mescou poj jpa p'rjokou na svet 'n pšanc, kgaj pa kr'stu svet Janez, kje reku, d'j to že tko, č' hodjo ldje k nemo če u Boh'n pa č'z Žvan čez. T'm majo petelina k desce našge, babe pa sam počasti.

»No tko s'm meva srečo tud jest pa s'm bva počaščena, pa som dal poj ime Felicitas (sreča, blaženost), ta mau jpa dobiu p'r svetmo Janezo ime Feliks (Srečko).«

Svet Pet'r pa: »Ja, toj že mrbit tko bvo, ampak tvoj ta zagvišan pv'c u nebes'h jpa šu u maloro. Z'to morš pa mau počakat, d' grem jest barat boga, kvaj za nard't!«

Paj šu h bogo pa mo use to povedou. Boh pa reče poj nadang'lno Rafaelo, nej gre po nuno, dau tud vona povedova, kva pa koko.

Poj pa Pet'r povedou, kvau use piše u knig pa kokoj to bvo, nunaj pa rekva, d'j šva sam pros't za d'ž pa boži žeg'n, pa daj bva uslišana pa daj oboje dobiva, pa daj še vona nosna ratova. Svet Pet'r pa, daj dost tak'hle, kse tko izgovarjajo pa k praujo, d' majo pv'c zagvišan. Poj pa barou Boh Petra, na kva so se use izgovarjale, jpa ta reku, d' use govarejo, d' so šle če u Boh'n na božjo pot, dolv'n mem Žvana, če na Bukovo h svetmo Johano, pa h svetmo Duho, kje t'm zad. T'm na Žvano majo pa 'nga poseb'n šorf petelina, pa d'j uhka ta kriü.

Poj pa Boh reku: »Č'j toko, gam pa mogu s'm dobit«, paj posvou nadang'lna Rafaela pa Mihaela dol na Bukou, d' sta ga aretirova pa p'rulekva gor u nebesa. Poj gaj pa Boh zaslišou pa mo reku, č'j von tist žvanšč petel'n.

Ta pa »Ja, s'm!«

»A pas poj ti tist kajon, kje tole tokole urihtou. A pas kej u žvaht s peklenščkam, a kej tačga?«

»Ne, n'č nimam jest s peklenščkam. Jest dol u p'ku sploh refetat n' mor'm. Če dol b' refetou, bse m' koj refetnice usmodle. Pa dol je preveč uroče, jest s'm velik raj tle gor na Bukov'm pod pvaninam, kje l'ft friš'n, pa t'm lepo refetam pa dol gle-

dam. Če pa zagledam k'sšno b'l fletno punco se pa dol sklon'm. Gvavo mau b'l dol sklon'm, da bole vid'm, poj me pa dol potegne.«

»Ja, koko dol potegne?«

»Ja toko, kura počepne, jest jo pa pohod'm.«

»Ja, pas ti petel'n?«

»Ja, s'm«

»As tist hudičou t'č?«

»Ne, ne hudičou t'č pa nis'm, ne, hudičou že ne!

T'č s'm, ampak tiča pa nimam!

»Toj pa čud'n,« je reku Boh.

Poj pa ukazou Mihaelo pa Rafaelo, d' sta ga zgrabiva pa vrgva na nebeško mizo, ga pregledova, pa res ni mu tiča.

»No, no« jpoj reku Boh, »koko sej mogu' glih men to potroft, taka čudna reč. Ampak tob tud fajn bvo, č'b jest mogu tud moj'm farj'm kej tačga zrihtat.«

Poj pa petel'n reku: »Ja sej ste j'm zrihtal, sej ste tud nim dal tak krog'lc okol uratu, k mam jest rinčk.«

Poj so pa tega petelina spust'l, poj pa douh cajta hodu tle okol, če ne hod mrbit še dons.«

Tkoj prpovedvou Čopou Joža pred po stoletja p'r Trebuš'nko.

Ja, dons ga pa ni več med nam, dab nam še kej bohinskga povedou, pa tok je tačga vedu!

ôdrašč pa Sv. Pet'r

Paj pravu 'n st'r Smokučan (Gríž'lnou Mirko), d' so učas hodil Pôdrašč z banderam če na Sv. Petra, t'krat, kje ta mu svoj praz'nk (29. jun.), pa d' to ni bvo k'r tko.

Podrašč so pas'l gor na Beušc svoje jarce, pa so trdil, d' j'h j'm vahta sam svet Pet'r.

Toj bvo pa tkole:

Kje pršu sv. Pet'r, je trava gor na Beušc že tok zrasva, d' sej dau past. Prej jpa tle douh cajta ležou sneh, od tga gaj pa poj po grapah tud še tok ustau, d' so ga mel jarc za sladoled.

N' gun stran Beušce, pa gor č'z Vrtačo, ker so Podrašč gnal na pašo svoje jarce, kso se pas'l t'm zad za Sredn'm vrham, zad za Šijo, so ble steze, po ker'h so gnal, zvo strme, svoj poh'n sn'ga pa kamna, paj bvo zvo n'var'n. Velikrat sej k's'n jarc potakalou dol, pa tud k's'n pastir joj učas fasou.

No, poj so pa en ted'n pred sv. Petram, kje bvo na nihou stran še velik sn'ga, naredl' gaz u ta sneg, pa skoz od Mačenske pvanine gor čev'n do Mač'nskga prehoda na Vrtač. T'krat so mel svoje jarce že na Mač'nsk pvanin, kso se t'm že uhka pas'l.

No, so pa na Sv. Petra poj šl' z banderam t'm čez, pa po Zele-
nic dol, pa na Kališa, pa za Pleč'm, pa č'z Gosc dol do Sv.
Petra, kje bva t'krat maša. Poj so pa t'm prosil pa molil, d'b
varvou nih pa jarce, kj'h bojo druj dan gnal če gor na Vrtačo
pa zad za Sijo.

Toj bvo še od zvo star'h cajtou s'm, kje biu Sv. Pet'r še edin
svetišè. Vrjet'n je bvo pa to še tud od prej, kso tle častil t' črn-
ga junca, al pa še od prej, kso tle č'stil t' beuga mrkača.

Ja, podob'n k't Mačan so gnal svoje jarce tud Svečan na svo-
jo pvanino Svečco t'm zad na Koč'n, pa tud Stružan na ta
spred'no stran Kočne, ker so mel na svoj'h pvaninah tud sta-
nove. Tud Podnarj' so j'h p'rgnal tle gor, sam te so j'h gnal če
zad za Suh rušje. T'm pa niso mel svoj'h pastirsk'h stanou,
tko k't Podrašč zadej za Sred'nmo vrham, ampak so pust'l
jarce, d' so se k'r sami pas'l. Mi Smokučan, smo pa u teh
caj'ht pas'l use če do Priž'nce, mel smo pa tud svoj tamar zad
za ta staro bajto, kjo dons ni več..

Podrašč

Gor za Sred'nmo vrham so mel pa Pódrašč svojo baj-
to. T'm so pas'l jarce use če od Zad'nga robu vrh Kož'n pa use
če do Suhga rušja, njihova j'bva Beušca, pa Vrtača, pa Nemš
vrh pa use to.

Ja, Podrašč so ble na un stran Beušce, t'm so mel svoje pva-
nine, t'm so mel svoje kmetije, pa svoje vasi. Podrašk je bvo
pa use od Čepe s'm, pa če do konca Košute, t'm so bl' pa poj
Podjunc, kso glih tko pas'l na to stran.

Ja, »Rožje« so rojé od Jelena. Pod tem rojém je bvo use od
Čepe do Mediga dova, k'r je bva Baba, poj je bva Beušca če
do Lubela, poj pa Košuta.

No Beušc so pa rek'l tud »rojé od jelena«, kso bl' gor visok č'z use to, pa beu tko k't veje od rog.

Zahod'n od tga so ble Zilan, kso tud pas'l na to stran, uzhod'n pa Podjunc. Tko kso ble Podjunc »pod juncam« (bikom), tko so ble te tle čez »pod (jelenov'm) rojem«. Ja, sej se še dons reče »rogovje«. Podrašc so od tga ponucal rožé, mi pa rojé. Zdej majo pa t'm Rož, toj pa rog od jelena, kje pokrivou use to. Ta rog pa res zgleda tko, k't jelenou rog, sej v's razvejan pa na konc ma bele veje.

Ja, mi j'm pa rečemo Pódrašč, pa Pódraška bajta. Toj že zvo staro, tko ksmo tud mi tle že zvo douh cajta.

Ja, zahod'n je bva pa Baba, kje bva od bergmand'lcou usa prevuknana. Tle pod Rojém so pa pastirj' rudo sam po vrh nabiral, pa jo poj pozim dol ulačil pa zamenuval za use sorte k'r so rabil.

Še b'l na zahod so ble pa Zilan use če do Kluž zad za Belco. Belca j bva še naša, zad je bva pa sam goša, šele del'č gor so ble poj Zilan. Ja, z'to sej učas rekvo te Sau, kje tekva tle skoz, tud koroška Sava, kje bvo pa gor use korošk..

Ja Korošč so ble pa usi sk'p, tko Zilan, k't Podrašc, k't tud Podjunc, tko, k't smo mi Kranc.

(Dve pripovedi griž'lnouga Mirkota)

Duše na Porou niu

Paj Boh nekej brskou po svoj'h popirj'h, pa pogruntou, d' se mo ni 'na duša jauva na večno sodbo. Paj poklicou arhang'lina Gabrijela, pa mo naroču, d' more jet dol n' Bled po to dušo. S'je pa ta reku, kva nej jest letam t'm dol po Bled pa iš'm to dušo, nej nejprej pogledam, če prou za prou je, paj odp'ru telefonsk imenik na svoj'mo računalniko.

No, pa brska 'n cajt po imenik, pa vid, d'j not'r velik tač'h, po kere j šu že pred douh cajta, pa j'h prpelou gor u nebesa. No, pa telefonira dol h tist svoj duš, č'j doma, d' se nou potepou če ukol po Bled, pa jo iskou.

Se pa ugvasi 'n miu gvas'k:

»Kva pa čte?«

»Ja, pa mate t'm vašga voča Jan'za?«

»Če pa, ta sej že zdaunej stegnu.«

»Ja, če ga pa poj mate?«

»Ja t'm, kso usi ta m'rtu, na Porou niu, t'm mamu p'r nas use tače pod zemlo!«

»Ja, če paj to?«

»N' blejskmo britof, vosu!«

»Ja, pa hvala kstem povedal.«

Poj pa telefonirou če u p'ku pa bara Luciferja, č' uhka mau pogledajo, a majo to dušo p'r nih.

No, pa u p'kvo res use pregledajo, poj pa telefonira Lucifer n'zaj, d' ga p'r nih ni, pa d'j prašou tud Hada, kje biu šef u p'kvo že pred nim, č' ga ma von m'rbit m'd ta star'm, paj reku, d' ga tud von nima.

»Ja, pas pogledou tud če b'l delč dol p'r ta večj'h vogn'h, t'm kmate ta nejb'l grešne duše?«

»Ja, s'm, pa še cvo m'd korenine smo pogledal, č' se ni duša slučaj'n če zafr'nklava, pa n' more v'n, pa jo tud ni bvo.«

Poj se pa arhang'l Gabrijel popraska za ušesam, pa prau, d' jo more n' usak n'čin naj't, drgač gau Boh kregou. J'pa šu barat še sv. Petra, č' joj von mrbit spustu not. Ta mo pa prau, d' ne.

Ja, zdej mo pa ni ustau n'č drujga, jpa šu h Bogo, pa moj povedou, kokoj to.

Ga pa Boh napodi, d' nej k'r noje u roče uzame. Gaj pa ta barou, č' žih'r uzame sabo tud arhang'lna Mihaela pa Rafae-la, d' mouta pomagava iska't to pregrešno dušo, ksej tko skriva. Pa mo Boh reče, d' uhka, sam č' mata cajt, kmata tok zaupraut z druj'm dušam.

No, pa grejo usi t'rje dol na Bled, pa obrnejo use vogle, duše pa 'nčer.

»Ja, kva pa zdej, tko n' mormo jet n'zaj u nebesa, sej nas bo Boh kregou, d' n'č ne znamo pa n'č n' zmormo!«

Pa pobarajo svetga Duha, d' nej j'h razsvetli, j'h je pa ta barou, če d' so jo pa iskal?

»Ja dol po Bled!«

»Trot'ln! Zakva jo niste pa še d'rgod po Rajo pod Triglavam mau poiskal, Boh ve kam sej zatekva!«

Gabrijel pa spet za svoj računalnik, pa spet u imenik. Jpa vidu, d'j tud drgod tko, d'j t'm u Rajo pod Triglavam to k'r pousod tko, d' so duše že u nebes'h, pa še zmerej tud u ime-nik, sam daj to na Bled t' nejhuj.

Pa gre spet h Bogo, pa mo use pove.

Pa prau Boh, d'j to že tko, pa d' majo t'm na Bled tako nava-do, d' pokoplejo ldi z dušo uret, d' se jou ja noben č'z 'n cajt nou več spomnu, pa d' ja nou pršva n'zaj, pa j'h kej pokarova, čeu jo kej narobe nared'l. Ū'lik j'h pa sploh ne pokoplejo na Porou niu, ampak k'r zginejo, sej j'h z d'imam pošlejo med zvezde, tko se pa poj za nim zgubi usaka sled. 'n cajt za nim še mau smrdi, poj pa še dga ni več. No, ta smrad pa poj naj-dete u telefonskmo imenik. Poj pa reku Gabrijelo, nej psti p'r gmah imenik, pa nej se vot raj pošten svojga deva, č' če uspeš'n duše iskat.

No, na konc spa Gabrijel mis'l, kok bse namatrou, č' neb mu telefona, pab mogu use sam obletat. Ja, kva č'b mo refetrnice sploh tak napor prenesle, č' se neb prej povomile.

Paj še 'nkrat telefonirou dol, pa se uglasi spet tist ta miu gvas'k. Mo pa pove, kokoj iskou dušo nihouga voča, pa d' mo ni ratou. Mo pa prau tist ta miu gvas'k, d' č'b ga prej barou po duš nihouga fotra, dab mo koj povedou, d' jo ta sploh ni mu, pa d' jo z'to tud ni mogu najt.

No vidte, takaj bva ta zgodba!

Bohinska gostobesednost

Se srečata dva Bohinca, usak na svojmo voz.

„Ej, Cik“

»Ej, Cik«

„Kok“.

»Tok«.

„I, Cik“.

»I, Cik«.

Frizerka

striže desca in obrača negovo gvavo tko, k't je to zahtevou deu, desc pa n'č. Poj ga začne pa brit, mo pa obrne glavo čist nazaj, tko, d' jo desc gleda u ksiht pa d' gaj uhka briva.

Poj jbvou pa z descam konc. Baba sej pa zagovarjova, d' gaj obrniva tko, k't je nej t' nej b'l pasavo pa da gaj uhka nejbol ustrigva pa obriva.

(sam desco je pa urat zaviva, paj podelou).

r'z naslova

So sprav'l tistga tiča na ta nejviši drat, zdej pa ne vid več dol na tiste, kso ga gor sprav'l, ampak gleda sam če u nebesa pa po tist'm, kje u negou višin, s ker'm se poj unt'rholta.

Ja, uhkaj stuj'm tičam po kropilah mahat, pa svojga sam u ta nejbolš punce utikvat.

Sam pa pride poj 'n cajt, ktist, kma tiča usga od kropil pož-ganga, tega drujga lepga tiča u roče uzame, pa mo urat zavije. T'krat pa odletejo tud use tiste ta bolš punce spet h ta druj'm tač'm tičam, kmajo tač lep perje, k't ta.

Ja, v's svet je 'n sam puf, pa viši gor po dratov'h gledaš, več kurbirje, sta nejveč pufam vid'š. Paj zraw'n še 'na ukana, d' kso tko del'č, d' set zdejo cvo mejh'n, kpa dol padejo, pa vid'š, kaš'n so res.

(Ja, u inozemstvu' so pa rek'l: ime kurba, pride od kur, kso tud 'ne vrste tič, sam so ženskga spola. Ja, poj pa kurbir tud ni n'č drujga, k't 'n t'č, čj že kura t'č.)

No, tko se v's svet vrti okol tičou!

orjanska

Pele Jan'z svojo ciko če na Ušeu'nco h junco. Pa naj-de doma sam Mico, desca pa n'čer.

No, sta pa k'r z Mico pognava ciko not' u ograd h junco, pa gledova, koko bo urihtou. Kje biu pa ta fertik, sej p'rbudu pa še Jan'z, pa se začeu šmuglat če h Mic:

»Micka, sej b' jest tud rad.«

Mica pa: »K'r dej, sej tvoja.«

Sodnik Jeušk

Je baba rekva, d' j'j žou, d'j bva tok neumna, pa kpiva u štacun 'no reč, kjo sploh n' rab, joj pa kpiva sam z'to, kje bva pocen.

Des'c pa: »Se strinam, d's neumna!«

»Ja, kva paj zdej to, a meuš zdej še ti zajebavou?«

»Ne, sam p'rtrdu s'm tist, k'r s sama ugotoviva, d's neumna.«

Poj pa vog'n u streh, pa koj telefonirat sino, koko jo fotr zajebava. Sin pa nad fotra, č' že spet n' more d't mam miru, pa d' jo spet ponižuje.

»Ja, sej s'm sam potrdu tist, k'r je sama ugotoviva. Paj neb bvo prou, č'b reku, d'j neumna, al pa č'b reku, d' nima prou, č'b biu pa tih b' pa rekva, d' sam mulo pas'm . Toj že tko, d'b j' u usak'm slučaj nasprotvou, n' ta al pa n' druj način!«

Ks'm biu mvad, smo se z ulakam pelal iz Lublane gorčev'n, pa vice prav'l. S'm pa povedou tistga, d'j ed'n reku, d'j po žandarjou barab. No, sej pa uzdignu zadej 'n miličnik, pa me začeu frgerat, d' jest trd'm, daj po miličnikou barab. Jest pa ne, d' nis'm reku, d'j po žandarjou barab, ampak d' po žandarjou ni barab (to so b'l pa t'krat tist, kso bl' u ta star Jug). Gun pa k'r n'prej, d' trd'm, d'j po miličnikou barab, jest pa d' po polcajou ni barab.

No, poj sej pa use sk'p končau na sodiš. Sodnik Jeušk mej pa obsodu na dva jurja, poj pa reku, d' nej mau počakam. Kso pa usi odšl', jpa reku, d' č' vem, zakva s'm mogu pvačat. Jest pa d' ne. J'pa ta reku, d' sam z'to, ks'm se šu z enmo vovam bost, pa d's bom zapomnu, d' se ta pamet'n 'nkol ne gre bost z vovam.

No, tkoj bvo tud p'r nas s tistmo »neum'n«. Č'b Jeušk še žvu, bme spet kaz'nvou, zdej pa z'to, ks'm se šu bost z babo, kje taka k't kokla, kma pod sabo cevo familjo.«

Muca kosmata

Pa pride 'd'n dam, dob'r nasekan pa že zvo poz'n je bvo. D' pa neb zbudu žene, jpa sezu čeule, pa se sleku, pa z 'no prou veliko andohtjo zlezu u postlo.

Poj so ga pa druj dan negou prjatle u gostil'n sprašval, koko sej kej snoč p'ruleku dam, pa č' gaj žena kej frgerova. Jpa ta reku, d' sej spvazu u postlo, pa zagrabu za nekej kosmatga, pa d'j mogva bit to k'šna muca, sam d' p'r n'h nimajo mačkou, pa d's nemore razložit, kokoj to bvo.

»Ja, vid'š,« so mo rek'l ta druj, »č's pjan set use sorte p'rpeti, pas poj tga n' morš razvožit«.

Profesionalc'

Smo pa šle 'nkrat sk'p z inozemc'm na »znanstven« posvetvane če u zahodne Alpe, pa smo se pelal z autobusam skoz 'n vel'k mest. Paj stavu t'm na 'nmo pvac 'n vel'k spomenik, z 'nmo velikmo bronastmo descam gor.

Pa z'čnejo babe obirat ta spomenik, čist po babje:

- *ta prva j djava, d' more bit to iz tistga cajta, kso deval tače spomenike, kso se ldje tko držal,...*
- *ta druja pa, d'j mogu bit to zane 'n zvo pomemb'n mož, kso mo postav'l spomenik, pa d' so bl' učas sam pisat'ln' tok pomemb'n, pa d' so j'h zmerej z'to tko namalal al pa izklesal, d' so mel zraun knigo,...*
- *Ta tretja pa, d'j mu tak kob'k, k't gaj mu Napoleon, pa d'j mogu bit iz tist'h cajtou....*
- *Ta četrta pa, d'.....*

Jest pa 'n cajt poslušam ta »znanstven« razglablane pa doka-

zvane, poj j'h pa baram, č' so kej vidle, n' kaš'nmo podstauk je ta desc sploh stavu, taj biu pa več k't tri metre v'lika kam'nita kocka, desc gor pa tud 'n tolk vel'k.

No, pa začne spet ta prva, d'j biu to 'n rdečkast kam'n, kje pa s cajtam že zvo posivu; ta druja pa, d'j biu to 'rmenkast kam'n, pa d'j poj posivu, ta tretja pa, d'j biu ta kam'n že od začetka siu, pa daj poj ratou sam še b'l siu.

No, jest s'm pa pogledou če mau u tiste prospekte, kj'h majo po us'h tač'h mest'h, jpa not pisau, d'j to spomenik italijansk-mo kral' Viktorj' Emanuelo II, kje postavu med drug'm tud novo ustavo. No, poj pa to povem babam, te pa spet: no, as vidva, kva s'mt rekva!.... Pa so spet mele use prou.

Jest s'm j'm pa reku, d' so kure, k'niso vidle, d'j biu ta kam'n spodej beu, pa d'j poj po nem teku tist vouk od spomenika zgorej, pa d'j od tga ratou zelen, sam kam'n pa d'j ratou po enmo stoletj' siu.

No, poj s'm se pa spomnu, koko so t'm u inozemstvo tist, k'so j'm rek'l »znanstvenik«, tud gledal 'no veliko kocko. Poj pa tist, kje biu čist bliz, trdu d'j rmena, ta druj, kje biu pa mau b'l del'č preč, d'j zelena, ta tret, kje biu pa na druj stran mau b'l del'č preč, jpa reku, d'j plava. Poj so se pa dobil sk'p, jpa trdu usak t' svojo, d'j kocka plava, pa rmena, pa zelena. No poj j'h pa praša 'n st'r možak, a so res vid'l kocko, so pa usi trdil, d'j bva zares kocka sej bva z us'h strani kvadratna. Ta star pa, č' so jo vid'l tud od spodej pa od zadej pa od zgorej, so pa usi rek'l, d' j'h to n'č n' briga, pa d' jo z'to tud niso vid'l, pa d'j kocka kocka, pa č' jo gledaš tko al pa tko. Ta star sje pa ta svoje sam mislu, sej se mo osle prepričvat ni zdeu pam't'n.

No, poj s'm se pa spomnu Jeuška, pa v'm uhka povem, d'j bva negova rabsodba čist ta prava, pa d' še dons drži.

Goričca

So Rajan u star'h cajt'h častil vog'n, pa vodo, pa uso naravo. U narau so bl' pa nejb'l sveta stvar voda, drevesa pa velič kamn'.

Tko so mel na usak vas tud svete kraje, kse j'm je rekvo »na voh« (na logu), al pa »u Vokv'« (v lokvi)) pa tud »u mvac« (v mla-ki). U tmo svetmo krej je bil pa 'n pv'c na 'n velič skal, al pa na več mejhn'h, ponavad u senc svetga drevesa. Toj biu svet pv'c, kso mo rek'l Goričca. T'm sej kuriu svete vogne pa z dimam pošilau h zvezdam svoje prošne. Toj pa uhka devou sam 'n svet mož, ne pa usak čvouk. Usak čvouk sej tle uhka obračou h bogovom gor sam č'z svetga moža. Ta svet mož jpa pržgau svet vog'n s svetmo lesam na starodav'n način, z drgnenam 'nga trdga pa 'nga mehkgga lesa. Paz't je mogu, d'j kuru s svetmo lesam, kje biu sestaul'n toko, d'j bvo več različn'h vrst, d'j dajau lep pa dišeč d'm, s kermoj poj pošilou signale h bogov'm gor med zvezde. Ja, na Goričc so požgal s svet'm lesam tud use tist, k'r so porezal pa posval gor na Mlečno cesto. Doma so pa mame tud uhka zakurile vog'n u nestej na starodav'n način, pa poj z žegnano vodo poškropile. Tud toj biu svet vog'n, s kermo sej uhka pošilau če h zvezdam tist, k'r sej pokuriu pa sežgau. Kuriu sej s svetmo lesam, daj ta dajau dišeč d'm. Ta d'm jpa šu u začetk' k'r skoz ostrešje skoz, poznej pa skoz rajf'nk.

No, na Goričc so se pa dogajale tud sodbe, k'jh je prnašova srena, sreensk možje. Z'to sej mog'l t'm govort resnico. T'm sej tud prerokvau, kašnau bodočnost, pa še tud druje, za sreno pomembne reči so se t'm dogajale. To pa use pod prost'm nebam, d' so j'h uhka vid'l prednik', pa j'm svetval, koko kej nardit.

No, poj so pa ldje začel topit rudo u pečeh. Paj biu toplene uspeš'n sam č' ses p'rporoču bogov'm, kso tmo povedal, koko jo more topit. Ta sej p'rporoču bogov'm za uspeš'n toplene z žebranam, še pred'n je zakuru svet les. Poj pa zakuru svet les, bogou so pa skrbel, d' sej use 'lpo odvijau, to pa tko, k't sej ž'brau.

No, kje biu pa toplene upraul'n, sej pa tist, kje topiu, pa usi tist, kso mo pomagat, z 'no fešto zahvalu bogov'm, kso j'm stal ob stran, pa d' j'm je use sk'p tko 'lpo ratovo.

Tko so ratal tud usi, kso se ukvarjal s svetmo vognam, svet možje, tko tud tist, kje rudo topiu (plaj'r) pa tist, kje kovino predelvou (kovač).

No, poj so pa anglešk arheolog', kso raziskval u Amarne u Egipto žiulene faraona Ehnatona (kje žvu pred 3500 let'm), najd'l pred dvem let'm, d' sej nekej, skor čist tačga, dogajou tud t'm. Ta faraon je biu ta p'ru, kje častiu sam 'nga boga, toj biu negou oča Aton. Tegaj predstaulova sončna plošča z žark'm, kso šajnal nauzdol na ldi. Aton je po svoj smrt ratou boh, ksej hnemo obračou č'z svet vog'n uhka sam negou naslednik, mo darvou zvo velik hrane, pa mu peči, u ker'h je goru svet vog'n, narjene so ble pa tko, d'j odprtina zgorej gledova prot zvezdam, pa skoz keroj pošilou svoje prošne h tmo bog' s svetmo dimam. (toj pa tud železarska peč – plauž). Ja, sam faraon sej uhka obračou h bog', usi druj pa sam č'z nega.

No, tko so tud naš kovač pa železarj' bl' 'ne vrste svet 'ldje, kso se skoz svoje peči, kso mele zgorej ješo, pa svete vogue, obračal h bogov'm, pa tko tud von ratal svet možje. No, 'n del t'ga šajna se j'h pa še dons drži, d' vočjo bit nekej poseb'nga, pa d' so nekej več.

Tko se pa obnašajo tud usi tist, kmajo oprav't z oblastjo (tko, k't je biu tud faraon vrhouna oblast) nad navadn'm 'ldem, sej se tud von smatrajo za svete 'ldi, učas'h že k'r bogov', kj'm noben n'č ne more, pak z drug'm 'ldmi uhka počnejo, k'r se j'm lub. 'ldje pa zane praujo, d' nimajo duše (ja koko pa, č' so jo pa z dimam posval gor h ta višj'm).

No, od usga tga so pa ostava dons tud ledinska imena: Dunej (Dünej), Mvaka, (Na mvac, Na Mlak, ...) Log (Vog), Voku, Begne (Vigaun, Vigono), Kašca..., Z' ene vemo kva pomenjo, za druje ne, če pa so te kraj, pa sami v'ste.

Po TV oddaji Puščavska prestolnica Ehnatona, ARTE z dne 18.10.2008 20.15-21.50.

Dokristjanvane

Ja, dokler so u Bohin prplaval otroc po Savic dol, so j'm poj dajal tud imena. Ta so bva pa taka, k't je to narekva-va vera pa navada.

Ta zvo stara imena najdemo še u nejstarejš'h zapis'h n' k'sn skal, ta nekej mvajše pa že tud u k'snmo p'rgamento še mau mvajše pa u popirj'h.

Ja, pred'n so pršle Rimlan, pa prnes'l sabo rimska imena, so bva tle staroselska imena, k'pa niso znal pisat, pa o n'h n'č n' v'mo, sej so pust'l za sabo sam 'ne simbole, k b bva pa uhka tud njihova imena.

Ja, pa kašna so bva ta imena?. Dostkrat so bl' to sam cahn'.

Tkoj mu zidar cahn nauzdol obrneno pušco, k'r je pomeniu plajbo, no kje biu pa zidar ed'n od tist'h, kso se ukvarjal s kamnam, je biu pa s svoj'm znamnam svet mož - Svetina. K'r poglejte okol sebe pa j'h bote najdl še dons.

Cimp'rman je mu za svoj znak Andrejou križ, zgorej pa spodej zaprt, tko k't rimska 10, al pa tko k't tista ura na pes'k, učas je mu pa tud nauzgor obrneno pušco, so pa po tej dobil poj ime Rožič, Štajf..

Kovač je mu znak kvadu, kje biu tak k't križ, odzgor je mu pa še nadstrešje, tko d'j bva leva polovica pokrita z gabevo (prečko), poznej so pa zrav'n dodaja še tist k'r so koval, čj kovau meče, jmu meč pa kvadu, čj kovau polsk orodje, jmu kvadu pa m'tiko, čj pa podkovou kone, jmu pa kvadu pa podku. K'je biu pa zmerej kovač, so mo pa negou gospodje rek'l Šmit.

¹ Tak cahn so mel učas Svetinuo u Zagoricah na bangrj'h od hiše.

² Tak znamne majo še dons u Primažou kašč na Kuplenk.

karnevalito

Pride na svet 'n otrok t'm u novembro, pa pošteje fant, kdaj je biu ta narjen, pa ugotovi, daj bvo to glih na pusta. Pa prau svoj punc, kgaj prašava, kakšn ime nej mo d'sta, d' nej bo k'r po pusto. Ja, poj pa reče punca, kje bva doma t'm čez s Primorske, d' nej bo poj k'r Karnevalito, kse to tko 'lpo sliš, pa d' seu ja vedvo, kdaj je biu narjen pa kakšn z'to bo.

No pa Karnevalito odrase, pa začne letat okol za babam, so pa te ugotovile, d'j res ta prau veselak pa luftar. Noj biu pa spet kmou cajt, d' pride na svet negou potomc.

Ja, kva pa zdej. Čej že fotr Karnevalito (po naš b' to pomeniu Pustek), kva pau negou sin, pustek ne bo mogu bit, toj že fot'r. Ja, au poj »Pust'k II«? Poj gaujo pa druj otroc zmerjal, d'j »cvaj'r«, to že nau dob'r.

Poj so pa rek'l, d' bo fotr ratou poj k'r Karneval (pust), kje že odrasu, pa d' bo ta mau dobiu negou dosedaj'n ime. Ja, pa d' tud to nau švo, koko nej pa to dopoudo gospôd, d' so mog'l spremit ime fotr'. Čvouk dobi ime za v's žiulene, ne pa sam zan cajt. Ja, kvau pa poj pisau na grob, kbo ankr't tok del'č? Ja, pa kaš'n ime pa sploh bo to, sej seujo usi 'ldje deval norca iz nega? Pa tud svet Pe'tr ga nou pripoznou pa pustu u nebesa s tačmo imenam.

Ja, paj reku poj matičar, d' nej zdej k'r sami to požrejo, k'r so zakuhal, sam d' nej mo poudo, kva so se odločil.

Č'b bvo to u ta star'h cajt'h, tga sploh neb bvo, ker neb bvo Karnevalita, pa tud Karnevala ne, sej bvo t'krat z navadam use tko 'lpo urejen, d' do kej tačga spvoh ni mogvo prit, sej sej t'krat rekvo: Pust, babe pust.

redvoliuna

Ja, paj biu 'd'n, kje biu za šefa p'r ta star'h³, dob'r u začetk za vod't use, k'r je meu zvezo z razbijanam. Poj so pa spet volil, je biu pa p'r ta star'h spet na vrh, č'prou sej vetr obrnu. Ja, paj votu devat tist, k'r je prej devou, še k'r n'prej, č'prou sej vet'r obrnu.

Ja, druj so pa to opazil, so mo pa rek'l, d' more zdej gabevo⁴ naraunat tko, k't ta nou ve'tr piha, taj pa še k'r n'prej gonu ta svojo pa razbijou.

No, poj moj pa ta nou šefšefou reku, d' se more obr'nt, sej pa ta res obrnu. Poj pa začel bit šef za tist, k'r je prej stouku, j'mogu začet pa zdej gradit.

Ja, tkoj to, če n' loč's gradne od razbijanja, zidana od minirana,... Ja, poj pa tud čist useen, as zidar, al pa miner, sej tko use sk'p ist drek, č' ne loč's 'nga od ta drujga pas uhka za use, sam d's šef.

ntropija

Jpa gledou ta star Bolzmann t'm z Rimske ceste dol, kvaj kej nouga. No, od t'krat, kje von še žvu pa do dons, je mniu žen ceu stoletje pa še mau.

Paj ugotaulou, daj u tmo cajt šva h hudič že tista K.u.K. uker smo še usi sk'p žvel pa u ker je von devov sk'p z Josefom Stefanom, kje biu negou šef, pa ksta pogruntova, koko se šir toplota z žarenam. Ta negou šef je biu Korošč, doma s Cvouca pa zagnan Slovenc, von pa zagrizen znanstvenik, kje pogruntou, koko use razpada, pa sej tmo rekvo entropija.

No, pa gleda dol č'z obvake, pa vid u 'n vuk'n med obvak'm

³ Ja, za ta stare smo pa že velikrat rek'l, d' so bl' gor na Mleč'n cest, ker se cedita med pa mlek.

⁴ Gabela je prečka venetskega, pozneje rimskega jadra.

tud Raj pod Triglavam. Poj pa prau svojmo šefo (taj biu poj negou šef še tud t'm na Mleč'n cest, ksta že oba umrva, toj tko, k't se dons ne morš znebit svoj'h politkou, kse grejo šefe tud ceu žiulene), d' ni n'č velič drgač, k't je bvo t'krat, ksta ona bva dol. Pa prau sojmo šefo:

»Ja, a vidjo oni, d' s'm mu čist prou, k'sm reku, koko use razpada. A vidjo oni, d' sej to začeu koj t'krat, kso en zlez'l mau viš, pa začel dol na druje srat. No, č's visok, je poj tud k'p dreka vel'k, pa viši gor s', tem viši jta k'p tvojga dreka dol pod tabo.

Ja, k'r se tga tiče, s'm mu čist prou. Kso Rimlan zlezl tko del'č gor, so ga tud začel srat, pa se začel jet stranke, toj biu ta p'ru cah'n tega r'zpada. Sej z medsebojn'm trenam porab's velik energije, kpa nima nobenga haska. Tko so Rimlan porabil ogrom'n gnarja za svojo rast pa uspehe, poj pa zmerej m'n, za to pa zmerej več za medsebojn' raus'nkaus.

Ja, vi'dm, d'j Čarlemanje to še nek's'n zastopu, pa tmo ni pustu, d'b se p'r nem to razpasvo, z'toj pa tud ratou Veliki. Pobrau je od Rimlanou tist, k'r je bvo (zanga) dob'rga, tist, k'r je bvo pa svabga, jpa pustu.

No, dons pa pobirajo od ta nov'h Rimlanou t'm č'z vužo use ta svab, t' bolšga pa še opazjo ne. Te se grejo tud ta Velče Korle, pa vočjo met komando nad usmo svetam, pa še u vesolj' (nebes'h) hjo rad mel. No, te tle dol pa pobirajo tud tiste stranke, pa živlene na puf, d' ta p'ru zaprauš, poj pa pvačaš (č'tje še kej ustau). Na konc te pa k't reveža pvačuje država, državo pa tist, kše kej majo. No, tko se pa v's ta kolo obrne, sam toko, d'j usga sk'p zmerej m'n uporab'nga, pa zmerej več dreka (ne gnoja, taj med ta uporabn'm).

Ja, a vidjo oni, koko del'č je to že pršvo!«

Stefan moj pa reku:

»Ja viš, jest s'm use to uglihou toko, d'b mogu sonce nane lpo direkt sjat, pa dost bga uhka mel, pa ne preveč, d' se neb upek'l. Tob j'm pom'gau, d'b uhka hi'r rasl, pa ne d'b švo use to u n'č.

No viš, tko sej v's naj'n deu spridu, pa hvala bogu, d' sva že tle gor, drgač b' pa še m'dva n'stradava, tko k nastaradajo tist tle spod u Rajo pod Triglavam.«

Kašca, košta, kešt, ...

Ja, pa mam taka imena, kj'h n'č ne razumemo! Ja, pa mis'lte, d'j to res?

Kašca je urejen st'denc, kso na nem ldje uhka pil dobro vodo, po ponavad joj ustau dost še tud za žvino. Taka imena najdemo u Predtrg, u Dvorsk vas, u Zabrez'nc, pa še m'rs če drgod. Učas'h so bva pa v'rjet'n velik b'l pogosta, pa so j'h 'ldje pozabil, al pa sam zapust'l, poseb'n poj kje pršva vas'rlaj-t'nga.

Ja, kokoj pa taka Kašca ratova. Sam krej leži zmerej vzhod'n od prvot'n ga seliša. U star'h cajt'h, kso mel ldje še staro vero, je biu t'm svet voh (Sveti log) u kermo je bva tud sveta uda, uda živlena, pa rojstva. Na zahod'n stran je bva pa druga uda, čez kero so vozil ostanke ta star'h, kso j'h z dimam posval na Mlečno cesto, od kod'r se niso mogl več nazaj vračat, uhka so pa pazil na svoje potomce dol na zem'l.

No, u svetmo vog' so pa poj zdenc ured'l tko, d' so na nem uhka 'lpo pil pa tud počastil svoje bogove. Tem so dajal u dar hrano, to pa ta nejbolš, k'r so jo mel.

No, a zdej že kej sumte, kva se skriva u imen'h košta, kaša, kašca, al pa cvu u imen Kašar. Ja, Kašarja nker neb bvo, č' neb bvo kaše. Kašarjou se drži ta ime šele ta zadn'h 150 let, kašo so pa jed'l t'm že zdaunej prej, kašce so mel pa že pred več k't 2500 let'm.

Pa praujo, d' nosjo Kašarj' kešt svoj'm pastirj'm gor na Stou.

Pa praujo, d' majo svojga duš'nga pastirja, k merka svoje ouce. Pa dobiva ta duš'n pastir tud svojo bero u pušco, učas'h je pa tud dobivou svoj kešt (desetino us'h p'rdelkou, usak ta deset snop,!), k'ldje še niso uporabla gnarja, ampak so sam barantal.

No, to so pa počel še tud poj, kso ta staro vero zamenal za ta novo, pa kso zgjn'l svet vog'. 'ldje so pa vodo še zmerej rabil pa še zmerej je mogva bit dobra pa čista, sej so drgač uhka zbolel, č' že ne umrl.

No, tko so p'r n's ostava ta imena. Ja, pa ne sam p'r nas. Tud druj alpsk narod' poznajo košto (Nemc majo die Kost, kosten, Taljan praujo costare, ...:)

Ja, kašca je bva učas dar bogov'm, kso merkal na vodo t'm u vogo. 'ldje so jo spoštval, so jo merkal, d' joj bvo dost pa daj bva čista, pristoj'n boh joj pa vahtou, 'ldje so se mo pa za to zahvalil s hrano.

Kaša u tist'h cajt'h ni pomerniu n'č drujga k't hrano, ne sam k'sn žit. Kaša jbva nejb'l navadna hrana, kjoj bvo nejlaži nard't, pa ne sam iz prosa, kga t'krat v'rjet'n še poznal niso.

Kaša pa kešt jpa pomeniu isto reč.

Pušce jmu pa učas'h boh Belin, kje biu pristoj'n za vodo pa sonce. Tače pušce je mu tud egiptousk faraon, kje um'ru, jpa ratou boh, paj poj s pušcam (žarki) sjou dol na zemlane.

Ja, use toj med seboj povezan, use toj zvo staro, use toj še uzad u naš'h gvalah, sam v'mo ne, d'j t'm, pa n' znamo tga spraut u ta pravo povezavo.

Učas'h je biu duš'n pastir edin svetnik, ta druj, kso bl' pa mau viš, so bl' pa svet zarad svojga znana, to so bl' kamnarj', lesarj' pa kovinarj'. Še mau viš je biu pa u vojn'h cajt'h vojvoda. No, poj so pa tud vojvod začel za svoj varvane pobirat desetino. No, tko so tud on pas'l svoje jarce pa j'h obiral. Ja, uča'h je bvo več bogou, h ker'm so se ldje obračal, pa usakmo so ldje nekej dal. Poj smo mel pa enga samga boga pa velik svetnikou, paj spet usak dobiu nekej.

Dons pa ldje misl'jo, d' ni več nobenda boga, j'h pa te še n'prej obirajo. Učas'h je bva 'na sama dajatu, dons j'h je pa velik, ene so pa še tače, d' pvačuješ dajatu od dajatev. K'r pogledjte na račun od plina, paute vid'l, d' nejprej zaračunajo dajatu, ksej reče trošarina, poj pa še 'no, ksej reče okolska dajatev. No, na konc pa na use sk'p še dauk na promet. (ja hudiča, pa ne mojga, ampak nihouga). Ja, tko je, č's bogou sam seb devajo promet. Ja, zdej pa n' vem, kvaj za bogove, pa kvaj za vojvodo. Tud to n' vem, a odrajta vojvoda bogove, al bogov' vojvodo. Zvo vrjet'n še sami ne udo, koko to teče, sej

č'b ved'l, b' bvo dost, d'b nas enkrat oskub'l, ne pa d'j tok 'nga
đima okol teh božj'h darou.

Ja, cajt se spreminajo, dajatve pa ostajajo!

*Pa tud košte ostajajo, sam d' dons nekej drujga pomenjo, kso
pa učas (kolk'r košta = tok stane).*

vali

Pridejo štirje Blejci u gostilno, pa se 'd'n zadere:

»Žiujo, žvinaj pršva!«

»Ja, kva paj to?« j barou oštir, »sej kravji bal že zdaunej mem.«

»Ja, tale tle je spravu podse usako babo, kera mo ni ušva na
dreuje, pa smo mo rekl Junc.

*Tale tle je v's koščen, kt k'sn kozu t'm u jesen, kse koze prs-
kajo pa so ga čist zmozgale, smo mo pa rekl' Kozu.*

*Men praujo Mrkač, pa n' vem zakva, sej tist, k'r ta druj o teb
govorejo, sam zmerej ta zad'n zveš.*

*Tale tle je pa Brezimeni. Kso mo rek'l, č' če bit mrjas (fantovsk
vojvoda, opremlen s primer'nmo cvoulam) je reku, d' moujo
poj usi rek'l, d' po svinah smrdi, kso mo pa rek'l, dab uhka
biu tud petel'n (tač kje biu žvansk, ksej spravu še nad nune),
j'pa reku, d' zarad kur ne, kn' mara ta beuga m'sa, ampak
sam ta rdečga.*

No vid's birt, tkoj ta stvar z žvino.«

*Oštir pa: »Ja, toj pa podob'n tistmo z Legatoumo Tončkam, kje
tud reku sodniko Jeuško, d' ma junca, pa žrebca, pa mrjas-
ca, pa mrkača, pa nekej petelinou, pa d' tud sam ni k'r tko!«*

»Ja, razlikaj sam to, d'j Tončk to use sam mu, mi tle pa to res
smo. Z' Tončka so mog'l use to ta druj podevat, mi smo pa
mog'l k'r sami.«

Teren

Paj pršu 'n 'lbančan predavat o imen'h na kartah, kašna imena mamō p'r nas.

Paj začeu, d'j use pomešan, pa nejas'n, d' so imena 'nkrat na en stran, drugič drgot, pa d' domačīn tmo drgač rečejo, pa tko n'prej.

Paj ed'n prašou, kdoj te karte devou, d' kok'r ve, ne domačīn.

Zakva ne domačīn? Pa smo kmau ugotov'l, d' za use sk'p ni ubenga gnarja. Ja, jest s'm spa mislu, d' ga tud še n'prej n' bo, sej ga poberejo usga tist t'm p'r korit. Ja, poj smo pa ugotov'l, d' tist t'm p'r korit devajo karte, pa ta druj sprašujejo domačīne, ... Za use sk'p je pa značil'n to, d' n'č ne razumejo pa d' majo use pomešan. Ja, te pa poj dobijo nekej tistga gnarja, kgaj zmerej prmau, do domačīnou pa ta gnar čist sigur'n n' seže. On so tle sam z'to, d' pvačujojo use to s pomočjo daukou pa drug'h dajatu. Ja, tko teče use to!

Poj pa tist, k dobijo mau gnarja, jamrajo, d' ga 'nkol ni dost z' kej tačga, pa č'j tud t' zad'n cajt, d' se use to še zajame, sej ta star, k' to poznajo, umirajo ed'n za druj'm.

Ja, domačīn pa to zbirajo od samga vesela do tga, sej to del nihove dedišne, kso jo poverbal po svoj'h ta star'h. Te tud pvačujejo v's ta zbirane iz svojga varžeta, od čistga vesela do tga pa poj to tud objaujo. Poj pa č'z 'n cajt pogledajo če u kar-te, č' sej t'm kej p'rjeu pa spremenu, pa ugotovejo, d' prou n'č.

Poj se pa prašujejo, zakva tist t'm p'r korit sam jamrajo, n' nardejo pa n'č, k'rb segvo če od kod'r p'rhaja gnar za use to. Ja, pa gnar pride od t'm, ker nardejo tud ta nejteži deu, toj tist deu, kje povezan s švicanam.

Poj sej pa 'n domačīn odprayu če u inozemstu, d'b vidu, koko to teče, pa koko use to devajo.

Poj pa ugotovu, d' hodjo te inozemc s'm sam na turiz'm. Gnar

porabjo za spane po drag'h prenočiš'h, t'm se tud hranjo, pridejo pa tud ne peš. Ja, poj pa to prmerjou s tist'm, k gre sam švicat če u hribe pa prespi u k'snmo stan, č' pa ni tga pa u k'sn'h svisl'h, za hrano ma pa mau kruha pa mau zaske, zraun pa no mejhno flaško šnopsa, d' se n' prehvadi, kje v's premoč'n.

No, poj sej pa oz'ru po nihou oprem, kašno majo kjo tko hvaljo, pa praujo, d' morjo dobit zmerej novo, č' čjo bit kok'r tok s cajtam.

Je pa ugotovu, d' ma sam doma velik b'l sodobno opremo, velik boljšo, velik b'l primerno za tak posu, pa d' majo t'm sam tako opremo, k't jo ma on sam u svojmo muzejo. Ja, sam d'j von uso to opremo pvačou s svoj'm gnarjam, pa svoj'm švicam pa garanam. Ja, pa d'j rezultate tega švica poslou če u inozemstu, t'm se j'm pa ni lbiu uporab't že fertik deva.

Ja, poj pa pogledou še mau če ukol po tistmo nihoumo Gradiš, pa ugotovu, d'j velik stolou prazn'h, paj barou, če d' so ldje, a so slučaj'n na teren, so mo pa rek'l, d' so res t'm.

Poj, ksje use to ogledou, pa so se ga gun že naveličal, pa so mo rek'l, d' nimajo ubenga cajta več, sej pa ta poslovu, pa se odpravu dam.

No, kje bvo pa še dost cajta do odhoda cuga, jpa stopu še u oštarijo, kje bva bliz tistga Gradiša, jbva pa ta čist pohna glih tist'h ldi, kso mel zgorej prazne stole pa kso bl' na teren.

No, zdej jpa vedu, kokos usak po svoje razlaga teren. Ja, en ga majo za švicane, d' spraujo n' težk način v'n tisto udo, kso jo zaston spil. Ta druj majo pa za teren tist, ker tankajo, pa ne udo, kje zaston, ampak sam tist, kje drago.

No, pa poglejte, č' ni to tud drgod tko. Ja, res mamu dons dvojne ldi, ene kj'm ni nkol dost, pa druge, kmajo uzga dovel. Hudič bo pa t'krat, k bodo ta zad'n mel res usga tga č'z gva-vo. Kvau pa t'krat, kbo elastika na gatah počva, spa sami zamis'lte, sej to bvo u prejšn'h cajt'h že večkrat, tud u naš'h kraj'h.

Srensk kamn'

V zgodovini so imele meje vedno pomembno vlogo, pa naj so bile to meje med plemeni in njih teritoriji, državami, ali pa tudi kar med posameznimi posestniki. Okoli mej so bili pa tudi vedno konflikti, premikanje mej pa tudi nič posebnega.

Kar se tiče mej na zemljiščih, to še vedno drži, saj se tudi mi kregamo s svojimi sosedi. Nekoliko drugače pa je, če gre za meje med verami in njih prikazovanjem.

Tako je meja med poganstvom in krščanstvom zaznamovana kot sprememba bogov za svetnike.

Okoli l. 700. so imeli na otoku Rajana (Rügen) starega boga – Svetovita, ki je bil upodobljen kot soha s štirimi glavami, ki so gledale na vse štiri strani neba, zato so mu rekli tudi Vsevid.

Okoli l. 1300 so prikazovali krščanski pogled na vse štiri strani sveta kot pogled na štiri svetnike. (Kolomanov žegen).

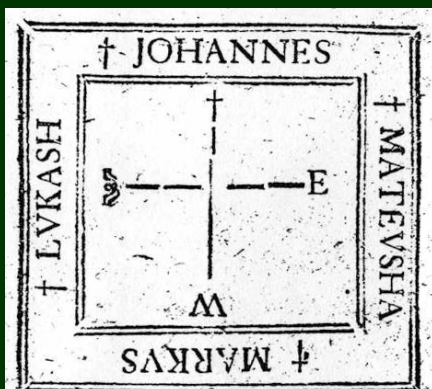
Pred kakimi 200 leti so imeli na bohinjskih Senožetih star mejnik, ki je imel izklesani dve glavi, ki sta gledali vsaka na svojo stran (srenjske) meje.

L. 1920 so postavili na nekdanji italijansko-jugoslovanski meji mejnike z napisi usmerjenimi vsakega v nasprotno državo, ko stojiš na slovenski strani, bereš italijanski napis, ki naj bi pomenil: od tod naprej je Italija!

Ko greš pa na britof, je pa napis s sliko ali glavo obrnjen samo naprej, na drugo pa večnost = NIČ.

No, vidite, tak je razvoj od bogov do groba, ko spet odideš med bogove.

No, t' nejveč kamnou pa sploh ni meu ubenga napisa, sej l'dje u začetk niso znal pisat, pa tud poj sej to še douh cajta ulekvo. Kje bva usa narava sveta, so bl' učas tud kamn' svet.

*No, tko so bl' svet tud srensk kamn' pod svetmo drevesam,
kje biu na sonč'n stran vasi od kod'r sej vidvo sonce ushajaj
pa zahajaj.*

*Ponavad je bvo tač'h kamnou pet, tko k't prstou nan rok, k'r
je bvo sveto število, pa so se ga poskušal tud čim b'l držat.
Tkoj bvo tud kmetij u prvot'n vas pet.*

*No, te kamne so poznej preganale oblasti, sej so u n'h vidle
konkurencu nihou obvast. Idje pa, kso ble pamet'n, so pa
vane nared'l vukne pa utaknil u te vukne babce, pa na nih*

klepal kose. No, toko so zakrival svojo volo pa se še n'prej sestajal pod svet'm drevesam, sam zdej so se s kosam, prej učas'h, kso bl' pa še svobod'n, so se pa z mečam.

Poj, kso j'm pa vot'l uzet še tist mau obvasti, k'r so jo j'm še pust'l, so se pa upr'l pa se začel borit za to s kosam, k mečou že zdaunej niso več mel.

No, 'n tak sreensk kam'n mate pa na slik tle gor. Dons je ta kam'n spet na svetmo krej, pod 'nmo mejh'nmo zimzelen'm drevescam, pa zahajajoč sonce nan sije.

No, vidte ta pa tud predstaula pogreb naše nekdane samostojnost pa samouprave. Dons se pa na to nobed'n več n' spomne, sej gledajo sam če u gnarje, pa u Ameriko, pa koko b' kerga okol p'rnes'l.

Kozu pa Vid'c

Bvoj skor pred tritauž'n let'm, k'sta stava ta star Kozu pa Svetina t'm gor na Papežo, pa gledova dol po dolin pa nen'h obrobn'h gorah, pa se pogovarjova.

Ja, p'r Svetin doma so znal devat želez pa kovat, toj bvo t'm, kse dons reče p'r Svet Lucij, je ratou že zvo gosto, bvoj v'lik otrok pa od otrokou otrok, pa že niso mel več ke kej dobit, so se pa mog'l odloč't, kvau od zdej n'prej. T'krat so pas'l jarce t'm zad po gorah, kse j'm dons reče Južne bohinske gore, t'm od Vogva pa prot uzhod, na zahod so ble pa že prej ani, kso pršle t'm iz raunin pa č'z Boušk gor na Komno.

Ja, to so ble douge poti t'm iz Furlanske nižine, čer so pas'l pozim, pa prou če do Lipance nad Pokluko pa če do Ratitouca pa Visočga vrha na J'vouc. No, toj biu 'n vel'k predel, pa gaj tud že začeu zmankvat za use nihove potrebe.

Ja, ta star Kozu je biu vid'c paj biu t'm za vučeža, prnašou izbran'm otrc'm »vuč«⁵ (luč=znane pa vedene) paj mogu paz't,

⁵ Od tod pr'haja to, d' dajejo dons otroče »u uk«.

koko so se otroc na vas razvijal, pa j'm posreduvat od t' star'h use, k'r so mog'l ved't od ta star'h cajtou, vasi pa od narave pa od rastlin, kere so zdravilne, pa skrbet za nihou teles'n blagor.

No, poj j'pa šu ta star Svetina h svoj'mo vaškmo svečeniko Vidco, kje mogu merkat na vas pa na žiulene u nej, pa p'r-fetvat (prerokvat bodočnast), pa gaj prašou, kva bo za nardit, moj pa ta reku, d' to ni sam p'r nem tko, d'j to skor po us'h hišah u vas, pa d' seujo mog'l zment pod lipo, kvaj za nard't.

No, pa so se res 'n druj dan used'l usi t' star na svoje kamne pod lipo, poj pa ta star Ved'c zažgau ta svet vog'n pa se p'r-poroču ta star'm, d' nej j'm stojejo ob stran pa j'm svetujejo, koko nej se odločjo, pa d' nej j'h varjejo, d' naujo nared'l k'šno n'umnast.

Poj so se pa dogovor'l, das bojo mog'l poiskat kaš'n nou seliše, pa d' seu če preseliva mvadina. Poj so se pa tud dogovor'l, d'uta šva u jesen ta star Vid'c pa Svetina na ogleda. Poj pa Vid'c reku, d' ve zan krej, čer seu use l'po vidvo, pa d'j do če dva dni hoda, d' to von že ve, kje t'm nabirou bobouce, pa j'h p'mesu dam. Ja, t'm je dost pvaca, pa tud dost rude, sam izbrat s' morta ta prau krej.

No, toko sta zdej zdeva usa zmatrana t'm gor na Papežo nan skal, pas ogledvava spodej use tiste kraje, čer je dons poh'n vasi, k majo svoja pola, t'krat je bva pa spodej sama goša.

Pa prau Vid'c, d'j von tle že hodu, kje hodu z drug'm vidc'm če na Baltik na nihou ta nejb'l svet krej, čer majo tud ta nejvišiga boga Vsevida, k gleda na use štir strani, pa d' majo usi Vidc' t'm že od takrat, kso uporablal bron, svojga ta nejvišiga svečenika, kermo morjo usak let nekej dat za tega Vsevida pa tiste svečenike pa vojšake, k' use to vahtajo.

»No, viš, glih t'mle č'z tisto vukno, t'm zadej za Beušco teče ta pot č'z tistele hribe. No viš, ta sveta pot pa ta sveta gora bota vahtale tud n'š bodoč rod, z'to se n'smemo naselt predelč preč. Poiskat s morva 'n tač krej, čer bo use, k'r se rab: voda, sonce, dreuje, d's bomo uhka u breh po naš navad skopal svoje štapne pa nane postav'l naše stanove. Postav'l bomo pa tud goričco, pa d' mo mel z ne pogled če, čer ushaja sonce pa tud če, ker zahaja, d' mo vid'l gor na našo sveto goro, na kero usak jut'r ta nejp'raj posije sonce, pa zvečer tud ta zad'n

zaide. Rabmo pa tud vodo za n'š svet vog, kam'rs bomo postav'l kašco. T'm zrav'n u vog' seu jo zbirale naše babe, mi sbomo pa za desce na goričc zasad'l nou svet drevo pod nem bo mu pa usak gospodar svoj kam'n.

Ja, poisk't morva tak zemliše, kbo mau nagnen, d' seu voda hi'tr odtekova, pa daujo zadej peči, d' bo pozim b'l topvo, pa d' bo spomvad hi'tr kopno. Postav'l sbomo 5 hiš, tok k't ma sveta roka prstou, ena od teh bo tud tvoja, od tvojga rodu. Jest bom pa mogu ostat t'm p'r ta star'h pa devat use tist, k'r s'm do zdej. Ja, za tle bomo pa mog'l dobit nouga Vid'ca, sej te tud naujo mog'l bit br'z nega. Ja, ti boš pa mogu poiskat 'nga zreuga človeka, k'bo t'm u svet Lucij poj devou n'prej tvoj dozdejš'n posu, pa ga upelat u use, sej tud tle rabjo Svetino (poznej so j'm rek'l pastirj', kso mog'l use znat pa ved't, koko se kej deva, kso vahtal svoje jarce, med vojno so j'm pa rek'l komisarj', ja zmerej so tač ldej ble, pa usakob'rt so j'm rek'l drgač).

Ja, ta p'ru let bom šu jest če u ta nou seliše, pa pred'n ga bomo postav'l, bom use uredu, kok'r more bit. Na zemliše bom zacahnou, če more bit k'šna štapna pa na nej postaulena hiša, koko more stat, pa kam more bit obrnena, pa usak hiš bom dau nen hiš'n cahn, dau varvou hišo pa use k'r je u nej pa k'r zrav'n spada pa še tud nasledne rodove. Upelou

bom ta nouga vid'ca, d' bo poj von tle za use to skrbu, jest sem pa jesen vrnu nazaj če, čer smo zdej, u ta star seliše.

S ta noumo vidcam bova tle sk'p na goričc zakuriva svet vog'n pa poslava prošne gor na mlečno cesto h naš'm ta star'm, d'u ta nova naselitu uspeva, pa d' bojo tud posamezne hiše zdrave pa uspešne. Na goričc bova usadiva svet drevo s trem vrhov'm, t'm, čer se bojo poj ta mvad sestajal. Sk'p bova u vog' ogradiva tud st'denc pa nardiva kašco, d' bomo mel sve-to vodo. Ti boš pa mogu poskrbet tud za cimprmane, daujo postav'l kajže, tko k't se zagre.

Tle sbom pa postavu mau stran 'no mejhno bajtco, čist bliz Goričce, da' bom uhka vidu sonce pa use k'r se okol nas dogaja, pa d' vas bom varvou s pomočjo bogou, pa naš'h ta star'h, kj'h spoštuj'mo. Ja, za menej dost ena mejhna bajta, kpa nis'm ožen'n. No, to bajtco bo mu pa poj, kbom jest šu nazaj če u ta staro vas, ta nou vid'c.

No viš, šva bova če, ker prhaja dol z Beušce 'na dolina, t'm more bit voda, če sbova šva jut'r use sk'p ogledat, pa poiskat, k'r rabmo.«

Pa sta se pokriva s kožam, pa t'm prespava, pa se zutrej sprauva dol, pas poiskava 'n prehod č'z Savo (zavo, a zvo-zvo (hudobno) reko) pa se sprauva če, čer dons Završ'nca prteče dol iz Zavrha, pa čer se reče dons Moste, pa šva mau prot uzhod po Reb'r, pa se ustauva glih t'm kje dons pod Vas'ršlusam.

T'm sta najdva 'n krej, čer je bvo use tko, k't sta votva, bvaj voda, bvaj zadej peč spodej pa sonč'n, čer sej sneh hit'r stopu, pa čer je bvo polet tud hľadno, sej tle skoz pihou 'n vetr, bvaj pa tud 'na skava.

No tko stas izbrava krej, ker se ujo naselil, nejp-rej seujo s'm spomvad p'rseli fantje s svoj'm čred-am, kj'h bodo pasl gor na Beušc, u jesen pa pozim bojo pa na Reb'r,

čer seujo že prežvele, mau j'm bojo pa pomagal tud z vej'n-kam. Čimp'rman' pa fantje sbojo spomvad postav'l tle svoje hiše, iztrebl sbojo mau zemle za niuce, pa Rebr, daujo mel če met jarce t'krat, k naujo gor na Beušc. Ja, poiskat sbojo pa mog'l tud tiste kraje, čer so bobouc, d' j'h bo ta prežiulou, sej sam od zemle, lova pa nabirana gozdn'h sadežou, b' zvo t'žko prežvel.

No, tko stas use dob'r ogledova, use sej j'ma zdeu dob'r, sam še poti stas mogva najt, d' bojo med sabo povezan. No, t'm čez č'z Hom pa zadaj č'z Kočno, je šva še iz bronast'h cajtou ta stara sveta pot, ksoj rek'l tud jantarjova pot, po tist sta pa šva poj nazaj dam. Še prej sta pa šva gor na vrh peči zad za tist'm kraj'm, čer stas izbrava krej za seliše, pas poiskava še druge rute, d'b se uhka povezval s ta svoj'm domač'm, kj'h bodo še douh cajta rabil, č' bojo vot'l prežvet pa se p'rjet u teh kraj'h.

Ja, pa sta vidva če čist na uzhodno stran J'vouce, če ked'r je dons Jam'nk, čer je že tud t'krat tekva pot prot Korošic pa n'prej dol h Drau (deroč rek), pa sta vidva če gor, čer je poj zrasu Gradiše na Vodica, pa sta vidva če na Papež, od kod'r sta p'ršva, pod kermo so se poj naselil tist na Peč (Bodešah), pa sta vidva če gor na Prehat, čer so poj spodej tud postav'l Gradiše pod Babj'm zobam, pa se naselil spodej na Seu. Ja, vidva sta pa tud na drujo stran če na Pokluko, čer je tekva sveta pot, pa na vrhove nad Pokluko, čer so 'n druj iz sosedn'h vasi že tud začel past svojo drobnico pa nabirat rudo.

Ja, dost poti bojo mel do domač'h krajou, sam mau del'č je use sk'p, sej rahjo dva dni hoda, č' se hit'r obrnejo, č' gredo pa z legnatjo, pa kej nes'jo, bojo mog'l hod't tri dni, al pa usaj dva pa po, z žvino bo pa to trajou še d'l. Ja, če dol do morja bo pa z žvino to trajou k'r k's'n ted'n, n'zaj, kbomo pa nosil sou, bo pa k'sn'h štir dni. Ja, prou bliz ni use sk'p, kse pa to deva sam nekejkra na let, bo pa to že n'k'sn znesvo.

Ja, toko sta premiš'lvava pa se pogovarjova Svetina pa Vid'c t'm gor na vrh peči (čer se dons pride tud na drujo stran čez na Gozd'c, čer so poj res najd'l tud rudo, kso jo prnes'l pva-zov' dol s hribou, pa joj bvo dost, sam nabrat sjo mogu.

No, poj sta se pa odprauva dam. Doma sta pa začeva prpraulat usak svojga nasled'nka za ta nou seliše t'm deleč č'z gore. Doma so usi ta star začel poučvat tiste, kso j'h določil za ta druj seliše, pa začel prenašat use tist, k'r je bvo skrivnost'n, k'r so vedl sam oni pa k'r so j'm povedal ta star, pred'n so umrl. Sam Vid'c sje izbrau 'nga fanta, z' kergaj mislu, d'bo t' nejb'l ta prau, pa ga uleku gor na svet krej na Kres pa ga začeu uvajat u negou bodoč deu.

Use toj trajou cevo zimo. Spomvad sta pa pršva oba dva sk'p s še pet'm ta mvad'm pa s trem cimprman'm, s keštam pa z us'm k'r so rabil za use sk'p podevat. Usga tga pa ni bvo dost za v's ta cajt, z'to so j'm mog'l ta star od doma pošilat še sprot use k'r so rabil.

Te so pa tle, čer se dons reče pod Vaseršlusam, prprav'l seliše, nared'l niuce, pa paš'nk na Rebr'. Kje padu pa ta p'ru sneh, so se pa vrnil n'zaj u domače kraje.

No, tko so poj prhajal še velik let, s' ured'l use tko k't je mogu bit, poj so tle ostal tud č'z zimo. Ja, č'z zimo so š'l pa tud dam, pas t'm poiskal dekleta, se poženił pa se z nim vrnil u svoj ta nou seliše.

No, tkoj nad današ'nmo sv. Martinam pa pod Vaseršlusam u Kašarij ratou ta p'ru seliše na Rebr, t'm čer se dons reče na Lipjo. Aj, to po tist svet lip, kso jo t'krat zasad'l na goričc, pa ne vem.

Kozv' pa Vedc' so se pa poj preselil dol u raunino, pa še dons t'm okol najdete k'šnga Kozva pa Vidca.

Tajkunsk zgled'

Pa's Mirko ogleduje krave, k'so pršle s paše dam, pa se mo zdejo n'kaš'n vačne pa skumrane. Pa pobara pastirja čej pasu, d' majo krave use pobešene vakot'nce pa prazne vampe. Pastir pa, d' t'm k't zmerej.

No, č'z 'n cajt pa začnejo krave zmerej b'l rebra kazat, pa zmerej m'n mleka dajat, pa praša soseda Fronca, č'j von tud kej opazu p'r kravah, pa prau ta, d' so negove tud tače.

Ja, pa se zberejo gospodarj' u nedelo po maš u oštarij, pa začnejo kunštvat, kva b' to bvo. Poj so se pa odločil pa šle gledat u gmajno, kva pa kokoj s pašo, č' so že krave tko suhe. T'm pa use popašen, čist na kratk, 'nčer nobene prave trave od kere b' ble uhka krave site.

Poj sta pa s sosedam skleniva, d'uta šva druj dan pogledat, koko se krave pasejo. Pa vidta, d'j bvo krau velik več, k't j'h pa u vas sploh je, se pa začneta sprašvat, čgave so te krave, č' niso njihove pa počakata do večera, dau pastir gnou krave dam.

Taj pa ta p'ru nagnou krave iz sosedne vasi u sosedno vas, poj pa šu nazaj po krave iz te vasi pa j'h gnou dam.

Ja, zdej jbiu pa vog'n u streh. Vaščan so zagrabil pastirja, kva počne z njihovo gmajno pa zakva pase tuje krave u njihou gmajn, d' so poj ta domače use skumrane.

Pastir j'm je pa reku, d' deva tko, k't donšna obvast, d' pomo- uze use, k'r se da, pa č' gre tud use u škodo, sam d' ma sama korist. »Zakva pa neb mu še jest dvojne pvače sam za mau več deva?«

Poj so pa kmetje pastirja nagnal, pas poiskal nouga. Obvast je pa še n'prej glih tko devova, s to pa niso mel kej nardit, pa četud j'm je spridva pastirja.

WOG'N >> BOH'N

Velikan so pošilal strele z Rud'nce na Studor pa nazaj. Toj biu tak vogn, d' so poj u ta Zgorn dolin (kje med Rud'ncu pa Studorjam) rek'l Vog'n, k'r so pa poj naslednik' pošvedral u Boh'n.

Napredek

Učas'h so se dajal lovc prot raubšic'm, dons pa gozdarj' prot mauntinbajk'rij'm pa krosarj'm. Ja, svet napreduje, barabe pa tud.

Babe pa desc

Sej prbližvou cajt, kje bab'nca mogva jet u penzjo, paj začeva premiš'lvat, kvau poj devova, d'j nou douhcajt. No, pa so tud ta druje bab'nce prečvekale use, kvau poj. Pa so sanale, koko se bojo po svet okol podile, pa kva use bojo še vidle, pa d' ja nau n'č zamujenga.

No, poj so pa res zlezle u penzijo, so pa začele uresničvat tisto svojo fikcjo. So pa rekle, d' se morjo nejprij naučit anglešk, sej se drgač naujo mogle 'nker znajd't.

So pa organizirale tečaj angleškga jezika pa odprle ta p'ru razred, u kermo so ble sam tače, kso mele to fikcjo, dau jo okol luftale.

No, pa so se učile en let, pa ta druj, pa toko n'prej, pa so zlezle u penzjo še druje tače babe, so pa te po dveh let'h nardile ta druj tak razred, č'z 'n cajt pa tud ta tretga, pa tko n'prej.

No, so pa ta prve ostale skoz u ta p'rumo razred, pa so minevala leta pa leta pa skoz u ta p'rumo razred. K'r so se naučle, so č'z ted'n pozabile, flet'n je pa le bvo. Z'to so sto svojo prakso k'r nadalvale.

Pa so šle u Anglijo, pa ta druj let na Irsko, pa an ta tret let na Škotsko.

No, so j'h pa desc, kso pršle nazaj, sprašval, kokoj kej bvo. Ja, fajn, pa veš kva use smo vidle. Ja, a pa ste tist k'r ste vidle, tud znale prebrat, pa, a ste tud kej razumele, k'r so vam on povedal? Ja, seveda! Ja, pa ste tist tud razumele? Ja, tud to smo, sej smo mele vodiča, knam je use 'lpo razvožu.

Toj bvo pa poj glih tko k't p'r un'h, kse niso učil anglešk, zakva so se pa poj učile?

Ja, so rek'l desc, d' n'č čud'nga, č' niso n'č razumele, sej so tko hodile skoz u ta p'ru razred, pa kok'r so se naučile, so tud trikrat tok pozabile.

Ja, tak hask majo babe od tistga učena poj 'nkrat, k zlezejo u penzjo.

Ja, pa te štorje še ni konc.

Poj, kso babe 'nkrat obupale, kso j'h desc zajebaval, so pa rekle, d' č' že nimajo gnarja za u Ameriko, pa še za k'm b'l del'č, s bojo pa naštimale računalnike pa internet, pa se bojo uhka sprehajale poj k'r doma u svojmo štib'lc' po ceumo svet.

No, pa stas nejjrej dve prštimale računalnik pa internet, je bvo pa na nem spet use u angleščin. Babe pa nad desce, kašne računalnike so j'm preskrbel, d' ni n'č u slovenš'n sam u začetk mau, poj pa hmau sam 'na žlobud-raušna. Ja, one d' znajo slovensk, pa mau anglešk, pa d' majo slovarje, pa d' j'm k'r gospod Google use prevede u slovenšno, sam d'j use nekam čud'n, pa d' se tiste prevode da na velik načinou razumet, še večkrat pa, d' se j'h sploh n' da.

No, poj so j'm pa desc rek'l, d' nej gledajo raj slike, t'm tko al tko ni treba velik razumet.

No, poj so pa babe gledale slikce, pa zraun use prečvekale, to so pa uhka k'r doma, pa glih tko so čvekale, k't so prej, pred'n so šle u penzjo, j'm pa anglešna spet ni n'č nucova.

No, to majo stare babe od tečajou, mau zabave pa mau čvekana, ta druj pa tko nima ubenga haska.

Ja, desc pa poj, d'j to use 'na oslarija.

Pa prau poj 'na: »Jest gledam use to s srcam«.

Desc pa n'zaj: »Ja, z'to k svab vid'š, greš pa poj h kardiolog', ta pa prau, d' ni z'to pristoj'n, pa d' o tem n'č n' ve. Ja, ker pa tud slab sliš'š, pa presliš'š tud to.«

No vidte, taka j'ta stvar s penzjonist'm. Tist, kso še p'r moč pas uhka špogajo take sane, devajo tko k't te, kso gor popisan, tist kpa niso več p'r moč, s pa še tga ne morjo prvošt. Ja, za te j'pa še sam »Predjamski grad« pa lep pogled na »Jamo«.

kvinton, klinton, bakuš

Kje devou boh u Bohin čoveka, jpa n'redu nejprej babo. Toj pa naredu tko, d'j nejprej uzeu u rajo boži dreuc, kma tri vrhove, pa odmeru t'm, kma noje. Poj pa nano povožu svojo božjo roko pet'h prstou, paj pod no ratova brkonšca, spodej pod to pa figa.

No, kje pa boh devou čoveka na Dolensk'm, jpa naredu glüh toko, sam namest dab ratova spodej figa. jpa ratova trta, kse j'j rekvo kvinton (k'r pomen petprsti, petprstnež). Ja sam na Dolensk'm mo rečejo Bakuš, to pa z'to kso ga s'm prnes'l ta star Japod', kso pobral use sk'p po ta star'h Mikenc'h, kso bl' učas u Ist'r, pa kšeftal tud dol po Dolensk pa tud skoz dol po Jadrano). Ja, ta star Mikenc' so častil Dioniza (Dionisos), kje biu gršk boh

rodovitnosti, vina pa sadjarstva; pa sin Zeusa pa Semele (kje bva ta prva boginja zemle). No, zgleda, d'j glih Dioniz devou čoveka, p'r tem pa ponucou use tist, z' k'r je biu pristoj'n.

Rimlan so pa poj tmo rek'l Baccus (kje biu rimsk boh vina, cvetja, zabave pa lumpana, (ja, tolk so ga pokvar'l), no tist Rimlan iz Valisa (Dolenjske) so mo pa poj rek'l Bakuš'. No, po tmo ma pa še dons ime ta rdeč grozdjje, pa trta na ker rase.

Na Štajersk'm mo pa praujo po tist rok pet'h prstou, čeprou je do dons zgubu že ta stranska dva pa sta od n'h ostava sam ožilja (glej sliko).

No use toj pa zvedu boh Belin u Bohin pa po istmo muštr' naredu seb babo, d' mo neb bvo douhcajt pa z no svoja dva sinova Kurina pa tistga t'm zadej za sv. Duham. Namest pet'h prstou kvintonouga lista juzeu k'r figou list, kje mu tud pet prstou.

No, tko ma dons Joza za bajto figo, Tinač pa pred bajto brajdo iz kvintona, pa oba sta u Rajo pod Triglavam, pa oba mata babe z dolensko tradicijo. Sam kvinton je ta zadn'h dva tauž'nt let zgubu oba dva stranska prsta, ostale so sam še žile, k'r pogledite s to na slik. Jozove fige pa več ne rodejo, kso prestare, Tinač pa deva iz grozdja sok, kmo prau kvintonou sok (sok od božiga petprsteža), negova baba pa prau, d'j to le kvintonou jok.

Sodobna zaposlitu

Menavaš službe tko, k't petel'n kure.

Oskače kuro, kura se otrese, paj usga konc.

Poj jpa tko, k't je bvo pred us'mo tmo.

Poj se pa začne spet use n'nou, pa se use ponaula, za use posledce pa poskrbi poj narava sama (al pa država),(z kvaj pa država [držala]²- kura).

Lukrecjan pa Volsin

So se srečal štirje prjat'l pa spet mau počvekal.
Pa prau 'd'n:

»No, zdej, ks' že tok st'r, d't gre že na otroči, nam pa povej, kva se mis'lš zdej spet zvagat, pa nas mau za jajca okol uvač't stist'm tvoj'm na po resnicam, s ker'm se uhka zmerej zmaž'š.«

»A pa ti veš, d' smo mi tle u Rajo že od kamene dobe n'prej, ..« (»ja, č's ti, mi že ne, mi smo mau mvajš«) »pa d' smo se od t'krat komej kej spremen'l, d' so hnam prha-jal tujc' pa so tle tud ostajal, pa se tud ženil z naš'm pun-cam, ampak tgaj bvo use sk'p zvo mau, sej naša kri še dons nepokvarjena pa od t'kr't komej kej spremenena.

B'l deleč n'zaj gremo, zmerej m'n vemo o usmo tmo. Vem pa, do kokr del'č dons sežejo prau'lce, kso nam j'h prpovedvate stare mame, smo se tle ukvarjal z živino, ta divjo pa t' doma-čo, z jarc'm, govedam pa kon'm (ja, pa tud prasc' so bl' umes, tko k't pousod).

Tko smo mi mel 'no sosedo, kni meva otrok (rada bj'h pa meva, paj ni ratovo). Z'to je zmerej vabiva sosedne otroče pa j'm dajava kej dobrga za pojest pa popit, pa j'm prpo-vedvava stare štorje. Tkoj tud mene nekejkrat dobiwa u ro-če, pa me posadiwa za mizo, sk'p z druj'm otroc'm, pa nam use sorte prpovedvava. Učas'h joj tko zanesvo, d'j čist pozabiva na cajt, pa d'j to trajou če do noči. No, poj biu pa doma vog'n u streh, ksmo pršle dam.

No, ta nam je prpovedvava, d' smo mi čist poseb'n 'ldje, pa d' smo dvojne sorte, ta pobož'n pa mirn, pa d' rad beremo pa poslušamo, pa ta druj, kso b'l razgrajašk pa p'rtepašk, pa pogansk, k n' vrjamejo u nobenga boga (raz'n gnarja).

Prauwa je, d' izhajamo usak iz svojga gnezda, d' ta p'ru ver-jamejo u vuč, u pamet, pa d' se s pametjo da use nardit, ta druj pa misl'jo, d' se da use nardit s p'stjo. Prauwa je, d' so naš prednik žvel t'm čez č'z J'vouco čez, del'č t'm na Pri-morsk'm. No, ta p'rv'm sej rekvo Vukresjan', ta druj'm pa Vol-sin. Ta p'ru so žvel t'm, kje dons sv. Lucija, pa na Šenwišk

planot pa t'm okol, ta druj pa t'm, kso dons Volče pa use gor do Bouca. Ta p'ru so častil ta beuga mrkača, ta druj pa ta čmga junca. Ta p'ru so pas'l jarce, ta druj pa krave. Tko so mel usak tud svojga boga, pa ne sam 'nga. P'r ta prv'h so častil boga, kje mu okol gvale cel k'p žarkou paj sjau, pa biu bel, pa so mo rek'l Belin, kje mu tud svojo punco, tko, k't sej to tud spodobvo, ksoj rek'l Lucija (vuč, ta beva, ta pametna). Ta druj so pa častil boga prtepača, ksej gonu če ukol punc pa skrbu za (tuje) otroče, pa se petelinu, z'to so mo rek'l Kurin (petel'n), ksej pa grdo obnašou, so mo pa rek'l tud Mrjasc, č' so bl' pa jez'n, pa tud Prasc. Oba dva sta pa braniva ta svoje, z'to sta meva tud usak svojo sulco.

»Ja, tkoj bvo še t'm dol na Primorsk'm. Poj so se pa te začel zmerej b'l razmnožvat, pa j'm sam lou pa žvina, ni več zados-tvava, č'prou so zakval kej sam t'krat, k'niso n'č ujel. Mog'l so se lo'tt tud kopana zemle pa tud kej prdevat, d' so se uhka prežvel. No, vidte otroc, tkoj bvo učas, pa tkoj še tud dons. Če mi neb n'č prdeval, b' tud neb mog'l žvet, sam od kur pa jar-cou se tud n' da žvet, pa č' tud s'm pa če kdo zakole vova.

»No, t' nej b'l star so bl' tist, kso se ukvarjal z jarc'm, pa so j'h pas'l polet t'm zgorej po gorah, koj kje zginu sneh. T'krat, je bva trava sočna, d' so se jarc k'r smejal, kso jo žrl. Tko so užival, k't vi k'd'r liž'te sladolec, sej so ga tud te uhka, sej bvo po grapah še dost sn'ga. Use toj omogoču sonce, douh dan pa toplota. Ja, to so bl' za use dob'r cajt, sej bvo usga dost. Toj biu ta lepš cajt u let, še ne preuroče, tko k't poj polet. Stmo sej uhka merva sam še jesen, kje bvo use zrevo pa usga dost. Z'to so ldje tud častil sonce, pa use k'r je bvo z nim povezan.

Poj so se pa od nekod prtep'l ta druj, Volsin, kso se obnašal k't volcje, sej en praujo, d' majo svoj ime po volkov'h, ta druj pa praujo, d' ga majo po tem, d' so j'h poj rezal, pa so ratal iz juncou vol, pa d' je od tle nihou ime, pa d' so bl' poj b'l znos'n. Ja, te so častil č'rnga junca, pa tud sami so b'l tem'n, pa tud obnašal so se t'mno. 9

⁶ Ja, tud dons ni n'č drgač. Tud dons je velik jarcou, kj'h mouzejo pa kolejo volc-je, sam dons se j'm reče tajkun, drgač je pa tud use zvo podob'n.

Pred tem so se pa ta beu, ta svet'l, ta razsvetlen (pam't'n) ldje umikal. No, bvoj pa še velik praz'nga prostora, kam'r so se uhka umikal. Med sabo se pa skor niso ženil, usak so žvel b'l sam zase.

Sam s cajtam sej med nim ustvaru 'ne vrste sožitje, usak je biu z nekej dob'r, z' nekej bolš, k't ta druj. To so poj tud izrablal, pa začel m'd sabo barantat, pas zamenvat usak tist, k'r je kdo mu, za tist, k'r je rabu. No, to so pa deval n' 'nmo krej t'm spodej pod Volčam, kse moj poj rekvo p'r svetno Danijelo (21. jul. – katoliški in 17. dec. – pravoslavni in evangeličanski praznik – prvi zaščitnik rudarjev že v stari zavezi, umrl ← 536 v Babilonu). Ta ima ime po tmo, d' sej to devou usak let na ist dan, ksej pa t'krat tud dob'r jedvo, so mo pa rek'l, d'j to dan dobrga jela - Danjel.

No, Vukrecjan so se umaknil, a so se oboj'n še n'prej razmnožval, sam usak u drujo smer. Vukrecjan, kso bl' učas na Kom'n, so se poj na Storeč Ravn pa n'prej prot uzhod po južn'h bohinsk'h gorah, Volsin pa na Komno pa n'prej u Zgorno dolino. Jez'r je biu t'krat še zvo vel'k, sej segou use če do Štenž pa u Zgor'n dolin use do če, kso dons Bvata. Tko so bl' en na en stran jezera, ta druj pa na druj stran.

No, sam tega razlikvana še ni bvo konc. Poj so se tko en k't ta druj zmerej b'l šir'l, Volsin če na Pokluko pa če prot Triglavo, pa n'prej č'z Gorje pa na Mežaklo pa Hom, pa če'z Savo čez use do vrha Beušce, kje bva ta nejlepš planina, tko k't je še dons, pa še dons se gor pasejo tud krave t'm okol Močiva.

No, Vukrecjan so se pa razširjal gor na Jevouco, pa dol do Save pa n'prej čez Savo, čer so poj postav'l več gradiš, poj pa še tud n'prej če na Begunšco pa Dobrčo. Tko k't je biu u Bohin jezer meja m'd obema, tkoj biu tud Blejsk jezer meja m'd obema. Pod Beušco so mel pa Volcin tist prehod na Koroško, kje na vrh Mediga dova, Vukresjan pa tistga na Vzhod'n stran čez Zelenico čez.

Tko so mel tud usak svoje poti če na Primorsk, en č'z Pokluko, ta druj pa č'z Jevouco.

Ja, d'j do tga p'ršvo, jpa miniu več k't pa tauž'nt let,

»Ja, tko so ble na en stran jezera gorjanc - Volcje, na druj stran pa tist, kso žvel p'r vodah. Poj kje u Bohin skoz Štenže odtekuva voda, pa sej pokazou v'n Vrtovin, je biu ta na juž'n stran, sej t'm začeva bohinska Spodna dolina. No u tmo cajt sej pa že tud t'm na Tolm'nsk'm pojavu nekej naselij, nejb'l pomembna so bla p'r Tolmin, pr' sv. Lucij (taj bva tista z vučjo, ta beva, ta svetla). U Bohin sej pa nad Češ'ncu na Pejcah pojavu 'n seliše, pa nad Bohinsko Bevo gor na Perašč, pa na Hom nad Zaspam, pa na Gradiš nad Potok'm, pa še več tač'h je bvo t'm na Reb'r.

Na Vukrestjansk stran je bvo pa tud velik naselij. Ta nejb'l pomemb'n je biu p'r sv. Lucij, pa n' J'vouc nad Kuplenkam pa na Vodica, pa dol u dolin na Seu, pa Na Pečeh, pa na Brd, pa na radolš'h Gradiš'h, Na Lipjo pa na Sv. Pewtro, na Beg'n-sk'h Niuca, pa p'r Seu nad tunelam, pa p'r sv. Lucij u Podgorj'.

N' smem pa pozab't na svetišo na Blejskmo otok, kje biu od Belina. No, ta Belin je pa poskrbu tud za to, d' so se Vukrecjan naučl tud pisat na bukove table. To j'm je omogoču, d' so postal dobr trgovc, pa tovornik, pa tud b'l razgledan so bl', k't so bl' pa Volsin'. Ja, Volsin so žvel od tga, d' so deval volkove (želez), Vukrecjan so j'h pa deval pa z nim tud kšeftal pa koval.

N' smem pa pozab't tud ta druj'h svet'h krajou. T'm pod goro sej rekvo u Svatnah, t'm kje bva poj sveta Lucija. Toj biu 'n svet krej, čer so častil Belina pa poj Svetovita pa sveto Lucijo, use tiste, kso mel oprauka z vučjo (soncam). Od današne Preske pa use če do Vet'ma je biu ta svet krej, kse moj rekvo Svatne, toj bvo velik več, k't pa današna Svatna.

Vidte otroc, use to som povedal moj voča, kso ble svet mož, iz družine, ksej od zmerej ukvarjova z lesam, paj tud znou iz l'sa use nerd't. K'r rečte mo, pa vam bo pokazou, koko se kej nardi, pa kaš'n cvoulej za to potreb'n. Jest s'm baba, pa se na to n'č n' zastop'm, sej se tud n' smem, sej to možk deu. Sam k'r je na pol, mor'm use sama podevat, kje pa voča že tko osvabu, kje že tko st'r. Von je pa desc, učas so ble moj pred'nk zvo pomemb'n, sej se p'r hiš ni zaston rekvo p'r Cesarjo.

No, z' dons nej bo dost, pa vam bom še drug'č kej povedova.«

⁷ Toj po tist štorij kje boh mu dva sinova, 'nga gor na Snožet'h, ta drujga pa t'm zad za Sv. Duham, ta p'ru je biu ta sonč'n, ta druj pa na ta tem'n stran.

je bil zadnji svojega rodu in ker je imel samo eno hčerko, svojega izročila ni mogel predati naprej, nikogar ni izučil, ki bi nadaljeval njegov poklic. Hčerka se mu je sicer poročila, vendar nesrečno, tako, da iz zakona ni bilo nobenih otrok. Bil je »bognar« torej kolar in se je bavil s kolesi, bil je torej Koloman. Tako so imeli pri hiši bukvice »Kolomanov žegen« in se po njih striktno ravnali.

Sam je naredil tudi svoja dva stoga, saj je obvladal celotno lesarsko obrt. Vedel je, kako se naredi stog, sveto stavbo brez enega kosa železa. Vedel je, kako se mora izbrati drevo (kostanj ali hrast), kako se mora obdelati in zaščititi pred gnitjem, da postane »večen«. Že obdelane stožnike je na tistem delu, ki je prišel v zemljo, pustil debelejše in jih nato tako ožgal, da je ostalo za prst na debelo oglja, ki je potem ščitilo les pred gnitjem. Z ognjem je obdeloval les, ga krivil, ravnal, ščitil. Bil je torej mož ognja in zato »sveti mož«, tako kot je to bil tudi kovač, ki je dobil za njim v roke njegove izdelke (kolesa, vozove), ki jih je potem okoval.

Vsega tega njegova hči ni obvladala, obvladala je pa kmetijstvo in se pri tem ravnala po starem, po Kolomanovo, z vsemi vražami in zakletvami vred.

V tej knjigi se še vedno opisuje obdobje prehajanja iz poganjstva v krščanstvo, z mnogimi miti, vražami, zakletvami itd., značilnimi za staro vero.

U bol'nc

Pa zdi ad'n t'm na stol'h u jesenišk bol'nc, pa j'h ceva rajda čaka pred 'n'm urat'm. Pa p'rpele ad'n anga drujga na inva-lidskmo vozičk, poj pa ta p'ru reče:

»No viš, ti pa napreduješ, zad'nč sbiu tle z berglam, dons pa k'r z autam.«

»Ja, sam še žmigouce gor obes'm, pa se zapel'm na tehnič'n pregled, pam dobiu promet'n dovolene, vzníškgma mam pa še od prej, k'sm z berglam okol letou.«

špitavo

*Pa gre Mrkač če u špitau, kam'r hod na usak'h tok
cajtou, pa čaka t'm u'n vrst, poj mo pa t'm 'n angel reče, d' nej
da svojo karto pa tist ceg'lc, k gor piše, zakvaj p'ršu. No, poj
pa ta ang'l u bev'm use tist pograb, pa mau utika u tist svoj
računalnek, se mau nasmeje, paj bvo konc.*

*Poj gre pa naprej na druga urata, t'm pa spet vrsta, pa se
spet postau če za ta zad'nga, dab p'ršu ta prau cajt na vrsto.
No, kpride ta zad'n v'n, gre pa von n'prej not. T'm pa spet 'n
ang'l u bev'm, mo pa reče. č' da roko. Jo pa stegne če č'z mizo,
guna ga pa pič, pa posesa tisto kri, kje pršva v'n, tko k't 'n
vampir. Poj pa še mau počaka, pa nekej zapiše, paj bvo usga
sk'p konc (ja, ampak sam p'r nej).*

*No, poj gre pa Mrkač če u ta tretu vrsto, pa se usede če na
konc te vrste na 'n stou, pa bul če u ta nasprotno steno, pa
u'ne urata.*

Pa zagleda na urat'h 'n napis:

Doc. dr. XXXXX XXXXXXXX-XXXXX

mag. far. spec. med. biokem.

*Sam usga tga n'č n' razume, pa praša soseda, zakva zdeta
oba dva sk'p pred tem urat'm, pa č' von kej razume, kva so
mo t'm gor napisal. Pa prau: »Ja, tud jest tga n' razum'm,
morjo pa tole tle razumet gun ang'ln', kso tle.«*

*»Tga pa jest tud n' razum'm. Jest s'm mislu, d' so to napisal
za tiste, k pridejo s'm, d' v'jo, koko se raunat, ne pa zase, sej
sebe pa že morjo sami poznat. P'r men doma tud n' uben'h
utat'h n' piše, kdoj zad. Zdej m' pa povej še to, a poj č' grem
jest not tud napišejo na urata, d' s'm jest not.«*

*»Če pa! Ti pomoliš uhka not sam nos, r't morš pa p'st't zunej,
d' neb kej zasmrdeu.«*

Poj j'h pa pokličejo nekej p'r 'n'h urat'h, pa j'm potalajo nekej ceg'lcou, sej pa spreda sprazniu, sta se pa uba presed'va mau b'l če h tist'm urat'm, kso not hodil, pa spet bulva če u steno. N' te jbvva pa spet 'na tabla, kje gor use sorte pisau. Pa prau Mrkač, č' mo gun uhka prebere, kva gor piše. No, jbvvo pa tole:

VIZIJA

Želimo postati najboljša slovenska splošna bolnišnica,
primerljiva s podobnimi bolnišnicami v evropskem merilu,

v kateri bo vsak bolnik z osebno obravnavo deležen najboljše in kakovostne oskrbe. Želimo, da se bolniki pri nas počutijo zaželeni in varni, imajo dostop do zdravnikov, medicinskih sester in drugih zdravstvenih sodelavcev, da so dobro seznanjeni s svojim stanjem, zaposleni pa smo jim ves čas na voljo.

Spodbujamo sodelovanje med zaposlenimi in jim omogočamo osebni in strokovni razvoj ter tako zagotavljamo poudarjeno pripadnost in zavzetost slehernega zaposlenega

Poj mo pa reče: »Viš koko 'lpo bojo 'nkrat u bodočnast skrbel za naše potomce, pa ne tko k't dons, d' mor'm čakati za en ceg'lc, kga na konc dobim, k'r u treh vrstah. Pa misl'š, d'j drget tud tko?»

Jest dons boga že nis'm vidu skor 'n ceu let, sam ang'l mje u roče potisnu usakobrt 'n ceg'lc, pa reku, "k'r še tko n'prej pa se vidva spet č'z šest tednou". Ja, še pred 'n'm letam s'm usakobrt vidu tud boga, zdej, k'r pa tale tabla gor visi, ga pa vid'm sam še t'krat, k' gre skoz tele urata not al pa v'n.«

»Ja, jest n' vem zakva j'to dob'r, ampak drgod u inozemst'v sem vidu, d'j glih t'ko.«

»Veš, jest s'm pa zad'nč na televizij gledou, koj to na Kitaj-sk'm. T'm majo tud bogove u bel'm, sam ne tko k't pr na's, d' morš čakati u teh vrstah. T'm te uzame u roče koj 'en boh, k'je

br'z ang'lnou, te pregleda pa prešvata, poj t' pa da 'ne arenije, kj'h je sam nabrau če ukol po hrib'h, pas fertik«.

Ja veš, p'r nas je to tud učas'h devova Triplatova Jela, ta tej nasekova, paj bvo poj bole. Tle pa n' znajo n'rd't tko, dab biu poj zdrou, ampak t' naročejo, d' mor'sh poj hod't tok cajta, d' se n' stegn'sh.«

»Zdej pa vem zakva so napisal tole tablo. Ta nam prau, koko bojo to deval z naš'm potomc'm. A mis'liš, d'u to poj tko, k't je na Kitajsk'm al pa p'r Triplatou Jel?«

»Ja, use kaže, d' bo tko. Sam televizijo odpr', pauš slišou sam o globalizacij (kvaj to glih toč'n n' vem), pa d' ratuje dons use po ceumo svet enak, poj bo pa uhka tud tist mogoč, k'r je dons na Kitaj'skm. Č' so že dons p'r nas kitajsk birt' u ta bel'h halah, zakva pa neb bl' še kitajsk' dohtarj' u ta bel'h halah.«

»Ja, č'u pa tko, bova pa še m'dva dožveva te kitajske dohtarje, sam poj tle nau več vrst, pa se tud nava mogva več tko pogovarjat, k't pa dons.

Ja, vid'm, d' n' znaš brat pa pisat, to seuš pa že mogu nauč't, pa tud č' pridejo Kitajc, sej se morjo te tud nauč't po naš brat pa pisat.«

»Eh, jest znam sam malat, ne pa pisat. Mam pa k'r 'n štamp'l, tko k't gaj mu ta velč Kor'l, k' tud ni znou pisat, paj bvo negove po Europe. Tud p'r nas je biu.«

»Ja, kaš'n štamp'l pa maš? Ta velč Kor'l je mu tač p'r-stan, d' gaj potisnu not u vos'k, kva maš pa ti?«

»Jest mam pa k'r gumijastga, pa ga nos'm zmerej sabo, č' k'm grem. Č' ga pa nimam, pa prtisnem gor k'r pauc, pa glih tko v'la. Se v'lik b'l, s'm zad'nč slišou na televizij. T'm so rek'l, d' tačga pauca, k't ga mam jest, nima uben druj na svet, pa d' se ga n' da ponard't, tko k't se da štem'l al pa podpis. Dons praujo, d' še u Ameriko n' morš, č' nimaš k'sn'h popirjou, kje gor tvoj pauc.

Ja, viš ta Velč Korl je žvu pred tauž'ntdvesto let'm, paj biu že tko napred'n, pa ni n'č oblubvou, kva ujo nared'l negou potomc. On je sam št'mplou tist, k'r je sam naredu.

Uben'h oblub ni bvo. Ja, a pa veš, kaš'n štamp'l je mu ta Velč Korl?, kr' poglej j'h tle spoda, sej ni mu sam 'nga, tko kt ga m'm jest. Men je ed'n čist dovel, sej ga tko al tko komej kej nucam.«

»Ja, viš ta Velč Korl je mu za svojo sveto goro Mont Blank (toj ist k't pa naša Beušca), ti maš tvoj Triglau, tistle na gun'hle urat'h ma pa lublansk grad. Mont Blank je čist na druj stran Alp, Triglau zvo de'lč na uzhod, lublansk grad pa že uzhod'n od Alp. Ja, kokoj šele poj če b'l prot uzhod?«

»Ja, veš s'm zadnč, ks'm biu tle, slišou, d'j tist t' beu ang'l t'mle not, poklicou 'nga : Branko Brankovič. Poj sej pa ta začeu prdušat, d' von ni Branko Brankovič, ampak d'j von : Branko Branimira Brankovič, Brat Biušeg Bana Bratske Banovine Bosne, Benti Boga Blesavog. Ja, viš taj mu pa dalš ime kje pa t'mle na tist'hle urat'h.

Ja, zgleda, d' b'l del'č greš na uzhod al pa na jug, dalš imena majo. S'm slišou, d' majo Španc pa Arabc še v'lik b'l douge imena, k't so tel tle, k u n'h govoreva.«

Ja, zgleda d'j to tko: čim viši j ed'n gor n' 'n gor, tem manšga se ga vid, ampak sk'p z goro sta velika. Č's pa sam n' 'nmo hrib, sta pa uba skp b'l mejhna. Ja, zdej pa č' češ to

poraunat, morš pa use sk'p povečat, k pa hriba n' morš, sebe tud n' morš nateg'nt, pa povečaš svoj ime. No, tko se pa poj use sk'p pogliha.

Jest pa misl'm, d' ni sam to. Jest misl'm, d' č's visok gor n' 'n gor, d' morš spoda pust't ceglc, d' 'ldje vejo d's gor. Ta ceg'lc more bit pa ve'l'k, d' ga opaz'š, poj more pa na nem tud velik pisat.

Ja, n' tmo bo že nekej. Z'to postaulajo tače pomembne ldi na uliče k'mnite podstauke, n' ker'h poj use sorte piše, kdo to je, pa zakva so mo postav'l spomenik. Pa še nekej. Učas'h je tle p'r nas skakou Sep Bradl, viš kokoj mu krat'k ime. Biu je pa n' tekmah zmerej t' p'ru, pa del'č pred druj'm. Ja, zgleda, d' grejo sposobnast glih nasprot'n sk'p, k't pa doužina imena. N'gou t' prau ime jbiu pa Joseph, pa gaj raj skrajšou, d'j biu voži pa d'j uhka b'l del'č skakou.

»Ja, zgleda, d's morjo zdej en že za cajta žiulena postaulat spomenike, pa to k'r sami seb.«

»Ja, ja, toj tist: kratka pam't, douh vasje!«

No, jpa sedu nasprot še en poznan čvouk, kgaj učas'h kazava televizija, s'ta ga pa pobarova:

»Ja, gospod, kva pa vi mis'lte o tej stvar. Vi ste b'l učas 'n vel'k profesor filozofije dol u inozemstv', zdej ste pa žen lep cajt tle u Rajo, pa se vid, d' ste se tle že čist užvel, koko pa to zgleda po vaš.«

»Fanta, jest s'm ugotovu, d's 'ldje zapomn'jo tvoj ime sam, č'j krat'k pa domač. Drgač ga ne razumejo pa tud n' poznajo. Poj t' pa zmerej rečejo »gun, ta, ...«. Z'to s'm moj ime skrajšou, kok'r se gaj dau. Vem pa tud to, d' večina tehle, k začnejo plezat po lojt'rcah gor, ne v'jo, daj usake lojtre 'nkrat konc, d' ma usaka lojtra samo tok pa tok klinou. Č'b ble saj tok pamet'n, dab uzal toplarco, pab poj, k b' pršle na vrh, na druj stran uhka tud dol zle'zl. Ne, sam siljo gor u tista svoja namišlena nebesa.

Pa še nekej. A v'sta, koko se tle gor reče narcisam, no »klučav'nce«. Sama pa dob'r v'sta, d' spada h usak klučav'nc tud

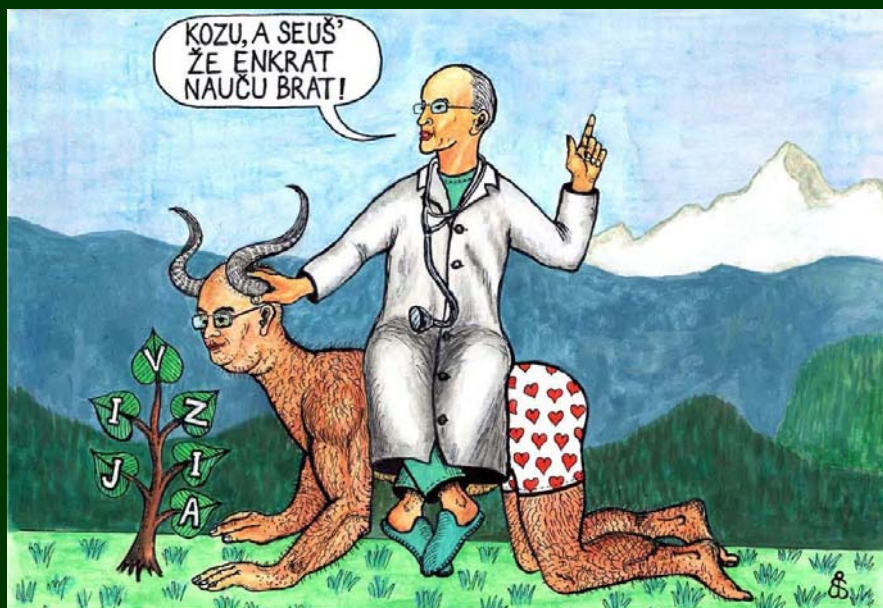
kluč, tga pa tle gor ne poznajo. No, jest s'm pa pogruntou, d' majo ta kluč do narcis dol u inozemstvu'. T'm devajo tele klučav'nce, kluče pa zadržejo za sebe. Poj se pa 'ldje spašujejo zavka j'm ponujajo klučav'nce brz klučou, pa se spašujejo, zakva j'm le bojo.

Ja, učas so rasle narcise sam gor na Golic, dons so pa že čist tle dol u dolin, pa rečta, d' se klima ne spremina!»

»Ja, veš ta star so rek'l, d' se da z visoke veje vel'k k'p dreka nasrat, pa bo mog'l to že držat.

Ja, viš. zdej pa pršu sam boh, zdej mo pa tud mi koj na vrst«.

No, pa sej res hmau spucau t'm pred urat'm, table so pa še n'prej visele t'm gor, se ena drugo grdo gledale, pa oznanale svoj sporočiu, sam žavostne so ble, kje bvo spodej pod nima use praz'no, pa kni bvo ubenga, kbj'h gledou.

Cika pa Šeka

Bvoj u bohinsk Zgor'n dolin, t'm u Češ'nc, ksta se pasle dve krave. Pa prau ta prva:

»Muuu, Cika, kok se kej maš?«

»Muuu, veš Šeka, d' se počut'm prou nategneno!«

»Muuu, kok to?«

»Pred par'm dnem s'm se pojova, pa pride 'na punca pam zarije če zad not 'no šprico, poj bvo pa usga konc. Poj s'm j' pa votva dat lubčka, tko k't se spodob, mje pa pokazava rt, d'b jo polizava. Viš prou žavostna s'm. Učas'h smo mel u Češ'nc ta črnega junca, kje te stvari pošten podevou, tko k't se to tud spodob, pa d' smo tud krave od tga kej mele, dons te pa nateguje 'na lezbična punca. Muuu, kam je pršu ta svet, ob kva use so nas sprav'l,« pa sta se pasle n'prej.

Č'z 'n cajt pa prau Cika:

»Muuu, toj bvo sam z'to, kso nam Brojan našga ta črna junca prvezal okol uratu pa ga ulek'l gor na sv. Margareto tok cajta, d'j pokazou jez'k. Tkoj tok ošvoynu, d'j zgubu svojo junčousko moč, d' ni biu poj več za ubeno rabo.«

»Kvas rekva?, Veš jest s'm že b'l stara, pa svab sliš'm!«

»D' ni biu junc več za ubeno rabo.«

»Muuu, veš jest s'm b'l stara, pa s'm učas slišova še v'lik več, kokoj bvo prej u ta star'h cajt'h.

U ta star'h cajt'h so ldje žvel še po narau, po sonc pa po lun. Tko so mel 5 praz'nkou, tolk kmajo prstou nan rok, trajal so pa tolk k't je prstou na ubeh rokah. Praz'nval so ta nejdalš pa ta nejkrajš dan, umes pa t'krat ksta bva dan pa noč enak douga. Poj kso pa začel po zem'l rit, so pa praz'nval še n' konc žetve, tist kso bl' kmet, so praz'nval t'krat, kso pokos'l pa požel, tist kso pa ž'lez kuhal pa t'krat, kje use zamrzniu (sv. Danijel, 17. dec.). No, te dva ta zadna praz'nka so praz'nval po dva dni, tok kmava medve parklou na 'n nog.

No, tko so t'krat, kje biu ta nejkrajš dan tud praz'nval deset dni. Koj, ksej začeu dan podalšvat, so nared'l 'no fešto,

pa praz'nval ta mvadga boga, pa mat zemlo, kgaj rodiva, pa ta svetga vepra, kje skrbu za plodnost (sej mu sam ta nejveč otrok od us'h žvali, po'n ducac pa učas še tud več).

No, u tmo cajt je mogu pa ta, ta svet vep'r, poskrbet za use neplodne žvali, d' so poj strile, tud za neplodne žene, d' so poj dobile otroče. Tkoj bvo p'r nas u ta Žgor'n dolin.

Tist'm otroč'm so učas rek'l "ta božji otroc", nekej z'to, kso bl' narjen u božič, nekej z'to, kjh je naredu sam boh, nekaj pa z'to, kso se poj rodil t'krat, kje bvo usga dost.

No, poj so pa pršle drgač'n cajt, so pa v's Boh'n posill s ta novo vero. Poj so pa rek'l, daj u Božič sv. trojica: mat Marija, voča Jošt pa ta mvad Božič'k. Poj so pa rek'l, daj ta tud tko po boži narjen, pa d'j Jošt sam nekej postran devou, en so cvo djal, d'j biu verjet'n buzerant. Jošt je to 'n cajt prenašou, poj, kje odlezu sneg, paj mu usga duvel, sej pa odpravu od doma pa cimprou ukol po svet. Tkoj tud t'krat spremenu ime pa ratou Joza, pa začeu praz'nvat šele poj (19. marca).«

»Muuu, ampak men so pa mama nekej drujga prav'l, d' so u tmo cajt med božičam pa noumo letam utepouc okol hodil, pa deval otroče, pa d'j biu Mrjas u ta Spod'n dolin, pa d'j t'm s sablo ukol skakou, pa fante na štel'ng pregledvou, č' so dob'r za u vojsko.«

»Muuuu, tis use pomešava, al pa so te tko nategval, k't tej tista tvoja punca prejš'n ted'n.

Toj bvo tko. Kso Brojan pa ta druj iz ta Spodne doline nam obes'l junca, so j'm naš fantje poj, kso use podeval, ubes'l k svetmo Jan'zo u turn plug s kermo so oral sneg t'krat, kje mrjasc opraulou svojo sveto doužnost. Rek'l so j'm, d' č' so von nam junca, bomo pa mi nim pluh. Č' mi n' mormo nucat več našga junca, pa tud vi naute n'č mel od mrjasa pa drevesa. No, poj sos pa u Spod'n dolin nared'l svojga mrjasa, kje mu pa sam sablo. N'š mrjas sej pa poj spomvad spremenu u lepga mvadenča, pa skakou okol s tičam pokonc pa sulco u rokah. Poj, kso nas pa pokristjan'l, so ga pa spremen'l u svetga Jurja, pa ga dal za spremlevauca svet Margaret na Brod. Poj so pa dal svet Margaret še sveto Katro, sej pa Jur pred obema babama

skriu zad u 'no vodo, ksoj poj rek'l Jurjova voda.

Nam so postav'l u Sred'n vas novo cerku svetga Martina, kje biu tud soudat. No, junca so nam pa uzel šele ta zad'n cajt. Ja, tko pokvarjen'h cajtou, kso dons pa še ni bvo, dab se babe nad' krave sprauale, to pa res n' gre za nkam'r.«

»Muuu, toj pa res hdo. Učas'h so fantje pa mrjas, pa junc ta svoje stvari pošten oprav'l, tko d' smo usi od tga kej dobrga mel. Dons se pa t'm na televizij k'r po štir'h program'h po 24 ur na dan sam unterfuzlajo, otrok pa nčer. Punce nategujejo krave, pobje so pa sam še zau reno. Ja, žavost'n je to, kam bo svet le pršu?«

»Moj gospodar je reku, d' gre use h hudič. Prau, d' nas je boh štrafou že tko, d' zdej že tud gnar propada, d' zdej devajo uhka babe tist, k'r uhka sam d'esc. Jest sam še čakam, kdaj seu pojauva k'šna krava, pa me nategniva pa na konc dava luć'k, tko k't k'šn politik nateguje v's svet, poj se pa lepo poslovi, pa nam ta nategnen'm, želi use dob'r. Še lepš se pa poslovi k'š'n bankir, kpoj kje use zafurou, dobi še lepo nagrado.«

No, poj se pa zasliš 'n piskane pa žvižgane, se pa Cika pa Šeka obrneta, pa gresta dam, d' j'h bojo pomouz'l.

Timsk deu

Praša Gorjanc Blejca:

»A veš kašnaj razlika med nam pa inozemcam?«

»??«

»U Rajo ma usaka afna svojo vejo, na ker se uhka gunca, u inozemstv' se pa na ta zgorn'h vejah zmerej iste afne guncajo.

Ja, pa to še ni use. K grejo naš na skakalne tekme če u inozemstu, se seljo iz kraja u krej usak s svojmo fičotam, Austrijc se pa us' sk'p usedejo u helikopt'r pa odletejo drgam.

Poj pa na tekmaĥ zasedejo naš usa ta zadna mesta, Avstrijc pa ta prva. Avstrijc rečejo poj tmo timsk deu, naš pa d'j to strokov'n deu. Hudič nej to zastop, jest že ne.

Sum'm pa, d' so mel p'r tmo svoje prste umes Korošč, kso ved'l, koko so bl' učas naš uspeš'n, kso deval še po srensk, Bajovar' pa tko k't mi dons.

Viš, kva se poj nardi, č' postauš use na gvavo, pa pomešaš tist, k'r devamo tle doma u Rajo, pa tist, k'r devajot'm u Lublan, kto n'č ne razumejo, pa tist, k'r devajo tujc, pa poj še sam sebe n' razum'š, kva devaš!»

Begunc pa Podgorc

So zved'l Volsin t'm na Tolm'nsk'm, d' so se naselil Lusjan t'm del'č čez hribe u Bohin na Storeč rovn, so pa še von šle če čez hribe pa se naselil na Pejcaĥ u Bohinsk ta Zgorn dolin. Pousod t'm je bva t'krat spodej u dolin voda, tko d' so mog'l prit če sam z vadjo.

Toj bvo že u tist'h zvo star'h cajt'h, kso glih pogruntal, koko se kuha želez. Kraje so pa poznal že od prej, kso tle skoz hodil če del'č čez gore po jantar, bak'r pa kosit'r. Ja, bli so dob'r hondlarj' pa barantač, dob'r živinorejc pa tud nosač. Usak od nih je uhka nosu po 'n stot, od tga pa dve tretine tiste robe, kjoj uhka zabarantou. Ukvarjal so se s kuhanam železa, pa deval tiste železne volkove (po n'h so mel tud dobil ime), kso j'h poj zabarantal n'prej u kej drujga. Mel so pa tud velik žvine, tko k't jo ma usak hondlar, kjoj bvo treba č'z zimo tud prežvet. Z'to so mog'l tud nakosit velik trave pa jo posušit pa spraut u stoge (kope), z'to so j'm tud rek'l snosek' (drget so pa tak'm rek'l kosez).

Bl' so zmerej nekej več k't pa ta druj, z'to so mog'l met pod sabo tud nekej drug'h, d' so j'h uhka komandiral. Te so j'h pa zmerej imel dost, so se pa držal b'l p'r stran.

Kso se pa na J'vouc naselil Lusjan (kso j'm rekle tud Vukresjan, pa Lukrecjan), kso tud kahal želez, so se pa tud

kmau za nim naselil Volsin, sejs niso pust'l kvart posva. Č' so do zdej nadziral v's barantane z kovinam pa us'm druj'm tud, zdej tga ja noujo spust'l iz rok. Sami so zmerej prav'l, d' varjejo tiste k kuhajo želez, te so pa zmerej rek'l, d' se znajo merkat tud sami brez nih. No, tko odnos med obema niso bl' 'nkol boh ve koko dob'r.

No, tko so š'l na Jevouc če na tist deu, kje najbliž sonc, k'd'r uzhaja, pa t'm nared'l Gradiše. Tko so mel pregled č'z uso dolino spodej, č'z use poti, tko pa tud č'z use k'r sej t'm dogajou. Tko so uhka vahtal tiste, kso se že prej naselil t'm del'č pod Pečmi.

No, u Bohin praujo, d' so Volsin častil junce, Lusjan pa kozle (pa nej so bl' te od koz al ovc al pa jelenou), d' so se ta p'ru prežiulal s kravj'm mlekam, ta druj pa s kozj'm pa ovčj'm. Tko so Volsin častil t' črne junce, Lusjan pa ta bele mrkače pa kozve. No tko so bl' Volsin pristoj'n za use tist, k'r je povezan s ta č'rn'm (čarn'm), Lusjan pa za use tist, k'r je povezan s ta bev'm (ta svetl'm, ta svet'm, ta pametn'm). Kso bl' ta p'ru u ta Zgor'n dolin, so bl' te »Ta zgor'n« ta druj so bl' »Ta spod'n«. No ta druga štorija pa prau, d' sta bva t'm dva brata, ta p'ruj kovau, ta druj j'pa barantou. Tko so ble tud Volsin pa Lusjan bratje, kso bl' u začetk' sk'p, poj j'h je pa deu razdelu pa uplivou nane, d' so bl' tak, k't smo prej rek'l.

No, tko so ta zgor'n vozil use, k'r so sami pa druj rabil, čez vodo z vadjam. Tko so prevažal z vadjam ldi, sou, kovine pa tud jantar pa tud ta mrtve če na ta temno stran.

No, po 'nmo cajt, kso bl' gor na Gradiš, so pa začel rint tud dol u dolino, sej so sami prenašal pa barantal če čez use na drujo stran Alp. Č' so do zdej nadzorval pot iz Bače u Sausko dolino, so vot'l zdej nadzorvat Sausko dolino u tmo predel, pa tud poti če čez u Drausko dolino. Tko so zased'l tud nasprot'n uhod u tisto Vukno, po ker je že usaj tauž'nt let prej vodiva pot čez hribe, pa nared'l gor šen Gradiše.

No, poj so se pa naselil č'z 'n cajt spodej na uhod u Vukno, pa pobiral varšno. To pa ni švo u račun tist'm kso ble že prej

tle, kso prej žvel tle na Niucah, so se pa step'l, poj so se pa mog'l te ta star umak'nt če na uzgod pod Dobrčo, če zad za Dobravo u Svatne, tko d'j bvo med obema dost prostora, t'm so pa poj te mel svoje poti pa svoj žiulene n'prej.

No, pa so pršl' t' kristjansk cajt, so pa ostal Begunc trd'n p'r svoj ver, pa častil junca n'prej. Poj so pa fevdalc s'kɔp s patriarham pa briksenskmo škofam use to potvač'l pa postav'l u Begne svetga Urha, d'j merkou tiste, kso j'm uzal nihouga junca.

No, tkoj u Begne pršu tud ta čr'n junc, pa tud odšu, pa še dons ldje rečejo: »Begunc je junc« pa tkoj ustava še dons u Podgorj' tista štorija, d'j mu grof na Goričc svojo štavo za ouce pa koze.

No, t'm u Podgotrj' pa p'rpovedujejo tisto štorjo o begunskmo junco, ksos ga sposodil Polčan, d' j'm je zurau nive pa popasu travo na cerku sv. Petra na Gor. No, to so pa že druje štorije.

bisk

Pa brska Mrkač u kniž'nc nekej po 'n'h računalnik'h, pa ga praša Jur, kokoj bvo zad'nč, kje mu t'visok obisk. Pa začne ta prpovedvat svoje štorje, koko gaj poklicou negou ta nejveč »sponzor« u Rajo pod Triglavam, pa ga prosu, č'b uhka sprejeu dve visoke gospe, kse zanimata za use tist, k'r sej p'r nas učas dogajou. No, pa pride poj sam pa p'rpele s sabo tiste dve gospe: Mrs. My-Doozell O'Dur in Mrs. Allen Cabull-Sparrow, poj se moj pa tko m'diu, d' joj koj podurhou.

Pa prau Mrkač: »My dear ladies, I can tell you only those things, I have heard between the aboriginees....«.

No, poj pa Mrkač p'rpovedvou tist, k'r smo že zgorej opisal, pa še b'l natanč'n tist o begunskmo junco pa podgor-skmo mrkačo. Povedou je pa tud, d'j von pristojen sam za ouce, pa d'so za koze pa goveda pristoj'n druj, pa dab bvo dob'r, dab poiskal za koze k'šnga iz Leš, za krave pa junce pa k'šga u Begnah. No, poj so se pa uglihal, d' nej use sk'p pove k'r Mrkač. Paj ta začeu:

Učas so mel u Begnah črnega junca (tko, k't tud u Češ'nc u bohinsk Zgorn dolin). Tačga junca so mel pa tud u Polčah, sej so bl' te tud ponos'n na svojga junca, oboj'n so ga mel za svoj simbol.

No, junc' so šle polet s kravam u pvanine, tkoy mogu tud ta polšk na Polško pvanino, Begunc so mel pa zadej u Vukn 'no veliko gmajno, jpa ostajou doma.

No, pa pride praz'nk sv. Petra, jpa bvo treba urihtat tud cerku gor na Gor. Se pa Polčan spom'njo, d'j na cerku, na že p'rcej star'h skodlah, velika trava, pa d'b jo bvo dob'r popast. Sos pa sposodil begunskega junca, ga prvezal s štrikam okol vratu, vrg'l štr'k č'z streho čez, pa začel na druj stran ulečt junca gor na skodle, d'b se pasu.

Pa ulečejo, pa ulečejo, dokler se use sk'p n' zatakne. So pa rek'l, zdej pa že gor, zdej ga mormo pa mau spust't, pa naraunat. No, pa gre d'n na drujo stran, d'b ga naraunou, pa prleti nazaj, pa prau, d' ga morjo koj spust't mau dol, d' junc že jez'k kaže, kse mo tko lušta tiste t' fajn trave na streh.

No, pa ga spuste mau dol, tok, d' se junc ustau na streh, poj pa popstejo štrk, se pa junc zvali s strehe dol. Poj se pa postaujo usi okol nega pa praujo, d' so ga predouh cajta ulek'l gor, d' sej junc' tko luštou trave, kni mogu do ne, je pa nejprej jez'k v'n stegnu, k' pa še ni bvo trave, sej pa k'r v's stregnu.

No, tko so mog'l poj Polčan d't nazaj Begunc'm svojga junca, doma so j'm pa ostal sam vol. S tem vol'm so mog'l pa poj na Svetmo Petr' Gorjako⁸ usak let zurat use nive,

⁸ Gorjak, mežnar pri sv. Petru, je usako leto pobiral malo pred sv. Petrom bero po vseh vaseh, do kamor je segal zvon Sv. Petra. Ta pa je segal do Hlebc, do Zapuž, Nove vasi in Dvorske vasi. Najzgodnejši viri govorijo o dveh gorah, na katerih sta dve cerkvi (St. Petriberg in St. Laurentiberg), ki se omenjata še v srednjem veku, ki predstavljata cerkveno delitev podgorskega dela Dežeze na tri dele: Prvega od Most do Rodin, drugega od Poljč do Begunj in tretjega od Slatne do Leš. To se ujema tudi z ozadnim gorovjem: Stolom, Begunjščico in Dobrčo.

use do t'krat, k j'h je odrešu komuniz'm. (Č'z 'n cajt so pa vid'l, d' j'h je odrešu tiste brige na Gor, pa d' j'm je n'ko-pou ceu k'p drug'h, še velik večj'h brig).

No, z mvaškmo mrkačam je bva pa takale.

U ta star'h cajt'h, še u tist'h ta pogansk'h, je bva t'm zadej za vasjo 'na velika mvakuža, uhka bj' rek'l že k'r mejh'n jez'rč'k. Nad no jpa biu nad svetmo st'dencam svetišè boginje Lučije, kje skrbeva u star'h cajt'h, d' sej usak dan ponov'n pojavu sonce (vuč), pa d' sej usak let tud ponov'n začeu dan podalš-
vat. Ja, skrbeva je za vuč pa dobr vid, pa dobro pam't.

Uzad prot zahod' jbva pa Goričca, na ker sej kurvo svet vog'n pa darvau Sveto-Vitu (svetno Vido), kje poj polet poskrbu, d' sej dan začeu krajšat, pa d' so mel dobro let-no. Use toj biu svet krej, s svetno vognam pa sveto vodo, toj biu svet vog' - Svatne.

Vidimo, da so iz te delitve izuzete sredinske vasi: Brezje, Mošnje, Radovljica, Lesce, Vrba in Breg. Celotno to področje pa sodi potem v še večjo prafaro sv. Klemenca na Rodinah.

Zanimivo je tudi, da se ujema cerkev sv. Petra tudi s predkrščan-skim čaščenjem Belina. Tako so postavili na prvotna Belinova sve-tišča cerkve sv. Petra v pomembnih krščanskih centrih: Ogleju, Barbani, Salzburgu – praopatija, najstarejša severno od Alp. Vse naj bi bile ustanovljene l. 582, ko se je v Ogleju nahajal sedež za Alpe pristojnega metropolita. Podobno je postavljena tudi cerkev Sv. Petra v Lesu v nekdanjem rimskem mestu Teurnia.

⁹ Poj 'nkrat so pa pršle nemšk plemič', so pa to po svoje razumel pa tmo krajo rek'l "Lack", k'r pomen vog, voka, mvaka (log, loka, mlačka) pa to tud tko pisal. Poj so pa to prebral tist iz inozemstva, so pa use sk'p prestavl' če u Škofjo Loko. No, tkoj ratou tist, kje bvo prej sveto, poj škofou. Sv. Jakob pa Sv. Pet'r sta pa bva patriarška.

Pa ne sam to. (Briksensk'h) škofou je ratou tud tist, kje prej biu svet mož, nekej več, kje skrbu za ta svet vog. Kje biu u čist t' nejb'l uzho-d'nmo kot njihove posest, so mo po tmo rek'l »Ausseneck«. Taj poj ratou mežnar p'r svetno Jošt pa sklenu s škof'm »Uzajemno pogodbo« (Consens), d' bo merkou cerku, škof pa nega.

Pa tud Svatne (sveto pokrajino) so vot'l zbrisat, so jo pa imenval Zvat-na Ne po svetno, ampak po zvato. Od tgaj pa še dons po gosposk Slatna (en so se zvo pač'l pa keč'l Slatina), domačin pa še zdej praujo Svatna.

No, te ldje so mel na Goričc svetiše, ograjen tko, d' so u nem mel tud svojo svetino, svetga (beuga) mrkača, pa svet drevo, pa sveto skavo (peč) na ker so poj darval svojmo bog' pa mo to z dimam pošilal gor na mlečno cesto.

Ja, t'm u Lešah so pa na začetk častil t' čarnga kozva, kje predstaulou desca od Boginje Zemle. Tga so častil za Bož'č, k't starga boga, kje glih odhajou na druj svet, pa zaključvou ta star let (tko, k't to dons počne Silvest'r). Toj bvo t'krat, ksej začeu dan glih podalšvat, t'krat so u star'h cajt'h častil tud na druj stran Vetrna Lusjan svojo boginjo Lučijo¹⁰ pa nenga svetga mrkača. Tisto noč je do ponoči praz'nvou lešk ta čarn kozu, po ponoči pa ta mvašk ta beu mrkač. Tko, k't so Mvačan častil svojo Lučijo, tkoj Boginja Zemla s svojmo descam kozvam nardiva nou let, Boginja Lučija s svojmo Mrkačam je pa obrniva sonce, d' sej začeu dan podalšvat. Lešan so ta star let pokopal, Mvačan pa ta nouga rodil. Vetrn je biu pa znak med noumo pa starmo letam, pa tud med unmo pa tmo svetam.

Tko, k't so mel Mvačan svoj vog, so ga mel tud Lešan. Biu je gor nad vasjo, pr vod, t'm kje dons cerku. Biu je tko ograjen, k't je dons cerku na Svetmo Petro, not so mel pa use tist, k't so mel Mvačan, sam namest mrkača so mel kozva. No, pa so u Božič, t'krat, ksej rodiu ta mvad boh, darval u vog' na tmo žrtveniko. Na Svetmo Petro majo pa še dons velik, debu drevo zad za cerkujo zrav'n pa kapelco, pod keroj vukna, u ker jbvva učas uda.

No, pa so pršle druj cajt. U Oglejo so se pojav'l ta p'ru kristjan, kso j'h začel preganat, so se pa začel umikat če u b'l nedostopne kraje, t'm na konc t'krat'nga sveta. Tko so se umaknil tud pod Dobrčo če u Leše, ker so tud žvel Lukrecjan. Kso bl' pa mirolub'n, so j'h pa uzal medse.

Poj so se pa cajt spet spremen'l, so bl' pa kristjan ta glav'n, so pa začel prtepenec preganat tiste s ta staro vero. T'kr't so pa začel p'rtepenec malat tega ta beuga kozva k't črnega (čarnga)

¹⁰ To sej pa poj use spremen'l, poj u nasled'n dob, kje papež Gregor predelou koledar, paj prestavu Lucijo pa Jošta za 12 dni n'prej. Tko so Lešan ostal p'r svojmo Božič, Mvačan so pa dobil še 'n praz'nk zrav'n.

hudiča¹¹, pa ga začel preganat. No, poj so pa če, ker je biu prej svet vog, postav'l 'no mejhno, leseno kapelco, u ker so častil svetga Jakoba, Kristusouga brata.

No, poj pa č'z 'n cajt ratou tle zvo hdo. T'm na uzhod so se pojäl skoz Got', pa Hun', pa Avar pa kva jest vem kdo še use. Pa to še ni bvo dost, pršvaj še na velika kuga, pa 'na velika povod'n, pa nebo sej poobvaču, tko d' ni bvo dve let poštega sonca. Tkoj tista ta velča povod'n pretrgova jez na mvak pod Sveto Vučijo, d'j poj odtekuva usa voda. Ja, bvoj toko hdo, d' so tle pomr'l usi ldje, s'mo nekej j'h je ustau, te so se pa uma knil na drujo stran če u Leše, ker j'h je tud ostau zvo mau. Tko so saj sk'p uhka obdelval pole pa prežvel.

Tkoj pršu preč tud Svetovitou svetiša na Gorič pa tist Lučij'n svetiša, pa v's vedene o tmo, pa usa imena voda pa hribou t'm okol. Nekej od tga sej uhraniu sam p'r tist'h u Lešah, z'to kje t'm usaj 'n čvouk preživu. Za usmo tmo so ostale sam tvake (tlakovane poti), kso pričale o tmo, kvaj učas use tle bvo. Ustau je tud to, d'j biu na Gorič mrkač, pa so poj pod novo vero use to skrival, pa rek'l, d'j mu t'm grof svojo štavo za jarce. Tko sej tist svetiša spremenu u hleu, mrkač pa u jarce. Toj bvo že poj, kso č'z 'n cajt spet postav'l 'no mejhno kapelco na prejšn Lučij'n svetiša, kso jo pa poimenal po Jošt', Kristusoumo fotr' ¹². Tko sta Jezusou fot'r pa brat merkala te ldi pod Dobrčo.

»Yes ladies, have you understood I told you about our region, called »Paradise under the Triglav«.«

»Ooo, it's very interesting, could you tell us something more about the black bull.«

Ja, babej zanimou sam junc, mrkač pa kozu pa ne p'rveč, sta

¹¹ Ja, sej so uhka, sej biu Ausenek, kje vahtou to kapelo, podložnik Briksenskga škofa, kje mu za svojga zaščitnika tud jarca, kje mu med spredno nogo drog (sulco) od fane, kga uhka še dons vidte pred muzejam u Briksno, visok gor na 'nmo velikmo podstauko.

¹² Ja, sej so uhka, sej biu Ausenek, kje vahtou to kapelo, podložnik Briksenskga škofa, kje mu za svojga zaščitnika tud jarca, kje mu med spredno nogo drog (sulco) od fane, kga uhka še dons vidte pred muzejam u Briksno, visok gor na 'nmo velikmo podstauko.

bva že premejhna zane. Pa začne Mrkač prpovedvat n'prej, kokoj bvo poj t'm, kso častil ta črnega junca.

Tko, k't so mel u Podgorj' mrkača pa kozva, so mel u Begnah čarnega junca pa ga tud praz'nval glih toko u Božič. Mel so ga zrav'n tiste vukne pod Gačam pa pod bergmand'lcoumo gradam (kgaj mogu vahtat) pod tistmo previsam, d' se neb zmoču pa zgubu svojo lepo farbo. Koj zrav'n so mel pa u vuk'n svoj svetiše. Ja, so ble pač Volsin, kso bl' nekej več pa navaj'n na tiste svoje prevuknane peči, kso j'm u Bohin poj rek'l na Pejcah, k'r pomen tud na pečeh. Junca so častil tko, k't Minojc pa Egipčan, pa še m'rs k's'n druj. Use to so pobral že u bronast dob od tist'h barantačou, kso se pojal tle skoz to Vukno pa gor čz gore n'prej u Podrauje. Tko so bl' tud ta p'rtepen Volsin skorej enak tist'm, kso prej žvel tle, še prej, so se pa pred Volsin'm umaknil če pod Dobrčo, pa poj t'm častil n'prej svojga mrkača pa kozva.

No, Volsin so svojga črnega junca 'lpo futral s ta sam nejbolš'm stvarmi, tko k't se za svetga junca tud spodob. Ta j'm je pa oskakovou krave, pa skrbu, d' so mele nova teleta iz ker'h so poj ratale krave, kso mele velik mleka, od kerga so poj te ldje žvel. D' sej pa v's ta kolo vrtu n'prej, so pa mog'l častit bogove, pa j'm s'm pa če kej žiuga tud žrtvovat.

No, poj u ta nov'h, krščansk'h cajt'h, so pa feudalc zahteval, d' morjo junca preč spraut. Begunc so ga pa rabil za svoje krave, pa br'z nega niso mog'l bit. Prfrigan, tko k't so ble, so ga pa sam upral, pa še to bl' svab, d'j ratou nejprej rjou, poj pa še v's šekast. No, tkoj biu vouk (feudalc) s't, kozu (Begunc) pa ceu.

No, poj so pa za Begunce tud prav'l, d' so mel nejprej en jajc, poj dva na konc pa cvo tri. Pa kokoj do dga pršvo? Ta druj so pa trdil d'j bva to t' p'ru ena vukna, poj dve, poj pa tri. Pa zakva tko?

Ta tret so pa prav'l, d' so ble t'm k'r tri vukne: ta prvoj zakrivou bergmandlcou grad'č, kje vahtou uhod u ta prave dve vukne, tisto spredej (Draga) pa tisto zadej, kma še dons tak ime.

Pa so tud prav'l, d' so Begunc pa Bohinc (tist iz Zgorne doline) ena pa ista reč. Prav'l so, d'j Boh'n pa Begne ratou od vog-

nou, kso j'h kuril po gorah, pa so se vid'l del'č dol po dolin, t'krat, kso imel t'm peči za kuhane železa. Ja, Begunc so ble kovač', kso skrbel za 'ldi, kso šle skoz Vukno čez gore čez če na Korošk. T'm je biu prej use 'n Vog'n pa Vog'nc al pa Vig'nc, pa d' so poj tist, kso pršle po ta več povod'n pa us'h tistih grozotah, use to pošvapal, k' niso n'č razumel.

Tud tga niso razumel, zakva so Begunc mel svojga ta čarn-ga junca. Ne sam z'to, d'b se pojou za nihov'm kravam, še za use kej drujga so ga mel. Biu je uprizoritu samga boga sonca, kso ga častil, pa kje ta spet premagou tmo, so se mo pa zahvalil za pretek'l let, pa prosil, d' bo t' nou tud dob'r. **13**

Ja, Volsin pa Lukresjan so bl' ena pa ista reč, sam en so se ukvarjal b'l z žvino, ta druj pa b'l s polam. Volsin so se bav'l tud b'l z nabiranam pa kopanam rude po gorah po svoj'h niucah pa gor kuhal želez, Lukrecjan so pa ostajal raj bliz doma pa kopal po svoj'h nivah pa koval želez. Tko niso mog'l n'č ed'n br'z drujga, so se pa zmerej med seboj raj kregal pa ed'n drujmo ukrad'l k'šno punco, k'r spet ni pomagau, d'b se pobotal. Šele č'z douh cajta poj so začel rit globok pod zemlo pa t'm kopat rudo, tko, k't so drgod prej sou. T'krat so se pa veselil pa zahvalval ob let, d' so sreč'n prežvel u podzeml', pa se vmil nazaj n' sonce, d' niso skoz garač p'r vuč, kso jo dajale treske **14**.

Stranc pod Pečjo pa Rebram so ble pa nejprij Lukresjan, kso ble pa na obeh straneh stisnen med Volsin'm (na zahod Blan'm na uzgod pa Begunc'm). Tko so se počas nalez'l tud nihove nravi pa navd pa usga ta drujga. Toj ratvavo mau z ženitvam, mau z gospodarjenam mau pa z žiulenam u istmo prostor. Ampak ostal so zmerej nekej svojga, pod svojgo goro sv. Lourenca.

¹³ Čj polšk pa beg'nsk Svet Peter povezan z juncam, je pa verjet'n gl'ih toko, k't je Salzburšk povezan z Belenoumo juncam. T'm so nataknil na prejšnga Belena poj Svetga Petra. Ja oba sta bva pri-musa, ta prva, ta nejvečja, ta nejb'l pomembna.

¹⁴ Ja, to so ble tist bergmand'lc (rudarč'k'), kso mel t'm u pečeh pod Jam'rskmo vrham svoj grad'č. Jamrsk vrh ma pa tud ime po t'h jamah, kso j'h kopal bergmand'lc'.

Ja, ja, u tist'h cajt'h so se 'ldje imenval po tistmo, za kerga so usi sk'p postav'l dom, pa moj žrec dau svoj hiš'n cahn, pod ker'm je poj žvu rod za rodam. T'krat so imel še imena po narau k't: Jelka, Lipa, Mira, Vučka, Vid, Jarc, Volč, Zdrauko, ...

Poj so se pa pokristjan'l, so j'm pa fajmaštr' obes'l imena po svetnik'h, k't Janez, Joža, Miha, Matevž, ženske so ble pa Minke, pa Micke, pa Barbare, pa Margarete. B'l so ble imenitne, dālš ime so mele.

Ja, paj Mrkač prpovedvou šen cajt, poj mogu pa jet počas za drujmo svojmo devam, sej pa bab počas znebu:

»Ooo yes ladies, I told you what I heard from the old people in our region and I hope, you have heard something, you didn't knew till now.«

No, bab'nce so ble zadovolne (usaj kazale so se tko), pa so jo obrale če prot mest.

Rošč pa negou rod

Paj sedu ad'n t'm gor na tist špic, kje biu poj Gradiše, pa gledou dol po dolin, pas use dob'r zapomnu, dau uhka poj doma povedou kokoj bvo, pa kvaj vidu.

No, toj biu unuk od tistga cimprmana, kje šu s ta prv'm Vukrestjan'm če pod Stou, pa moj ta star fot'r pravu, kvaj use vidu, pa kvaj use bvo t'm, t'kat, kje von šu če postaulat ta nou seliše, pa moj tud svetvou, kam nej gre gledat, poj k'seu von odloču za ta svoje z' n'prej.

No, tkoj šu, k't us' mvadc' spomvad, poj kje zginu sneh, na pot z uzdign'nmo tičam, ja koko pa drgač, sej biu doma u familij, ker so bl' 'ldje cimprman', pa svet 'ldje, pa so bl' poznan po tmo, d' so deval okol po svet otoče, z'to so j'm pa tud rek'l Rošč (Rožič), kso mel spodej nauzgor uzdignen rog'c.

No, pa sedi ta mivad Rošč t'm na tistmo rof pred Gradišam na vrh 'ne bukve, kše ni ozeleneva (ja t'krat so t'm rasle bukve, pa ne smreke, tko k't dons), pa gleda dol po dolin.

Toj biu začet'k usga tistga, k'r je poj ratovo use t'm od Kamne gorice pa če do svetga Petra pa use če do Kofc. Ja pa tud ne sam to. Kmau poj za nim so se Vukrecjan naselil tud u Seušk dolin, ta nejprej t'm okol Dražgoš pa glih toko iz Jevouce dol, ker so polet kuhal želez.

Use te sk'p sos poj poiskal poti čez na Korošk, t'm čez č'z Korošico, en pa tud č'z Zelenico.

No, pa so se naselil nejprej na Gradiš, pa t'm kuhal želez pa nadzorval dolino spodej, pa poti, kso po nej vodile iz Primorske na Korošk, pa pobiral varšno od tist'h, kso hodil tle skoz. Ja bl' so med nim že tud ta prau vojščak, kso vahtal ta domače pa ta tuje, z'to so pa tud imel Gradiše – utrjen nasele. Iz teh so poznej ratal volcje – Volsin.

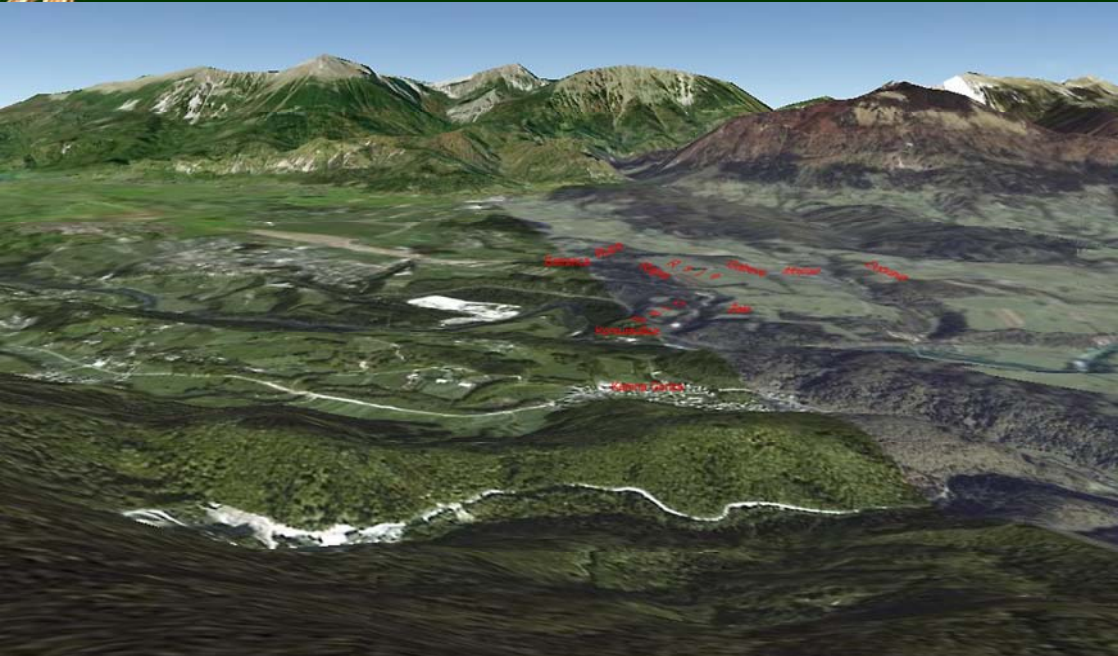
Poznej so se pa naselil tud spod u dolin. Pa so se naselil spod na Goric, ksoj poj rek'l Kamnitnek pa Kamna Gorica (kok'r d'b bva Gorica uhka kej drgačna k't kamnita. Ja, to so poj pošvedral Kelt kso rad tko deval, d' so stvari, dvakrat imenval, tko, d' so rek'l kamnit kam'n. Ja hudiča, ka's'n j pa uhka kam'n, č' ne kamnit, aj mrbit l'sen?)

No, poj so šle čez Komuraušce¹⁵ na Seu (t'm zgorej kje dons spod ajz'nponarsk tunel.

¹⁵ Komuraušce so tist prehod č'z Savo ker nardi Sava wink, ker je nejb'l ozka spodej pod Sevam. Sam ime prhaja od kon-mura, pomen pa dvoj'n zid al steno, dons se tmo reče kanal, t'krat je pa to pomenu po d'našn so-stenje (»t'm, ker sta s'k dve stene«). Tak ime za kanal obstaja u Oglejo še dons (pa tud kamra je od t'm).

Ime paše če, k't usa t' druja imena tle okol: Batranca je »t'm kse touče (želez)« pa baranta, Seu je »t'm, ker se usedeš«, Rajsa je kača, za Rsje je t'm, čer teče Rajsa, Gabeva je prečka na Venetskm jadro, pa tud pot k'gre preč'n po breg' gor, Mošne so Mostje na druj ozemle, Žale so britof, Rupa je ist k't pa Kašca – urejen st'denc, Dobrava jpa krej, ker se pasejo kon.

Ja, tača imena se ulečejo use če u Begne pa Pod Goro če do Tržiča, pa še tud n'prej. Sam tle so usa k'r na 'nmo kup.

Pogled z Gradišča na Vodicaah po spodaj ležeči dolini.

Komuraušce.

Ja, u Komuraušcah je bva verjet'n 'nkrat b'ru, douga k'sn'h 10-12 m, usaj poti tko kažejo. T'm je ostava severne stena še dons k'r uporabna, južno jpa voda že čist razjedva, tko, k't kaže zgorna slika.

Kdoj učas tko govoru, bodo mog'l raziskat druj. A so bl' to »Sever'n Etruščan«, al Venet, al Karn' al Kelt al Ilir, to n' vem, vem pa, d' to niso bl' Slovan, usaj tist ne, kso se p'rselil u 6. stol.. Vem, d' sej to do dons zadržau u govoric u naš'h kraj'h. Ne vem pa tud ne, kol'k cajta bo od tga še kej ustau, sej use tko hit'r premineva.

Ja, nejprij so se naselil na Gradiš, to pa t'krat kso pršle s'm sam polet nabirat rudo, pa kuhat vogle pa želez. T'krat so hodil pozim še dam na Primorsk, čer so mel tud svoje babe pa otroče, pa svoje ta stare so mel t'm pokopane.

Poj so se pa naselil spodej na Zjauk nad Kamno Gorico (a ni čud'n, d' majo u Begnah tud bergmandlc svojo Zjauko). T'krat so pa tle žvel že v's let sk'p ssvoyo famijlo.

Še poznej so se razšir'l na drugo stran Save č'z Komuraušce čez na Seu. Zdej so že tle prdelval tud v's kešt, pa use tist, k'r so rabil. T'krat so se naselil na Batranc u svoj nasele tud kovač.

Kmou za tem so se pa naselil tud pod Dobrčo, čer so poj gojil trte pa p'rdelval vin. Ja, prnes'l so pa s sabo tud koston, kso ga rabil za jest pa j'm je velik pomenu u nihou prehran, sej biu ta pred krompirjam ob žit' ta glav'n hraniu. Še več so ga pa rabil kovač, sej so z nega deval ta najbolj vogle, tko kso ga u Padsk nižin pa po nenmo obrobj' deval use do t'krat, kgaj nadomestu kolm pa koks.

Na Primorsk'm so dobival sou pa žit, če so pa najprij nosil rudo, poj pa želez pa železne izdelke.

T'krat so začel tle tud pokopvat svoje mrtve na Žalah č'z potok čez, k'r je bvo povezan s postavitvijo svojga pontifeksa, kje spremlou mrtve na druh svet. Tko so mel u tmo kraj tud uso versko oskrbo.

Tko, k't so Rimlan postav'l u Lescah svoj svetišče, pa ga po pokristjaneno prenes'l na Rodne, so postav'l tud Vukrecjan svoj svetišče s pontifeksam na Batranc pa ga poj

Rimlan prenes'l u Mošne, ker je še dons. Tko sta se začele tud obe dve prafare, Moš'nska pa Rod'nska, usaka po svoje.

Povezava s patriarham u Oglej', ta star'm pogansk'm (pontifex maximus) pa ta nov'm krščansk'm, je bva skoz potrebna, za toj pa skrbu barantane (trgovina).

Ja, čvouk je hodu skoz naše kraje že od ledene dobe s'm s severa na jug pa nazaj. Ksej začeu umikat led iz ravnin pod Alpem, so se pojav'l na sever' velik gozdou, u teh pa ni bvo več velik'h žvali, sej pa čvouk selu za nim u Alpe pa na sever.

Poj, sej pa klima večkrat menava, sej pa čvouk usakobrt, kje ratou svabš, selu u bolše kraje, toj pa bvo ponavad na jug. Ja selil so se pa tud iz severne Azije, t'm iz Sibirije na zahod, sej bvo t'm bolš, ker sej poznou upliu Atlantika.

Tko so se prvot'n ldje naselil u Alpah pa obdelval svoj kamne, pa z nega deval use sorte cvoule.

Urau

P'r našmo sosed sej rekvo p'r Urau. Učas s'm mislu, d' ma to kej upraut z uranam, sej mu koj zrav'n nas dve lepe nive, pa nekej dreves, n' ker'h je biu dobr sadje, pa velik, debu orh z drobno lupino, tko d' so j'h tič prou rad kausal, kso uhka prš'l do jedrc.

No, poj č'z 'n lep cajt s'm pa pogruntou, kva ta ime res pomen. Biu je to le Oru (orel), sej sej še pred 200 let'm rekvo »P'r vorvo«. Pisal so se pa Hudovernik. No, tud to mej zanimou, kva zan pogan d' so to, kmajo ime po hud ver.

No, že zdej, ks'm že 'n cajt u penzij, pa ks'm prebrau tud velik popirjou o naš vas, s'm pa tud naletu n' to, d' so bl' to nekdan protestant, kso j'h u 16. stol. posil'l, d' so se spet vrnil nazaj u rimskokatoliško vero.

Dva prjatva

Mrkač je hodu u službo, k'd'r je mu pa cajt, jpa šu rad u hribe. Zvo rad je hodu na Sv. Petra, kje bvo bliz pa ks' ponucou mau cajta, pa zbiu na 'nmo pvac z lepno razgledam.

No, poj sej pa spremen'l, kje šu Mrkač u penzjo, jpa šu tud med tednam učas'h zutrej na Sv. Petra s sprost't svojo dušo, pa tankat živilensko energijo pa inspiracije za svoj deu. Mrs kdaj je srečou gor tud Gorjaka, pa sta mau počvekava, kokoj bvo učas, pa kvaj če kej bvo. Ja, taj žvu tle gor na svet peč, čer so 'ldje že od pamtiveka častil svoje bogove, svoje ta stare, pa tud svojga »Ta starga«, kje biu gor na Beušc pa kje biu gor na svet gor na zahod (Triglav). Ja Korošč so poj tmo svojmo deu svete gore t'm zad, rek'l »Wajnež«, toj biu pa nihou »Svet'c«, kje biu č'z dan spod pod soncam. Od tlej bvo nejbl bliz gor do sonca, kso ga častil, sej j'm je dajau svoj žiulene.

Ja, tko sta čpeva na kvopc t'm pred cerkujo pa čvekava. Poj sej pa Mrkač spustu dol u dolino če u Begne, pa šu učas še u farouž če hsojmo prjatvo Tineto (Martino). Ja, tko sta bva sk'p dva Tineta (Valentin pa Martin), kje usak častiu svojga boga. Mart'n gaj mu zaprtga not u cerku, z'to gaj Mrkač sprašvou č' mo še ni ušu. Paj Mart'n reku, d' ga ma zaklenenga, d' mo n' more.

Paj reku Mrkač: »Viš, koko s'm jest svobod'n, k mam svojga boga zunej u narau, n'č zaprtga. Moj boh je t'm, čer jest uhka vid'm ukol po hrib'h pa dolinah, pa žvi zgorej na zvezdah, pa vahta n's tle spodej, mi ga pa častemo zgorej neč na gorah, čer smo mo uhka bliži, k't pa spodej u dolinah. Ti maš pa svojga boga zaprtga tle not u cerku, pa ga morš met še zaklenenga, pa skoz ga morš vahtat, d't k'm ne uide, al pa d't ga ne ukradejo. Viš, jest us'h teh težau nimam, men ga noben ne ukrade. Ja, pa so skušal že use sorte 'ldje nam ukrast naše gore, pa našo 'bez'n do nih, pa j'm do zdej še ni ratovo. Ja, k'd'r grem tle gor na Sv. Petra, zmerej vid'm več 'ldi, k hodjo rad gor, so pa tud tač, k hodjo gor usak dan.

No, poj pa praute, d' smo brezbož'n. Pa to ni res, sej ma-

mo mi še več bogou, k't pa vi. Vi mate sam svojga »Ta star-ga«, pa »sveto trojico« pa 'n k'p svetnikou, pa use zaprte u cerku, kste jo uso ukrancal, d' se t'm dob'r počutjo, tko vi, k't tist, kj'h častete.

No, jest mam pa svojga boga u narau, kjoj treba spoštvat pa lub't pa se u nej počut't dob'r, na nek'h mest'h se pa počut'm k'r »božansk«. No, 'n tak mest je glih tle gor na Sv. Petro, z'to so mo pa tud gor postav'l cerku. T'm gor so že prej častil Belina, kje mu svoj sêdež pousod t'm, kso ble visoke gore z bel'm kapam. No, tače sej vidvo tud iz Sv. Petra pousod ukol. Od t'm sej vidvo če, od kod'r so p'ršle čez naš ta star, od t'm sej vidvo če, koder je uzhajou sonce paj zutrej nejjprej posjau glih tle gor. Od tle sej vidvo če, čer so ble gore nejbliž sonc', pa sej vidvo če, kam'r sonce zahaja, pa kam'r so naš ta star nosil svoje ta m'rtve, pa kam'r so odhajale tud nihove duše. No vid's, moja duša se tle gor počut prou domač po »božansk«. Ja, sej praujo, d' ma Sv. Pet'r kluč od nebes, bo pa to že držau.

Poznam sam še 'n krej, čer se počut'm še bol: Na Doušk Bab, kse ulež'm mau pod vrham u travo pa gledam če čez na Triglau. T'm s'm pa res prou bliz bog', pa se tko tud počut'm - božansk. Pred sabo same peči, skave, triglausk ledenik, ostank od Belinouga šajna. Ja use to se svet t'm pred mano. Ja, n'č čud'nga, d' so se 'ldje naselil t'm u Sred'nmo vrho, kso mel pa tud tak božansk pogled, sam d' so stopil iz bajte v'n.

M'rt'n pa: »Uhka teb, k ga maš zunej na prost'm, k t' nima več k'm uid't, pa greš k nemo, k'dr set zlub. Jest mor'm pa svojga vahtat pa merkat, bit skoz zrav'n pa ga met zaklenenga.

Paj bvo tud pr' nas učas use drgač, saj toko govori stara zaveza. Veš od t'm, od kod'r prhaja naša vera, t'm med Sredozemskmo pa Mrtumo morjam pa Nilam pa Mezopotamijo, kjo naša vera opisuje, sej učas t'm tud use sorte dogajou.

T'm so že zdaunej pred krščanstvam gradil temple pa u nih častil bogove. Tak zgled' za naše cerkve prhajajo od t'm. Poj sej pa u ta zadn'h 3000 let'h velik spremenu, d'j

ratou tak k't je dons. Jest s'm tle za duhov'nka (ti m' prauš fajmošt'r, pa to z'to, ker dobr veš, d' to pomen majst'r od fare, k'r res s'm. Še več, izbral so me cvo za dekana, paj pod mano skor v's tist deu Gorenske, kmo' ti prauš »Raj pod Trigravam«).

Jest mor'm skrbet za to, d' se bojo ldje tle počut'l dob'r, toj moja t' glauna doužnost.

Uhka tpa zavidam, d' se ti počut's tko božansk. Z'to tud jest učas zlezem gor na Sv. Petra, č' ne drgač že »po služben doužnost«. Pa se tud jest počut'm gor božansk, tko k't ti.

Ampak sum'm pa še nekej drujga, d' hod's ti če gor sam z'rad t'ga, d'b te sv. Pet'r dob'r spoznou pat zagvišou k'sn pv'c u nebes'h, pa dab te hi'tr spusto not poj 'nkrat, kseb mo ti javu na štel'ngo. Prfrigan s glih dost, dab mu kej tačga za bregam.

No viš, kva mava skup'nga, tega sv. Petra. Ta naja druž, ta naja deva za p'rjatva«.

Ponarjen gnar

Bohinc ponaredi denar pa ga pokaže prijatelju. Ta pa: »Veš Jošč, tko fajn ponaredka pa še nis'm vidu, sam zakva s gor napisou 70 EUR. Tačga gnarja pa ni«.

No, poj ga pa spet sreča an druj dan, mo pa prau, daj šu u Gorje pa d'j v's gnar zamenou.

»Ja, koko pa«.

»Ja za tačga po 30 pa 40 EUR.«

Vagane

Č' napišeš kej, k'rs p'r k'snmo zvedu, k rad mau več pove kje pa res, t'praujo, d's naum'n pa d' važeš.

Jest pa praum, d' morš use napisat, ne sam tist, k'r s' sigur'n d'j res. Č' ne napiš's tistga, k'r s zvedu, pa v'n zbereš sam tist, k'r t' paše, s pa baraba. No s'm pa že rajš n'um'n, k't pa baraba, č' ne zarad drujga usaj z'to, k m'n boli.

J'pršu ta prau cajt, paj šu ta star Podlipnek urat svoje nive. Bvoj to še u tistmo cajt, kso mel Boh'n čez sorodnik svete Heme – Askvinc. No, tko so dal te svojo kransko posest 'nmo od svoj'h, kje biu briks'nsk škof, ta sje pa dau use to potrd't od cesarja k't feud briks'nsk'h škofou.

No, u tmo cajt jbvpa pa u Bohin ta stara vera še zvo živa. Use sej devou še po ta star'm, po ta star'h običaj'h, po ta starmo vedeno, pa po ta star ver, sej so »Ta star« še zmerej use merkal dol z Mlečne ceste.

No, tkoj Podlipnek t'krat še zmerej nosu srajco pa uben'h hvač, kbj'h bvo treba gor držat s pasam. Šuj spoštliu do svoje nive bos, pa nesu drevo (lesen plug) na ram, pa gnou pred sabo svoja dva vola, kj'h je vodu negou sin.

Ja, t'krat je mogu bit pluh še lesen, sam spred'n deu lemeža pa otkta sta bva železna. T'krat so zemlo še po pogansk spoštval k't »Babo - mat zemle«, kse jo ni smeurant pa j' nard't kej hudga.

Vola sta bva dva, b'l mejhna, meva sta pa na gval lepo izpletena pa obšita iguca, zacahnana z zvatam z nihoumo hiš'nmo cahnam. Ja, bva sta prou imenit'n par, ta nejlepš del'č okol.

No, pa pridejo usi sk'p na ozare nihove nive pa prštima-jo use za urane. Oča Podlipnek je dau na pluh ta dop'lt trik'l pa na obe strani od igucou ledraste štrike (ne pa četne, kso j'h uporablal tko brezbož'n poj). Pred'n so pa začel usi sk'p urat, sej pa voča obrnu h ta star »Bab« nej j'm oprosti, kjo bodo ran'l, pa d' to devajo u nen pa nihou prid, sej bo poj use lepš rasvo, kbo 'nkrat zoran. Polubuj lemež pa otko, d'b bva b'l prjazna z zemlo, pa j'h utaknu na svoj mest u dreves.

No, poj so pa začel usi sk'p urat. Ural so ceu dan, umes mau počival, pa pomalcal, pa pojed'l tist, k'r so mat prnes'l upodne na ozare. Na ozarah so mel t'krat še drevo, pod kermo so jed'l pa počival. Te drevesa so pa poj fajmoštr' preganal, kso rek'l, d'j to ostank od tist'h ajdousk'h cajtou, kje

biu to še svet drevo. Ja, tak drevo jbiu na konc niu pa trau-
nkou, sej so t'krat ural nivo sam usak druj let, umes je bva
pa t'm praha al pa traunk, daj zemva uhka počivava. Pod
tem drevesam je biu tud kam'n, kje mu vukno, u kero so
utaknil babco, pa t'm klepal kose.

Ja, poj so fajmoštr' preganal srajce, kso j'h mog'l poj imet
za pasam od hvač, na nogah so mog'l pa imet k'šn obu-
val, d' niso mog'l hod't po zem'l. Zemla ni smeva bit več
sveta, pluh je mogu bit dob'r okovan z železam ¹⁶, pa mogu j
met kolca, pa črtau, kj'h prej ni bvo.

Ja, velik sej premenvo. Prej so u srajcah opraulal usa
sveta opravila. Pousod je mogu bit ta p'ru gospodar, kje
biu pred bogov'm, pred sreno pa pred svetc'm, ja pa tud
pred »Ta star'm« odgovor'n za use sk'p. Tkoj mogu ta p'ru
kosit, tkoj mogu orat, mat so bl' pa odgovor'n za use u
hiš, za hrano, za svet vog'n na vogniš, Tkoj mogu met gos-
podar svoj osounek na rit, pas ledrastmo štrikam prve-
zan okol pasu.

Takrat je bva mat zemla (Baba) tista, kso jo častili k't poljedlc'.

Ja, u tist'h ta star'h cajt'h, kso 'ldje šele pršle ob Donau
gor skoz, pa kše niso poznal kovin ampak sam kamne
pa les pa rogove pa tače rči, so žvel ob rekah na plodn'h
ravnicah pa častil svoje bogove pa žvel takrat'nmo cajt
primer'n žiulene.

T'krat niso mel cerkva pa kašn'h templnou, ampak so
na mau b'l visokmo pvac u raunin počist'l k'šn'h 300 m
vel'k krog, use posekal, d'j rasva sam trava, poj so pa

¹⁶ d'j zemva vedva, d' z no grdo raunajo pa jo ranujejo, d'j vedva, d'
ni več njihova ampak od krala, kje biu neč del'č na zahod, t'm kamr'
so prej tud nosil svoje ta umrle, kso j'h zvo spoštval. Tko so mog'l
spoštvat poj tud kraļa, kj'm je biu tuj, pa kje dajau uso njihovo zem-
lo čez svoj'm podrep'nkam, sami so bl' pa dob'r sam še za deu pa
garane. Ja, dons so pa pršle spet tač cajt, d' se glih toko obnašamo,
pa d' tist t'm na zahod spet tist devajo kso učas, mi smo pa spet za
tist dob'r, ksmo ble učas.

nared'l na sred te jase svoj »koledar«. Toj biu krog u tva zabit'h kolou, u kermo jbvno dvoje urat, ene na uzhod, ta druje na zahod. Skoz ta prve je posjau sonce polet, kje biu ta nejdalš dan, kje zutrej uzhajou, skoz zahodne jpa na ist dan zahajou.

Nekej kilometrou preč so mel pa še 'n krog narjen iz kolou, kje mu pa urata t'm, kam'r sej nejvoži p'ršvo iz vasi u ta krog. Ta, ta zad'n krog, je biu pa bliz naselbine, čer so se naselil. Ta pr'u krog so mel za koledar, ta drujga pa za praz'nvane.

T'krat so ldje zutrej pričakal sonce pr ta p'rumo krogo, č'z dan praz'nval pa čakal večer, d'j sonce zašu skoz ta zahodna urata. Poj so se pa napot'ł k drujmo krog', t'm so bogov'm žrtvoval žvali pa to velik, pa ž'r'l kok'r sej dau. T'm so pa zakur'l veliče vogne, pa skakal čezne.

Ja, t'krat so praz'nval predusem ta mvad, te so se poj zgub'l u gmajn pa t'm deval, k'r sej kermo lbiu. No, čez 9 mescou, ob spomladanskmo enakončj', so prhajal na svet otroc pa to usi naenkrat. T'krat je biu za to ta prau cajt, sej so do jesen, kje pršu mr'z, že tolk odras'l, d' so poj uhka vož prežvel zimo.

Č'z 'n mesc poj so pa mel praznik žetve, kso ga praz'nval glih toko, k't pa tistga ob enakonočj'.

No, u Bohin so pa kuril »u kreso na Kreso kres«, (na dan enakonočja, na mestu, kjer so zmerej kurili svoj obredni ogenj – kres)' Toj bvo t'krat, ksej nardiva noč. Tkoj meva usaka vas svoj Kres (ledino), pa svoj kres (obred'n vog'n) ob kermo so praz'nval predvsem ta mvad, neoženen.

Kres je biu nek del'č gor na hribo, tko d' so š'l gor uhka sam tist, kso mel še ta prve noje, ta star so pa use to opazval k'r iz doline. Tud na kreso sej jedvo pa skaku čez vog'n. Tko so metal tud svinke, to so bl' okrog'l kos', nažagan iz mvad'h bukov'h drvesc, kso j'm u sred nared'l vukne, pa j'h dal u vogn, d' so se razžarel. Poj so pa u vukno od takga koleščka utaknil dougo palco, pa fejst zamahnil, pa udar'l ob 'no desko, 'dj svinka zleteva del'č dol u dolino.

(To devajo še dons na velik'h mest'h u Alpah, u južn'h pa u severn'h.).

T'krat so punce spekle tud take kruhke, kso mel u sred vukno, pa bl' tko velik k't tist koleščk, kso j'h fantje metal dol u dolino. Te kruhk' so mel pa not zarezan križ.

No, poj so se pa ldje deval iz punc norca, d' so dajale na kreso fant'm svoje uroče vukne, te so j'h pa natikval na palce pa po breh dol u dolino metal. Ta druj so pa govo'rl, daj bvo vukn tolk, d' j'h je uhka dobiu usak f'nt kok'r je votu, so j'h pa z'to še use uroče metal dol u dolino. Ta tret so pa rek'l, d' se n'kol ni zvedvo, ker so mel prou, pa d' so poj glih zarad tga to nehal devat. Kvaj pa res, se pa n' ve, usaj jest nis'm mogu zved't.

'n mesec po kreso - poj u kršansk'h cajt'h, je bvo to na svetga Janeza Krstnika (24. junij), poj kso pokos'l pa požel, so pa mel gor na Snožet'h svoj ta nejvečji prazn'k. Če so pršle iz Zgorne doline Studorjan, Srenan pa Češnan, iz Spodne pa predus'm Brojan, pa tud Savičan. ¹⁷

T'krat so gospodarj' pregledval meje, č'j pa bvo kej narobej, so se tud skregal. Poj pa posebna komisija ta star'h to razčistva, sklepou so se mog'l pa poj usi držat. Tkoj bvo krega konc.

No, na tmo praz'nko sej jedvo ta najbolš stvari. Za t'krat so pršparal ta bolš zelhan meso pa kobase u zask. T'krat je ta zad'nkrat zakikirikou mrskaš'n petel'n, pa zarad tga tud mrsikera kura ni n'kol znesva ubenga jajca. Ja, m'sa j'bvoo kok'r gaj kdo votu, use od žab, kso j'h nalov'l po mvakah, pa rib, kso j'h nalov'l u Savic pa u Rib'nc.

Zvečer je biu pa kres, ker so b'l poj predus'm punce pa fant. Fant so strelal svinke pa metal tko vog'n u dolino, t'krat so se tud t'kakal dol po hrib. F'nt je zagrabu punco pa sej zno uret potakalou dol po strmin (kso jo prej pokos'l pa učist'l). Fantje pa punce so skakal č'z vog'n. Punce so ble brez hvačk pa sos posmodle uspod svoje kocine pa uši, tko, d'j bvo poj b'l flet'n, kso se takalale dol po srmin. Ja, mrskaš'n par sej valou zvo del'č dol u grmole.

¹⁷ To se ujema tudi z praznovanji sv. Danijela – 21. julij.

Tko so tud u Bohin učas bl' otroc b'l pogost tud spomvad u enakončjo. Tem so poj rek'l t' majsk čebr'.

Za tiste žene, k tri leta po porok niso mele otrok, so pa poskrbel utepouc. To pa koj po Božič pa še pred Noumo letam. Tko so tud u jesenskmo enakončj' pršl' na svet otroc, za kere so poj govor'l, d' so t' otepusk.

Pa praujo, d' smo mi u teh kraj'h šele od t'krat, kso p'ršle Slovan. Hudič je sam to, d' mamu mi še po 7000 let'h podobne navade, k't pa tist t'm zgorej ob Lab, pa na Morau-sk'm pa use dol do Duneja pa še naprej dol prot Budimpešt, kso mel t'krat t'm svoje kroge. Ja, mamu pa tud tače navade, k't j'h majo drgod u Alpah use če do Švice.

Ja, otepouc! Kelt' so mel svojo mat zemlo, kje meva svojga spremlevauca, ksej za Božč spremenu u jelena, prej jbiu pa mrjasc. U Bohin so mel pa tud polet Mrjasa, kje polet rihtou fante pa j'h sprejemou na štel'ng. Biu je to fantousk vojvoda.

Ja, tist keltsk mrjasc, ksej pa za 1. februarja spremenu u jelena, za 1. augusta pa nazaj u mrjasca, aj mu ta kej prstou umes u Bohin. A sej poj bohinsk Mrjas, tud za Božč spremenu u otepuuca? Tga n'm pa do dons še ubed'n ni vedu povedat. Ja, u Bohin so mel praz'nk polet res okol 1. augusta, otepouce pa po Božič, toj 'n mes'c prej k't pa Kelt. Mel so pa otepouc na gval roje, tko k't keltsk Esus (Mrjasc)

Pa še nekej. Tud p'r Rauhaj'h so mel praz'nk po žetu pa koš'n. Tud t'm so dob'r jed'l pa pil, pojd'l ta bolš meso, kso ga šparal za prašičkouga Toneja, tgaj pa zastopou bist'ršk fajmošt'r, kje biu odgovor'n tud za prašičkouga Toneja u Nemškmo Rot.

Ja, na Snožet'h so praz'nval še čist po pogansk, t'm ni bvo ubenga fajmoštra, na Raunah pa že po kršansk, pa ni bvo ubenga valana dol po breh, ampak sam fajmošt'r, kj'h je vahtou. Na obeh straneh je biu pa to ist praz'nk, nek še ta star, nek pa že ta moder'n preoblečen, tko k't so bva nihova seliša starejš pa mvajš.

ang'lcuk'r

Bvoj med zadno svetouno vojno, kje uzga mankou. Nš fot'r jmu muhe, pa smo mel doma strd namest cukra. No, Nemc so bl' pa zvo pamet'n, naš pa tud. Nemc so dajal za čbele futrat tak cuk'r, kje biu pomešan z žaganam, d' ga ldje neb rabil tko k't navad'n cuk'r, za tak cuk'r jbvno pa poj treba oddat tok pa tok strdi.

Naša mat jpa ta cuk'r ponucova, paj iz nega devova kang'l cuk'r. Uzevaj petlitrsk pisk'r pa vanga natočiva mau več k't pa do polovice vode, pa to zaureva. Poj pa vrgva not 2 kile t' čebel'nga cukra pa povreva pa odstauva, d' sej mejh'n pohvadvo.

Poj pa uzeva cvirn pa nanga spod prvezava bakrene rinčce, kj'h je fot'r naredu iz drata za elektriško, tko d'j drat naviu na 'n klinc pa use sk'p prežagou. Mat jpa poj tače cverne z rinčcam prvezava na kuhov'nce al pa nekej drug'h tenk'h palc pa potopiva u tisto cukrovo vodo. Poj pa use sk'p odstauva, d' sej ohvadvo pa počakavo druj dan. U tmo cajt sej pa na cvir'n nabrau velik k'r precej velič'h kristalov rjauga cukra.

No, druj dan jpa mat potegniva v'n iz cukrove vode te cvirne s cukram, pa j'h položiva na vrh šporgerta, d' so se posuš'l. U tisto cukrovo vodo, kje ostava, jpa natrosiva še mau cukra pa mau vode, pa spet use sk'p zavreva.

No, to sej poj ponaulou usak dan, dokler ni bvo dovel cukra. Poj jpa uzeva platnen žak'l pa ga zmočiva pa oževa pa not zmetava tiste cvirne s ta rjaumo cukram, pa ga zavezava, pa toukva po nem s kuh'nskmo, 'lsemno kvadvam, dokler se ni v's cukr zdrobu. No, ta zdroblen cuk'r je biu pa beu.

Otroc smo pa gledal, koko b' mat'r ukrad'l tist cuk'r gor na vrh rora na konc šporgerta. Toj bva med vojno ta najboljš poslastica, sej drujga tko al tko ni bvo.

Okol smo pa prav'l, da zna naša mat coprat, d' zna z 'ne rjave pa osrane stvari, nard't nekej beuga pa čistga. No, tkvoj pa ratova naša mat coprn'ca.

Zastank Zagoric

Cesar so dal Bled u začetk 11. stol. u roče brik-sensk'm knezoškof'm, z'to kso mo ver'n služil. T'krat'n škof Alboin je te kraje dob'r poznou, sej meva negova famílja, kje bva doma s Koroške (iz kere j' poj izhajova tud sv. Hema), tle velike posestva, pr'dusem t'm čez u Bohin. Tko so te kraje do-b'r poznal, z'to so tud ved'l, kva čjo pa kva so dobil. Kso se 'nkrat usidral, so začel škofousk upravi'tln' – ministerial' to posest širt, svojmo gospod' pa seb u prid.

Bvoj leta 1063, kje biu u Briksno škof Altwín, pa kje pooblas-tu svojga ministeriala Taganija, daj u negoumo imen vodu po-govore s kranskmo mej'nmo grofam Odalrikam. Pa so se u Lescah, pa na Kamno, pa u Kovorjah dogovo'rl kva pa koko.

Kje bvo pa tga konc, jpa Tagani poklicou k seb Heinricha, kje biu tud na teh pogovor'h zrav'n, paj biu tud škofou ministeral, koko bosta uresničvava škofovo volo.

Bvoj glih na Blejskmo grado, pa stopta če na dvoriše na vrh skave, pa gledata če okol, kva bota nardiva, pa če bota pos-tauva nove vasi, pa kašne nej b' ble.

Paj Tagani stegnu roko tko, d'j ležava glih na želešk'h Gori-cah, paj reku, glih tle bo nova vas, narjena tko, k't so se pr' nas do dons nardile use vasi.

No, t'krat je bva ta stara vera, pa use okol ne, še use zvo žvo. Taj dajava zglede za usako žiulensko prilko, kso že zdaunej preše u navade.

No, tkoj za vogam, kje segou od jezera gor do Goric, bva zami-šlena nova vas po ta star, pogansk navad, po božj'h navo-dil'h. Use jbo narjen po star'h reg'lc'h, po božji rok pet'h prstou (sej od star'h cajtou rok, pa navad, pa reg'lcou niso zamenal, zamenal so sam boga).

Ob pot, kje pelava iz Želeč, (kso j'm t' domač t'krat rek'l Selce, Briks'nčan so pa to po svoj govor'l, (S=Š ali Ž, c=č, tko k't še dons govorejo ukol Briksna, n.pr. u Sarntalo, čer rečejo Seba-stjano Žebaštjan) u njihove vinske gorice, so pa postav'l novo vas.

U Seucah so b'l doma poljedelc, toj bva poljedelska vas, tače so ble pa poj tud Zagorice. Pred'n je vas ratova, je tekva mau pod vrham pot, kje ločvava gozd, kje segou od te poti pa use če dol do jezera, na drugo, sončno stran, so ble pa želeške vinske gorice, use dol do podnožja čer so mel Želečan drujo, ta spodno pot u svoje gorice.

No, tko so poj to vas Seučan (Želečan) imenval Zagorice, tist na grado pa Auritz. Domač ime je dobiva po goricah, nemškga pa po vogo (logu), kse gaj vidvo z gradu use od jezera gor pa do vrha Goric, tko k't sta to vidva takrat Tagani pa Heinrich.

No, Tagani, kje biu svet pa pobož'n mož, je povožu svojo roko gor, paj reku Heinricho, kva voče, d' se nardi. Povožu joj tko, d'j tekva žiulenska brazda na dlan po tist pot vrh Goric, pa reku:

»Hoč'm, d' nardiš tle, kso moj prst od pauca do mezinca, 4 kmetije, na nasprot'n stran te poti, t'm kje pauc, bo pa tist, kbo v's nastajane te vasi vodu.

Tist, kbo 'tm kje pauc, bo Vid'c, sej bo na vrh Goric, od kod'r se vid na use strani, pa kbo use to tud varvou pa vahtou. Od tga bo use tist, k'r je na negovo stran ceste, hta spodn'm kmetam bo pa spadou use tist, k'r je na spodno stan te poti. Ta pot bo žiulenska pot te vasi, tko kje tale brazda na moj rok, k kaže mojo žiulensko pot. Od te glaune žiulenske poti, nej pa vodjo do posamezne hiše kratke, mejhne poti, tko k't na moj rok vodjo od žiulenske kratke brazde h usakmo prsto. Zdej smo u mirn'h cajt'h, pa nej bo tud vas odprta, tko, k't je odprta moja dlan. Ja, bo nej odprta vas, ne tko k't Selece, kso ratove u burn'h cajt'h pa so zaprte u pest, d'b se voži branile pred usiliuc'm.«

Tko, k't je Tagani določu, če bojo hiše, pa če bojo poti, jpa poj dau tud usak hiš svoj ime pa svoj cah'n.

»Use ta druj pa nared sam tko, k't s'm jest to naredu, po star'h reg'lc'h u naš'h kraj'h, k'segajo če po Alpah še del'č če na zahod, pa kj'h pozna tud naj'n gospod t'm u Briksno.«

No, poj pa šu Heinrich če u Želeče, pa barou nihouga srenskga župana, če majo kej tač'h 'ldi, kso dobr' devouc, pa kb' se uhka preselil, kb' nared'l t'm za Gorico nou seliše. Paj dobiu dva, dvaj pa najdu poj še u Zazer'.

Poj pa dau poklicat še dva svoja ministeriala (pomočnika, sluga), pa j'm razvožu kva če:

»Ti Gotescalc boš šu če u Želeče, to bo od zdej n'prej tvoja vas, za kero boš mogu skrbet, jo paz't pa varvat. Ti moj brat Friedarich, boš pa šu u Zazer, pa naroču nihoumo župan, d' bojo mog'l usi mošk Zazeran s twako nard't, sk'p z Želečan'm, novo vas. Mogl' bojo use iztreb't, nard't hiše, sej so u Zazer doma tud cimprman', pa poj pomagat nard't pola. Želečan, kso poljedelc, morjo skrbet pr'dus'm za pola, Zazeran pa za hiše pa use k'r je okol hiš. No, ta tanova vas bo pa tvoja, pa glej d' jouš dob'r vahtou.

Kmau za tem jpa Tagani, kje biu že zvo st'r, odšu nazaj na Korošk, paj negou posu preuzeu druj Korošč, Wezil.

No, Želeče so ble tle že zvo douh cajta. U začetk sej tmo rekvo Seuce, toj ta mava vas od Seva (čer so bl' rudarj, pastirj pa živinorej), kso pa pršle Rimlan, so pa to imenval Seluntion, k'r je sam latinsk prevod od Seuca. No, poj so pa pršle Slovan so pa ta Seuca najprej pošvapal u Seleca, poj pa, kso pršle feudalc, so pa to izgovarjal po briks'nšk pa začel to pisat, je to ratovo Shelezha (S > Sh=Ž, c>zh=č) pa smo bl' p'r Želčah, današn'h Želečah). Pošvedral so tud ta star latinsk Seluntion počas n'prej u Cilintum. Poj, kje pa če pršu Gotescalck, so mo pa rek'l Schalkendorf, pa tko še tud za cajta ta zad'ne svetoune vojne.

Za prvotn'm prebivaustvam u Želečah ni ostau n'č, k so svoje mrliče sežigal pa vozil ostanke čez vodo če na zahod. Za slovansk'm so ostale Žale uzgod'n od vasi. Kokoj bvo pa od t'krat n'prej, pa zdej prpovedujemo. Zazer smo pa tko al tko že večkrat omenil, pa ga mo tud še, č' ne tle, pa če drget.

No, u Zagoricah so pa nared'l poj pod cesto štir kmetije, nad cesto pa ministerialsk dvor, kje mu tud kovača. Kovač'nco so postav'l čist na zahod, t'm je bva najbliž Triglavo), na konc, nasprot ta zadne kmetije na spod'nmo konc. Poj so od kovač'nce potegnil dol ob ta zad'n kmetij pot če prot Seu. Na drugo – severno stran vasi so pa pelale tri poti dol: ta prva je pelava dol h st'denc, ksta ga mele ta prve dve kmetije (temo sej poj rekvo Svetinou st'denc), ta druja j pelava dol iz Vidčove kmetije k istmo st'denc sej biu ta takrat nen, ta tretja j pa pelava dol k ta drujmo st'denc, ksta ga mele ta zadne dve kmetije pa naprej na grad.

Mem Zagoric sta pa pelale dve poti: na vzhod pot iz Seva u Zasp, na zahod pa pot iz Seva na grad. Na te dve poti so ble pa poj prvezane vaše poti pa še druje poti, kso ratale poj, n pr. tista u Bodeše. Tko sta ratova na usak stran vasi po en križiše.

No, p'r Vidco j bvo pa tko. Ta star je znou tud kovat, tko k't usak pomembn'n mož, kje pa ratou še b'l pomemb'n, jpa ta deu prepustu poklic'nmo kovač, k gaj uzeu za preužitkarja u svojo hišo. Na konc svojga zemliša, na zahod, j'pa postavu kovač'nco, usaj mau 'nga zidu, d'j ščitu vog'n pa kovača, pa d' se neb kej uneu, pred usem na tist kmetij na nasprot'n stran ceste. Ta kovač je stanvou kr'n u hleu od dvora. Tmo so pa rek'l Konc, tko k't velik'm vašk'm kovač'm u naš'h kraj'h, kso mog'l met svoje kovačije preč od vasi, d' se neb kej už-gau, pa pogoreu. Tač so b'l poj tud rodarj', kso se tud igral z vognam, pa tud sodarj', pa tud še k'šn druj.

No, tko so ratale Zagorice, pa se poj razvijale n'prej. O tmo pa več kdaj drug'č, pa mrbit če drget.

Sprašuje Mrkač t'm u Bohin, č'ujo uzal kej ta nov'h Pasportou, kso glih k'r izšle. Mo pa reče ana Bohinka, d' n'č, d' majo še ta vanske.

Poj pa prau Mrkač, d'j nekej tačga tud že slišou u Lublan, kso rek'l, d' ta nov'h cajt'ngou ne prodajajo, kmajo pa še ta učerejšne.

Poj pa reku doma svoj ta star, d' se svet tko hit'r vrti, d' ga gun u Bohin pa u Lublan sploh n' morjo dohajaj.

Taj pa poj rekva: »Na, zdej pa vem zakva majo u Rajo pod Triglavam tolk Bohincou za župane. Te so navaj'n, d' se svet b'l počas vrti, pa d' so skoz za cajtam.«

oko so Blejč zgub'l dušo pa se predal hudič'

Paj prpovedvava stara mat svoj'm unuk'm, kokoj bvo u ta star'h cajt'h.

Paj j'm je prauva, koj bvo fajm na Dunej, kje šva 'nkrat gor, kso jo povabil tist gostje, kso bl' usak poletje tle p'r nih usaj 'n mesc, dostkrat so pa ostale babe z otroc'm k'r v's poletje, desc so mog'l pa jet dam velik prej pa devat. Bl' so to zvo fajm l'dje, bogat pa dobr'h manir. Pa j'm je prauva kvaj use gor na Dunej vidva, pa kva use majo, t'm kje biu doma cesar pa sej od negove mize cediu dol na druje med ma mlek.

Pa so to poslušal že nen otroc, kso bl' mvad. Pa j'h je ta paradiž zmerej b'l p'rulaču. Mat pa fot'r sta s svojmo devam pa s pomočjo turistou k'r do'br uspevova, pas na Bled nardiva 'no gostilno pa še nekej sob je bvo, u hleu je bvo pa tud nekej repou. No, tkoj bvo p'r hiš k'r nekej gnarja, s kermo sta uhka šovova svoje otroče, usaj ta drujga fanta, ta p'ru pob b' nej biu pa doma pa pelou nihou kšeft n'prej.

No, paj pršva ta druja svetouna vojna pa uzeva ta p'ruža sina, ta druj pa tud ni mu več kej devat, sej so nihovo gostilno podržav'l. No sej pa odpravu u fremd za tist'm turist'm, kso bl' p'r nihou mam, še von. Doma noben'h pametn'h izgledou, zunaj pa tak paradiž!

Na K'plenk so pa mat prpovedvave, kokoj bvo učas'h, kso mel svojo sreno. Pa so pas'l krave gor na J'vouc u nihou pvanin, pa prodajal put'r pa skuto na Bled u hotele. Usak dan gaj nosiva dol z J'vouce 2 ure če na Bled, nazaj grede sej pa ugvasiva doma, pa uzeva sabo use, k'r so gor rabil. Ja, toj biu žiulene, usga j' bvo dovel, pa žvel so lpo u pvaninah, kam'r sej ponoč p'rpvazu m'rs k's'n pob. O k'snmo douhcajtj spvoh ni bvo ubenga sluha.

No, nen sin jpa šu med vojsko u gmajno, pa ratou nekej več. Po vojsk so ga pa poklical če u Lublano, paj poj hodu dam sam še čz poletje pa t'krat, kje bvo velik deva, ja, za cajta košne jbiu skor zmerej doma. No, negou otroc so bl' pa doma usak poletje pa pomagal p'r hiš, k'r sej dau, pa k'r so zmogl'.

Unuk' od Blejke so znal govort sam nemšk, tko k't nihova

mama. Vidva j'h je usak'h nekej let po k's'n ted'n. Jed'l niso n'č tačga, k'r je bvo doma prdevan, sam 'no čokolado, pa kva vem kva še use, sej so prulek'l use s sabo. No, skoz so sana'l, koko bo poj, kbodo spet doma, pa kva use bojo t'm počel, sej tle tko sam 'n douhcajt.

Unuk od K'plenčanke so se pa gonil okol use od Save gor pa če na vrh J'vouce, b'l usi sestradan, so pa jed'l tist, k'r j'm je dava, pa zmerej je bvo p'r mau. Kje bvo pa treba jet u jesen nazaj pa u šove, pa 'nkok'r niso vot'l, sej biu tle doma nihou fot'r pa tud von so tle doma.

No, ta šolan Blejc jbiu za zmerej zgublen, negova familja ni meva na Bled več kej iskat, sej bvo drgod velik bolš.

K'plenčan, kje šu pa u Lublano, jbiu pa še čist zabetoniran doma na K'plenk, s svojo familjo uret.

Negou ta starejš fnt je pa ratou poj gozdar pa sej preselu n'zaj u domače kraje, pa žvi dons t'm, d' uhka s svojga vokna pogleda na K'plenk, k'd'r se mo lub.

No, tkoj zmagou gnar, ne pa duša (sam ne pousod).

Ja, paj na Bled ad'n poverbou od svoj'h pred'kou veliče kose zemle. Toj bva pret tauž'mt let'm tista zemla, kjoj Fridarich oddelu za sebe poj kstas Taganijam uresničvava škofove žele.

Poj pa šva ta zemla velikrat iz rok u roke, iz ene familje u drujo. Taj bva učas na konc vasi, z'to so ble t'm učas sadou-nak, pa mau zeu'nkou.

No, ta današ'n lastnik joj pa razdelu, pa 'lpo po koščk'h prodau, paj t'm kmau zrasvo tok hiš, dab ble uhka k'r svoj nasele. Ukol so ble že prej hiše, u sred na tmo pvac pa 'n k'p nov'h. Ja, dokler so ble prednik tle, se zemle ni prodajou, kupus uhka sam cevo kmetijo, č' so dovolil gopod. Gospod tej ste zemle uhka napodu, dobiu s pa use sk'p pvačan. Kje pa pršu ta nou, sej mogu pa pobotat z druj'm vaščan'm, pred'n je kupu zemlo, drgač je biu pa vog'n u streh.

No dons so pa sosedje tko al tko sam prtepec, sej že od Marije Terezje s'm uhka prodaja usak svojo zemlo, kje bva

učas sreńska. Prej sta odločala o sreńsk zem'l srena pa gos-
pod, dons pa lastnik, na sosede se pa požvižga, sej j'h tko al
tko komej pozna.

No, paj spet zmagou gnar, ne pa duša.

Ja, tko so se z Bleda izselval tist, kso se uhka pa mel za to
možnost. Doma so ustal sam tist, k niso mel noben'h druj'h
možnost, teh je bvo pa na Bled mau.

Tko so mamlive praulce, tuj g'narc, pa neumna lahkoživost
Blejc'm izcužal tisto pam't, kbjo še koko nucal za svoj last'n
napred'k. Č'b ostava doma mvađina z ambicijam, kb' svoj
razvoj postaula na lastn'h možnost'h, č'b začeva smiselń
ustvarjat možnosti, poj bse iz usga tga razviva lastna moč,
last'n napred'k, las'n razvoj.

Tko pa dons nasedajo zlatoust'm politikarj'm, tist'm, kso ni-
hou starfotr' učas služil Dunajo, nihou fotr' Belgrado, sami so
služil Mosku, nihou otroc pa so, pa še bodo služil Bruslo.

Čeb služil sam seb, pa ne nihov'm nagon'm, pa utikal nihovo
guavo u kej drujga, k't pa babam međ noje, pa ne u stranke,
kse međ seboj sam unt'rfuzlajo, od česar ni nobenga nouga
haska, kb' ga uhka ponud'l sam'm seb pa turist'm (č' j'h že
majo pa morjo met).

Tko pa tuja pam't s podporo tujga kapitala deva z Bledam k'r
če, sej sos Blejc že zdaunej zaprav'l use razvojne adute. Tko
so Blejc zgub'l dušo, kbj'h gnava n'prej u bolš cajte, zgublal
so jo pa že ceu stoletje ne sam ta zad'n cajt, sej ni bvo uben-
ga, kb' j'h osvestu pa k' bj'm naredu strategijo razvoja za nih
same, ne za tuje interese pa kapital. Ja, zdej se po teh tujc'h
pobral tud nihovo miselnost, se začel obnašat pa delvat tko
k't von, Bled pa leze zmerej b'l globok u drek.

Čvok se sprašuje, kdaj seujo obrnil mau če ukol, pa b'l del'č,
ne sam h svoj'm sosed'm, pa s' poiskal zglede, koko se razvi-
jat naprej, da bo to uspeš'n za nihou krej, s tem pa tud za nih
sam. Ja, pa cajt niso prou preveč pam't'n, d'b se to kej kmau
storivo, z'toj tud upane mejh'n.

'rpelat ekstreme u absurdnost

Pa se pogovarjajo t'rje p'rjatl', kokoj bvo učas. Ed'n je žvu sam za popir, ta druj sam za st'r popir, ta tret jpa reku, d' ma popirja dost, pa d' zja sam če u ekrane, tače pa tače. Ja, pa so usi žvel u ta prejšn'h cajt'h pa gledal u tiste, kbodo šele p'ršle. Toj j'h je tud združvau, razdružvou j'h je pa nihou način razmišlana.

»No viš, koko se to use 'lpo vrti. Čist sigur'n s uhka, d' bo jut'r spet 'n nou dan, d' bo druj ted'n nad'lvane tega tedna, d' za januarj'm pride februar pa 'nkol marc, d' za letam pride druj let, za stoletjam pa druj stoletje, pa tko n'prej.«

»Figo j' lepo urejen!

Pam povej, ta ker ted'n pa je dons u letoš'nmo let? Pam povej, zakva se nou let ne začne zmerej na pondelk. Pa misl'š, d' to 'ldje niso že zdaunej opazil. Dons, k'mamo elektriško, sej dan spremenu u noč, noč pa u dan, so 'ldje na to že skor pozabil, pa zmerej b'l pozablajo. Moj mulc se p'ruleče zutrej đam, pa n' vem, a z lumpana, a s šihta, sej za nega to tko use ist drek. Sej tud deva več ne loč'š 'nga od drujga. Ksta s televizj-cam sk'p na deu, je ed'n u služb, ta druj se pa zajebava. Pa poglej poj to, k bojo to kazal, č' to ni res.

Ja, učas so 'ldje p'rpovedval, kva sej prej zgodvo, poj so to pisal, dons pa te s tem nategujejo na televizij pa ta zadne cajte tud po drug'h ekran'h.«

»Ja, viš, tud mi t'rje žvemo usak u svojmo cajt pa svet, pa gledamo iz nega nazaj pa n'prej. P'r tem se nas je pa tist, s čeme'r se baumo, tko p'rjeu, d' ne mormo iz kože.«

»Ti še zmerej prauš, d' tvoj fot'r že ni padu z drevesa. Ne v'rjam'š u tist, k'r so ugotov'l Darvin pa Ajnštajn, pa druj, pa to napisal tud na popir. V'rjam'š pa usakmo starmo popirj', al pa cvo p'rgament' use, k'r t' ta tvez, jest pa ne v'rjam'm ne tist'm tvoj'm popirj'm, ne tist'm, k'r m' prau sin, kse ponoč okol gon. V'rjam' pa u to, d'j čvouk enkrat ratou, pa d' sej to zgod'l korak za korakam, pa d' sej to dogajou zvo velik cajta. Tud

jest n' vrjam'm, dab moj fo'tr padu z drevesa, d' sej pa to zgodvo pred 20 tauž'nt generacijam pa. Ti maš od tvoj'h popirjou pokvarjeno uro, pa vid'š sam to'k del'č nazaj, kok'r tra-ja tist cajt, k zna čvouk pisat. Nekej set pa sana tud o tmo, k'r je čvouk znou prej, kje še sam malou če okol po stenah votlin, pa votu s tem nekej povedat tist'm, k'bodo p'ršle za nim.«

»Ja, smo pa res ta prau tič. Usi mamu pohn 'n'h popirjou, usi poh'n ekranou pa usi poh'n dratou. Usi smo povezan s ceumo svetam, pa useen usak na svoj način. Jest vaj gledam raj mau b'l od del'č, se bolš vidjo razlike. Te se vidjo še nejb'l t'krat, kse skregata, pa usak tiši ta svojo.

»Ja, skregamo se že, step'l se pa še 'nkol nismo. Poznam pa tače, km' toko tvezjo, d'b'j'h nejraj res s kolam spravu h pam't. S tem se sploh ne morš pogovarjat, še kregat ne. Koj k odprejo usta, se že važejo, pa te nategujejo. Od teh pa poj del'č preč.«

»Mi se vidmo na usak'h tok cajtou, pa se zmerej rad srečamo, pa č' se tud poj skregamo. 'nkol pa ne gremo skregan na-raz'n, mamu pa o k's'n stvar še k'r n'prej usak svojo mnene pa vedene.«

Tri primadone

Bvoj to u Rajo, kso van pršle tri duše, poj kso se posloule od svojga žiulena na Zem'l. Kso ble pa na Zeml nekej več, so votle bit pa tud u Rajo nekej več. Dab pa to udejanle, so pa t'm votle ustanov't društu.

Ja, kdo so pa ble te duše?

- Ta prva jba od Kalasove Mare, kje tko božansk peva,*
- ta druja jba Van Gogouga Ceneta, kje tko božansk malova,*
- ta tretja jbva pa od Adija Fir'rja, kje vodiva ceu svet za nos, pa nardiva Herrenvolk.*

No, pa se spraujo te na ta nejlepš pv'c u Rajo, tko k't se za tače spodob. Seveda so te duše pršle z Zemle gor, seveda so mele t'm svojo čud, pa naravo, pa navade, pa druje tače rči.

Ampak č' mis'lte, d'j to bvo deu nihouga telesa, se motte, toj bvo use deu nihove duše, pa so p'rulekle use to s sabo u Raj, pa t'm votle devat tko naprej, k't so na Zem'l.

Ja, pa se spraujo pod lipo u tistmo ta nejlepšmo pvac u Rajo, pa z'čnej:

»Jest bom za use nas peva, k ta nejlepš poj'm. To bojo druj rad poslušal, kse to tko 'lpo sliš!«

»Ja, jest j'm bom pa to use 'lpo namalou, pa bojo poj tud usi z'to, pa nou uben'h nasprotnikou, kbo to use tko 'lpo zgledavo!«

»Ja, jest bom pa odloču, kva bota vidva peva pa malova. Jest s'm učas tud peu (korač'nice), pa tud malou (belu), pa vem koko se to deva. A ni to fajrn, usak bo mu u našmo društu svoj delež, pa usak bo devou tist, k'r ta nejbol zna pa za k'r sej usposobu!«

Poj pa Kalasova: »Jest s'm do dons peva sam tist, k'r s'm sama votva, pam tud na misu n' pride, dab peva tist, k'r b' kdo druj votu.«

»Drek s' peva tist, k'r sti votva, sej sot note pa libretote zmerej druj napisal. Jest s'm sam predlagou, d'b jest pa ta moj člane društva teb pisal note pa libretote. Tob bvo tko k't smo ble navajen do zdej.«

»A jest bnej pa use to namalou? V's tist tvoj libreto pa tiste tvoje note? Prou n'č nou ztga! Jest s'm se pred us'm tač'm neumnost'm pa barabijam umaknu, še pred'n s j'h ti spelou, če nan votok, d' ja neb od tga kej fasou. Zdej nej pa po tvoj'h notah pa pes'mcah pleš'm? As vosu, a misl's, d' s'm res tko n'um'n. Ti po tvoj'h notah pa pes'mcah k'r sam pleš, sk'p s tist'm ta tvoj'm.«

»Ja, jest s'm do zdej peva us'm 'ldem, pa ni bvo moj'h pa tvoj'h, sej so ble usi **poslušalc** moj. Glih tko j'bvo p'r teb Cena. Tud tis malou za use 'ldi tist, k'r so rad gledal, pa so ble usi 'ldje tvoj **gledalc**. Gledal pa poslušal so tist, k'r so vot'l, pa kok'r so vot'l, za to niso rabil uben'h not pa uben'h pes'mc. Tis pa pisou tiste svoje note pa pe'smce sam za svoje, ta druje, kj'h pa niso vot'l poslušat, spa poslou na druj svet. Č'b švo šen cajt po tvoje n'prej, b' na konc ostal sam ta

tvoj, ta druj b' ble pa usi pod rušo.

Ja, spašuj'm se, koko sti sploh uhka pršu tle gor u Raj, to nama raj povej!»

»Ja, jest s'm s svetmo Petram sklenu pogodbo, dam zagviša pu'c u Rajo, jest mo bom pa z'to poslou deset miljonou duš. Ja, tača j'bva ta pogodba!«

»A, tko,« jreku Cena, »jest grem pa to Bog' povedat, d' mo svet Pet'r u zele hod pa u Rajo sam fret deva, k' sklepa tače pogodbe. Ja, aj von sploh pristoj'n z' to? Grem to Boga prašat, pa nej von to odloč!«

Pa gre Cena h Bogo, pa mo pove use to, koko so vot'l nard't društu, pa kdo, pa koko, pa kva, pa tko naprej.

Boh pa prau: »A stem že spet nekej zakuhal, d'j začeu smrdet tvo do mene s'm gor!«

Paj poklicou arhang'lna Rafaela pa Mihaela, pa j'ma naroču, nej aretirata Fir'rja pa Petra, pa nej oba prpeleta pred negou tron.

No, poj sej pa začeu:

»As ti tist hudičou Fir'r, kje na Zeml pospravu 10 miljonou ldi, as ti tist t'č?»

»Ja, s'm. Sam to ni bvo hudičou, ampak od svetga Petra, z nim s'm naredu tako pogodbo, d' mo bom lifrou 10 miljonou duš, kam j'h bo pa utaknu, jpa negova reč!«

»A tko! Kvas pa ti Pet'r mislu, d' uhka počneš? Od kdaj s'mt pa jest sploh kej tačga dovolu? Če ses pa navuču pisat, jest s'm te navuču sam brat. Kokos pa uhka poj podpisou pogodbo?«

»Jest nis'm n'č podpisou, sej n' znam pisat. Toj podpisou k'r Fir'r, tmo spa ti to omogoču.«

»Jest ubenga ne učim pisat, to deva Lucifer, d'deva poj s tem sam fret dol na Zem'l. Tib to že uhka vedu. Koj ktje reku, dab skleniva pogodbo, bmogu to ved't, d'j to hudičou deu, d'j to hudičou poslanc. Ja, vid's kva usej zakuhova tvoja neum-nast, kjoj mogvo pvačat 10 miljonou duš.

Poj sga pa spustu še u Raj, d'j t'm spet začeu tisto o negov'h notah, pa negov'h pes'mcah, pa o negov'h ldeh, pa tko n'prej. Taj pa začeu u Rajo spet koj s strankam, pa z društv'm, pa z moj'm pa tvoj'm, pa kokob naredu, d'b bvo čim več negov'h, pa tko n'prej.

As ti čist nor? Sej dob'r veš, da so u Rajo usi glih, pa d' morjo u Rajo usi pet sam eno pes'mco »hozana na višavah

Zdej pa mor'm telefonirat dol k Luciferj', d' pride po to svojo frdamano dušo od tega t' četrtga (firerjā). Tebe bom pa poslou gor na Goro, da teujo usi vid'l, kokos neum'n pa kvas zakuhou.«

No, tkoj ustau dol po tmo cajt na ta starmo pvac svetga Petra zmerej use zaprt, pa sam s'm pa če so pršle še ldje če. Na tist pv'c na Gor so pa začel l'dje zmerej b'l hod't, sam ta druj so pa rek'l, d' so neumn, d'j Boh že vedu zakva gaj postavu če gor, pa zakvaj gor tko 'lpo.

No, Boh jpa poj dau poklicat še Maro pa Ceneta, d' j'm bo napeu levite.

»Kva stas sploh mis'lva, kstas votva izbrat svoj pv'c u rajo pa ustanaulat društu. Tle u Rajo majo use duše, k s'm sodjo, svoj zagvišan pv'c, pa nimajo kej begat če ukol po Rajo. Tle so use duše enake pa ni ubena nekej več. Uso tisto kramo, kste jo mel u svoj duš na Zem'l, b' mogle p'st't spoda. Tle majo za devat tist, k'r je predpisan z rajskmo pravilnikam. No, ti Mara boš za kaz'n zapeva 100 krat nebešk pravilnik s tvoj'm ta nejlepš'm gvasam, ti Cena ga boš pa 100 krat namalou u ta nejlepš'h farbah. Tko bojo use duše u Rajo mele nekej od tga, v'dva bota pa fasova tist, k'r vama gepira.«

No, tkoj Boh u Rajo spet naredu red, tko, d'j bvo poj spet tko, k't more bit, pa usak je dobiu ta svoje, k'r moj gepirou.

Ja, tkoj bvo u tistmo Rajo gor nad zvezdam, u tistmo Rajo pod Triglavam pa še zmerej čakamo, d'b 'n boh naredu red.

okoj ratou Boh'n

Paj pršu Boh t'm čez Gvobok pa zagledou spoda 'no samo s snegam pokrito raunino. Paj zagrabu s taco u to raunino paj v'n butnu Trigvau pa use tist t'm okol, spoda jpa ratova 'na veliča vukna, kjoj poj zaliva uda. No, Boh to 'n caj gleda, pa prau, tle u pa dohcajt, kso same skale pa voda, d' pa neb bvo tko dohcajt, sje pa izmislu pa naredu še Babo. Kokoj to naredu, smo pa že prej 'nkrat povedal.

No, kje devou Babo, pa kmoj to tko fajn ratou, se moj pa tko fajn zdeu, jpa čist pozabu na tist dreuc, kgaj izpulu u rajo, pa sker'm je Babo devou. No, iz tga jpa poj zrasu v's tist dreuje t'm okol, kje v'n but'nvo. Ja, toj bva bogova dežela, kjoj Boh naredu, z'to soj rek'l Boh'n.

Spoda jpa uda zaliva use tist t'm od sresnšč'h Bvat, pa če okol Babe okol, pa dol do Štenž. Poj sta se pa 'nkrat Boh pa Baba fejest kregova (tko, k't so to dogaja u usak familij), sej pa u Štenžah nekej prekvavo, jpa velik vode odtekvo, tko d'j Baba pomoliva v'n prste na nogah, no iz tistga jpa ratou Vrtovin, kje biu t'krat še otok.

Kje mu pa Boh z Babo p'rveč špasa, je Baba rodiva dvojčka. T' p'ruga jprževa na svoja prsa, t'm gor kso dons Snožeta, t' drujga jpa poslava če zad za svetga Duha, t'm kje Boh u Boh'n pršu, pa use to zakuhou.

Ja, tkoj ratou Boh voča, sinova pa tud boga, sej sta bva negova sinova. Boh voča sej umaknu če gor na tisto ta nejveč goro, kjoj sam zase naredu, d'b mu mir pred Babo. Ja, pa sta se učas tud skregova, d'j grmeu pa se bliskavo. Boh je pošilou t'm s Studora bliske če na Rud'nco, Baba j'h jpa vračova n'zaj iz Rud'nce na Studor. Toj bvo 'nga bliskana pa grmena!

Ja, oba dva dvojčka sta se l'po razvijava, t p'ru, Kurin, je začeu kmou za kuram letat, ta druj jpa ostou k'r br'z imena, jmu pa tud svojga zmaja t'm zad neč za Svetmo Duham. Ja, fanta sta meva usak svojo vukno, u nej pa

svojga zmaja.¹⁸

No, tkoj ratou Boh'n pa naš Raj pod Triglavam.

Učas so pa ldje pas'l jarce, nejjrej dol ob Tilmento, kje pošilou svoj prod use če do morja, ob prod' jpa počas zrasva trava, kje bvo dost ude.

Poj jpa začeu ratvat zmerej b'l topvo, polet pa usa trava požgana, sos pa mog'l poiskat za polet 'n druj krej, ker b' pasle. No, so pa šl' če na uzhod u hribe, če, čer je bva polet frišna, zelena trava. Ja vidte, že ta p'ru ldje, kso pršle s'm u gore, so ble zomerfrišarje, tač, k't j'h je dons polet poh'n Raj pod Triglavam.

U začetk so hodil past sam če u ta bližne hribe, če, čer se dons reče Beneška Slovenija, toj bvo še del'č od Raja pod Triglavam, čer je Boh še sam gospodaru, br'z Bohincou pa ta druj'h tle okol.

No, toj bvo tko, k't sam ana forpatrolca, kje pa trajova velik tisočletij. U tmo cajt sos pa upal zmerej b'l del'č če pod Triglavu.

Von so t'kr't svoje jarce oskrbval s soljo k'r t'm okol, ksej nihou Tilment izlivou u morje. Polet so se mvakuže, kje bva u nih morska voda, posušle, so pa nabral tisto sou, pa jo imel za sebe pa za jarce. Poj so pa p'ršel 'n 'ldje, kniso ble sam prou imenit'n, ampak tud zvo nevar'n. Te so mel s sabo tače ščire pa nože, kso se prou 'lpo 'rmen bleščal. S tem smo mi poj zabarantal svoje jarce za tače nože pa ščire, pa ta druj tak, k'r sej rabiū. Ja, te ldje so to z nam zabarantal, č' j'm pa ni bvo kej ušeč, so nas pa k'r napa-d'l pa nam pobral tiste jarce, nam pa n'č pust'l. No, pa to ni 'nkam'r pelavo. 'ldje so se j'h začel bat, pa so pred nim zbežal če u hribe pa se poskril s svoj'm jarc'm uret.

Poj so pa t'm ob izteko Tilmenta nared'l 'n tak pv'c, ker ni smu nobed'n nost orožja, čer sej poj barantavo, poj so pa 'ldje rad če hodil pa barantal, usak tist, k'r je mu za tist, k'r je rabu.

¹⁸ A ni dons glih toko, fantje majo svojo garažo not pa svoj auto. Z'to se fantje tud obnašajo tko, k't ta mau bogou'.

No, poj pa ta pu'c ratou zmerej b'l poznan, so pršle če tud tist od b'l del'č. Poj sej pa začeu tle barantat z bakram, kositram, bronam pa jantarjem. Ja, t'm je biu 'n vel'k šac, pa sos 'ldje rad hodil če use to ogledvat.

'ldje so t'krat začel rin't čez hríbe, pa iskat bak'r pa zvato pa druje kovine, pa ulačt use to dol na tist pu'c, ksej barantavo.

Če na severno stran gora so pa hodil tud druj 'ldje po bak'r, pa ga zabarantal za jantar, kso ga dobil na Baltiko. Tko so se poj razvil usaj štirje ta glav'n mest barantana, adn na morjo, t' druj t'm bliz, kso kopal rudo, pa poj tud sou, ob tist ta velč rek, ksej reče Donava, ta treč pa poj neč t'm na severo u hrib'h, kso p'ršele do tist'h rek, kso se izlivale u Baltik, ta četrt pa ob Baltiko sammo.

Ja, t'kr't je hondlane cvetu. Poj so pa pršle hud cajt, kso 'ldje čist ponorel. Use toj zam'rvo, usi šac so zginle, barantavo sej sam še s tist'm, k'rs usak dan rabu.

Poj so pa pršle 'n 'ldej če ob morje, če čer se dons Soča izliva u morje, pas bliz t'm postav'l svoj pvac, čer so barantal. Ta pvac je biu za naše prtjednike b'l p'r rokah, z'to so začel t'm barantat. Ta pvac sej začeu lepo razvijat, poti so se obrnile če. T'm sej dobiu use k'r s's poželu.

'ldje so že prej tud po drug'h rekah sil'l gor čez hríbe če prot severo, če, kso ble velik rud'nk bakra pa soli. No, na tmo pvac so se pa naselil poj 'ldje, kso dob'r obvladal obrti, zvo dob'r obrtnik'. Te so znal kovat, pa cimprat, pa obdelvat kam'n, tko, d' so od tga dob'r žvel. Iz surovin, kso j'h zabarantal za svoje izdelke, so poj deval lepe, fajn izdelke.

No pa tud ob morjo so se razvila taka barantališa, čer so srečval use sorte 'ldje, kso mel tud svoj vervane, svoje bogove, kso j'h poj tud častil. Tem so darval use sorte žvali, tud tiste naše jarce, ksmo j'h mi z nim zabarantal. No, te so pa poj pojed'l. Jarce so darval na svetmo mest, na svetmo kamno, čer je goru svet vog'n, narjen iz dišeč'h lesou. Tko sej okol žrtvenika širu en lep duh, Sveti Duh.

Poj so pa tist pož'rl. Bvoj tga tok, d'j bvo za use dost, še preveč. Tko so tud naš jed'l tisto reč. Kje bva pa tko dobra, so jo pa zmerej raj. Prou baral so, kdaj bodo spet darval, d' bodo spet p'ršle. Ja, to so ble fajn bogou, kso j'h tko fajn futral.

Tko so rabil zmerej več jarcou, pasvo sej zmerej b'l del'č, nej-prej sej to razširvo na Tolminsk, poj č'z hribe čez u Boh'n, še poj pa še naprej čez u Blejsk kot pa če pod Beušco.

Tko so ta žrtvovan jarc pa Svet Duh pa požrtije širle use sk'p del'č okol, sk'p z vero pa bogov'm pa praz'nk'm.

No poj, kso pa začel past iz Tmiskga tle gor po hrib'h, pa začel od t'm gledat tud u Boh'n, kje biu t'krat spodej še čist poh'n ude, sam Babaj moliva prste od svojih nog v'n, drgač pa kam'rs pogledou, sama uda. T'krat so na Tminsk'm že red'n žvel, pa mel t'm svoje vasi. Žvel so povečin od žvine, mau je prnesu tod pole, mau pa tud železarene, mau pa tud tovorene pa barantane. Bvoj tko, k't pousod drgot, d' so glih tist, kso se ukvarjal z železam pa z nim barantal, ratal počas nekej več. To so bl' glih tist, kso ta zad'n pršle, kso mel b'l mau zemle pa velik žvine, kso jo rabil p'r barantano. Zemva jbvva takrat že raztalana, ta bolj zemliša zasedena, so mog'l pa jet če, čer je bvo svabš. Kso bl' pa to glih tist, kso železar'l, kso bl' prisilen svoj p'rdeuk zamenat za kej drugja, k'r so rabil (sej železa niso mog'l jest), so glih tist ratal nekej več.

Glih te so prnes'l u vas use sorte znane, sej so se potepal po svet del'č okol pa m'rs kej vid'l, k'r sej dau ponucat. Ja, tkoj bvo to že na Tminsk'm, še pred'n so pršle u Boh'n.

Bvoj pa še nekej, d'j glih t'm skoz Zgorno dolino šva pot če gor na Baltik, toj bva tista pot, ksoj poj rek'l jantarjova pot (kje po nej prhajou jantar dol s severa?). Ta pot je pršva u Boh'n č'z Globoko, šva z vadjo čez jez'r do če, čer so dons Bvata, šva po Zgor'n dolin do Sredne vasi poj pa gor čez Polane na Pokluko, pa če naprej na Bled pa na Koroško Bevo pa č'z Medji dol na drujo stran Beušce. Po te pot so usak let potval sirah pa svam'nk', kso odpiral pa zapiral to pot. Te so rabil skoz ob pot tud tače pvace, čer so uhka prespal, se oskrbel z us'm, k'r so rabil pa zamenal svoje kone, kso t'krat bl'se nepodkovan. Kone so pa mog'l pogost menat, d' so se opomogl'.

Tko so na Pejcah postav'l svoj gradiše, kje varvou to pot. Toj bvo že u daun'h cajt'h, k' ldje še niso poznal železa, pa sej poj ulekvo še use do t'krat, kso p'ršle briks'nsk škof, pa k' že zda-unej niso ble več na Pejcah, ampak spodej dol u Češ'nc. Mel so še zmerej velik kon, pa velik trau'nkou, kso j'h zarad n'h

rabil, z'to so mog'l p'rpraut tud velik sna, z'to so j'm pa poj rek'l snosek, drgot so j'm pa rek'l kosez.

Ja, pa so tist Tminc železar'l t'm na Storeč Rovn pa gledal od zgora dol, pa vid'l Babo pa Zgorno dolino pa tiste skave na Pejcah, pa tiste meliša pod Studoram pa pod Babo, u ker'h je bvo use poh'n rude. Ja use j'bvo, k'r so rabil za svoj žiulene.

Poj so pa šle ta prvo gledat, kokoj kej t'm, kso dons Snožeta, pa j'm je bvo ušeč, sej bvo use tko, k't so rabil. Mel so rudo na Rud'nc (rod'nca od Babe, kje meva vukno u nej pa zmaja), pa pu'c za svoje niuce, po ker'h so kopal, d' so mel t'm svoje zeunke, poj pa tud za svoj žit. Paj bva uda, pa gozd iz kerga so uhka deval vogle za top't svoj želez. Pa so mel t'm svoja sveta drevesa, pa svete skave-peči, pa glih use k'r čvouk res rab. No, so se pa t'm č'z 'n cajt za stal'n naselil. Ja, to so bl' tist, kso mel tud svoje cahne, kso j'm svetil. Te cahne j'm je Boh dau hmau po tist'm, kje naredu Boh'n, še t'm u tist dal'n dežel od kod'r so p'rbežal zarad velike suše pa stalne nevarnost. Prbežal so s'm, kje bvo 'lpo mir'n, čer so uhka s tist'm, kso ble prej tle, 'lpo sk'p žvel, pa ed'n drujga podpiral.

Ja, bl' so pa še skoz povezan s tistmo mestam t'm ob morj', čer so se nejprej naselil. Tkoj vodiva poj tud tista sveta pot, če so hodil barantat, če so hodil po use, k'r so rabil, tud po ta nejb'l potreb'n - sou. T'm so mel tud svoje svete pvace, čer sej častiu nihove bogove. Če so hodil usak let saj t'kr't, ksej pozim sonce obračou na dalš dan, t'krat kso ble tle ta nejveč praz'nč. Čej mogu jet usaj hiš'n gospodar, d'j opravu svojo versko doužnost, pa d'j zabarantou use k'r je bvo treba (pa se na tist'h feštah tud fest naž'ru, z'toj tud r'd hodu če).

Ja, t'm so čistil tri ta glaune bogove: ta glaunga Belina, kje biu beu pa presvetlen (prijazen in pamet'n), pa negova dva sinova, ta p'ruga, kje biu odgovor'n za use, k'r je u zvez z ustajanam sonca pa ta svetumo devam dneva (rojstvam, plodnostjo, ...), pa ta drujga, kje mu čez use, k'r je meu upraut z zahajanam sonca pa tem'nmo devam dneva (smrtjo, vožnjo z vadjo čez jezer, ...). Ja, ta oba dva sta skrbeva za sonce, ed'n podneu, ed'n ponoč, d'j druj dan uhka spet ustou. Ta star boh j'pa spušou strele, pa grmu, pa vodu svet toko, k't je bvo treba.

Doma u Bohin so mel pa Babo, kje meva svoje peči pa not vukne, pa Kotaranco iz kerej tekva babja voda. Taj pa vlado-va zem'l pa us'm, k'r je bvo na nej pa pod no.

No, ta Baba jpa mogva skrbet za rodnast, jpa z'to meva svoj-ga jelena, ksej polet spremenu u mrjasca. Toj biu 'n tač n' po boh, kje mogu skrbet za use vukne, sam za tiste ne u ker'h so ble zmaje.

Kje pa tist ta svet božji otrok, kje mu čez use k'r sej dogajou podneu, letou za kuram pa se gonu če okol, so mo pa rek'l Kurin. Muj pa tud velik otrok, iz teh so pa poj ratal Bohinc. Ja, usi Bohinc so bl' kurinou otroc pa unuk, pa tko n'prej. To se j'm pa še dons pozna, sej so usi nekaš'n božji otroc.

No, Bohinc so verval, d'j boh pršu t'm čez Globoko čez, t'm iz Volč. Pa k'je k's'n um'ru, so ga tud nes'l če.

U ta prmo cajt so ble 'ldje sam louc, sploh pa t'krat, kje bvo še use u ledó. Polet so babe nabirale use sorte k'r je zrasvo. Piskrou še niso mel, z'to tud kuhat niso mog'l, uhka so sam pek'l. Ja, pa sos znal pomagat tud br'z piskrou. K'r nej bse skuhou, so fajñ obdal z iwouco pa utaknil use sk'p u vog'n, poj pa z leg-natjo hacal n'prej, d' se ni prežgau. Kso pa misl'l đaj fertik, so pa tisto iwouco stok'l, not je bvo pa use 'lpo kuhan.

No, tko sej učas kuhavo.

Ja, ta glav'n so ble pa louc. Te so tud ta nejveč prehodil, č' so vot'l use sk'p prežvet, so mog'l opraut tud ta nejb'l nevar'n deu, pr kermoj m'rs kaš'n preč pršu. Z'to so mel tud ta glavno besedo.¹⁹

Ja, poj so pa 'ldje ugotov'l, d'j bol žvet k'r sk'p z žvalmi pa j'h met ukol sebe, pa se z nim podajat s paš'nka na paš'nk. Tko smu zmerej kej za pojest k'r okol sebe, pat ni bvo treba letat nekam del'č. Žvali so se pa tud počas navadle, d' so ble 'ldje zmerej nek zrau'n. No, tko so pa ratal ta p'ru žvinorejc. Toj

¹⁹ No, kso pršle Španc u Ameriko, so tud ta nejpoprej lovil, pa k'r 'ldi. Večino so posprav'l, nekej so j'h pa zasuzn'l. Tko k't louc, kso tud ta mejhne mvade žvali prnes'l dam pa dal otroc'm, d' so se igral. Poj so pa na ta način začel udomačvat tud drugo žvino. Glih toko so deval to Španc, ta stare so poklofal, ta mvade pa zasuzn'l, d' so j'm mog'l devat. Oh, koko se use to ponaula. Pa tud dons ni v'lik drgač, sej nas še zmerej udomačujejo.

bvo še u cajt'h, kje bvo zvo mrzvo. Sam č' so prej uhka žvel u jamah, so mogle zdej jame hod't za nim pa za žvalmi, sos pa izmisl'l šotor iz kož tist'h žvali, kso j'h požr'l.

Poj sej pa utoplil, so pa začele babe nabirat razne rastline, tud tače, kso j'h uhka sprav'l za d'l cajta, cvo za č'z zimo.

Č'z 'n cajt so pa pogruntal, d' tko, k't so nared'l z žvinio, d'j bva zmerej okol nih pa p'r rok, d' to uhka nardejo tud z rastlinam, pa so j'h začel sami sadit pa poj pobirat.

No, tkoj bvo uhka takrat, kso 'ldje še sam lovil, zvo mau 'ldi u 'nmo krej. Kso pa začel se selt za žvino, j'h je pa bvo uhka p'rcej več, tkoj ist krej uhka prežiulou več 'ldi. Še velik več j'h je pa uhka, kso začel tud nabirat, še več pa, kso začel sami sjat pa nabirat.

Ja, pa č' mis'lte, d' so tist, kso prej sam lovil, pa poj tud naprej sam lovil, rad prenašal tiste, ksos use to izmis'l, se zvo motte. Zmerek je biu sam 'n raus'nkaus pa'n špetir. Von so misl'l, daj usa zemla nihova, pa ne od tist'h inovatorjou, pa d' j'm te sam žvali podejo, d' j'h je zmerek m'n. Ja, paj bvo to tud res, sej tist, kso tud sjal, tud niso rad gledal, đab j'm diujad use sk'p preč sprauva. Rek'l so, č' žre n's p'rdeuk, bomo pa še mi ne. No, tko so ratal ta p'ru raubšic, to so tist, kso tujo diujad ubijal na svoj zem'l (č'prau sje usak mislu, d'j zemla nihova)²⁰.

No pa so poj tud to rešil, postav'l sos državo, d'j use to poglihova. Poj pa ta začeva žret svoje lastne otroke. Toj pa že dru-ga pes'mca.

²⁰ Pa, kso pršle u Ameriko ta p'ru žvinoorej pa farmarje, sej tud t'm use to spet ponovu. Med sabo so se kregal pa pobijal, s krad'l pa gonil usak svojo pravico. Tist, kso u začetk sam lovil, k'r je samo zrasvo, so se boril prot tist'm, kso sabo prpelal krave pa počist'l zemliše. Še huj j'buo pa poj, kso ke kršle farmarj', pa začel tist zemliše urat pa z nim prežiulat sebe pa druje. Ja tist, kso zmerek sam lovil, k'r je samo zrasvo, čist sigur'n niso vot'l prepust't zemle tist'm, kso ta p'ru use podeval poj usjal pa šele poj žel. Tist, kso prej sam lovil so pršle poj lovit k'r če, ker so 'ldje tud sjal. No to so pa p'r nas poznal že iz daun'h cajtou, sej so mel pregovor, "tist kne seje, nej tud ne žane". Dons je pa pousod poh'n tist'h kne sejejo, žanejo pa žrejo pa le.

praz'nvana # ☰#

Paj pršu spet tist cajt, ksej obračou ta star let u ta nouga. Dneu so ble zvo kratk, bvo je u cajt, kse mo dons reče med božičam pa noumo letam, u cjat, u kermo so učas praz'nval k'r 12 dni sk'p.

Martina že zdaunej ni bvo več, Tine j'biu pa st'r, pa gaj t' mvad Gorjak p'ruleku gor na Sv. Petra k'r na štir'h koles'h, sej peš sam že tko več ni mogu.

Pa sedi t'm pred cerkujo na klopc pas greje stare kosti na sonc, pa obuja spomine, pa se spomina usga tistga, k'r sta učas prečvekava z Martinam.

Pa sej začeu tko, d'j začeu Tine, d' so l. 604 pnš. pršle an Jud po Nadiž od morja gorčev'n z wadjam use do če, čer se Nadiža poj začne skrivat med gore, pa t'm nared'l svojo naselbino, kso j' druj poj rek'l »Sonč'n mest«, dons mo pa rečemo Čedad²¹.

No, poj j'bvo pa to tko, d' so ble Jud' t'krat zvo prefrigan, pa niso praz'nval sam svoj'h bogou, ampak so pust'l medse tud 'ldi, kso praz'val tiste bogove, kso j'h učas častil okoliš'n prebivauc pa kso j'h tud častil t'm ob izliv' Soče.

Ja, bvoj spet glih toko k't dons, 'ldje so praz'nval, ž'rl pa se nacejal, use od božiča pa čez nou let čez use do sv. Treh kra-lou. Toj bvo za use tiste skup'n, pa nej so verval al pa ne, a so verval u enga boga al pa u več (Ja, glih tko k't dons, ken verujejo u enga boga – gnar, ta druj u drujga, kje nek gor u nebes'h, ta tret spet u nekej drujga, usak po svoje).

'ldje iz naš'h krajou so pa hodil zdej če barantat, sej bvo bliž. Bli so navajen gora, t'm je bvo pa glih gor konc, so pa uhka po gorah pršle do tga mesta, pa ne po razn'h močvirj'h, kso j'h pušale reke, kso tekle u morje. Ja zdej sej k'r tle končvou promet z vadjam, pa sej začeu tovort na svoj'h pa žvalsk'h hrbteh. O tmo so še pred dobr'm sto let'm govorle rinke u skalah, za kere so prvezval wadje.

²¹ Tko so prav'l ta star Primorc, pa tkoj to zapisou tud Carlo Podrecca.

No 'ldje se niso n'č spremen'l ta zadn'h trítitauž'nt let. T'krat so ed'n drujga nategval, dons to devajo. T'krat so to deval zarad sebe, bogou so bl' uhka sam uržah za to. T'krat so žrtvoval bogov'm, sam pa ž'rl pa se nacejal, sej boh ni n'č pojedu pa popiu. Ja, sam bogou so se mau zamenal.

Ja, tko sej spominou usga s'kp t'm gor na sonc, t'm, kje lep razgled pa se vid tuđ del'c nazaj, pa tud del'č naprej, sam č' se voče.

govoru voča svojmo sino:

»Kok'r sboš postlou, tko boš ležou,
čer boš ležou, boš dvako pustu,
po tist dvak teujo pa poj 'ldje cenil!

Ja, še tud poj, kte več nau. Dvaka žvi velik dle, k't pa postla pa ti. Č' ne v'rjameš, pa pejd na Porovo nivo t'krat, kbodo kaš'n st'r grob odpiral, pauš vidu, daujo not sam kosti pa vasje.«

No poj sje pa sin tko tud postlou, pa poj u tist'm ležou, pa tud dvako pustu. Bvoj poj že zdaunej po tmo, ksej voča stegnu. Ta sej tistga držou, k'r gaj učiu negou fotr. Tkoj tud slišou 'ldi, kva so govor'l o negoumo fotro. Ja, pa so ga usi zvo cenil, pa govor'l, d'j biu fejest desc.

No, paj dobiu sin svoje otroče, pa začeu to govort tud n'm tist, k'r moj povedou negou fot'r. Fotro jpa to povedou negou ded, pa tko n'zaj, tko daj bvo to u negou familij že zvo douh cajta.

Ja, zdej bvo pa naenkrate use drgač. Zdej j'pa negova žena, mama od teh otrok, govoriva use drgač: »Otroc n'č ne verjemte svojmo očet, sej to ni tko. Vi bote tko ležal, k't vam bom jest postlava. Jest bom posk'rbeva za to, daute dob'r ležal.«

Paj bvo res tko, otroc so dob'r ležal, pa n'č deval z lastn'm rokam. Mel so sam tist, k'r so j'm sprav'l sk'p ta star,

sami so mel pa sam »partije«, pa se zabaval pa unterfuzlal. Vse k'r so mel, so j'm druj nared'l, sej sami niso znal n'č nard't. Pa zakva, sej se dobi use u štacun, t'm se dobi še velik več, k't pa rab'š.

No, tko so ta nove babe obrnile v's svet na gvavo. Usej bvo ukol obrnen. Kso pa pršle u tmo t' naukol obrn'nmo svet krize (teh prej niso poznal, sej so mel prej zmerej raj p'rmau k't pa prveč), so se pa 'ldje začel praskat po gval, ja prou po tist dvak, kso jo prej pušal t'm kso ležal. Ja, pa z usga tga ni bvo n'č, sej so ble plešast (kso j'm pa babe populile use vase).

Ja, paj šva ta štorja še n'prej, sej so tud te otroc odras'l pa mel svoje otroče.

Zdej jpa fot'r hodu u služba, baba jpa doma otroče rihtova. Ja, dokler je hodu fot'r u službo, jše k'r bvo, kso pa tisto negovo službo pož'rl ta požreš'n menažerj', jbiu pa von na cest. Zdej so ble pa otroc, pa nihova mat pa nihou fotr usi brez kakr'šn'hkol dohodkou, pa so prosil če ukol, dab j'm kdo kej dau. Tista o postilan, pa ležan pa dvak pa tko naprej, je bva že zdaunej pozablana. Svaj s fotram uret u negou grob. Na tga so pa šle negou unuk sam enkrat na let pa še to z'to, kso usi druj to tud počel. Č'j pa zdej ta zad'n fot'r poslušou če ukol, kva govorejo 'ldje o negoumo fotr', pa ni n'č več slišou, sej 'ldje še na grobov'h niso n'č več govor'l o pokojn'h, ampak sam o tmo, kej kdo pa za kolk je dobiu sveč pa rož, kso tko lepe. Zdej jbvo pa sam še to pomemb'n, kaš'n grob kdo ma, ne pa kaš' čvouk je t'm pokopan.

Ja, koko se cajt' spreminajo!

Ta star

Učas, u ta star'h cajt'h so »Ta star« gledal dol z Mlečne ceste, kam'r so j'h posval z dimam, poj kso umr'l. Pazil so na tiste dol, d' se j'm neb kej hudga zgodvo pa j'm dajal nasvete, koko nej kej nardejo.

Poj jpa pršva ta nova vera, jpa ta prauva, d' tist k umre-

jo, (to so ble većinoma »ta star«) grejo u nebesa, al pa u vice al pa cvo u p'ku (kj'h pa ni bvo 'nker vid't, tko k't so prej uhka vid'l Mlečno cesto). Od t'm nazaj ni pršvo ubenga sporočiva, tko so ble ta star odrezan, pa tko tud velik m'n cenen.

Poj so pa p'ršle ta zad'n cajt'. Dons pa ta stare sežgejo, pa n'č ne gre - ne u nebesa pa ne na Mlečno cesto (dons sej reče Rimska cesta), pa nobed'n poj več n'č n' vahta. Ja, z'to pa je tko, k't je, ja kpa ni ubenga gor, kb' to vah-tou. To so pa poj izkorist'l tist, kb' nas rad vahtal pa zlez'l gor u nebesa še za cajta kso žvel, pa začel oblub-vat 'ldem use sorte nebesa. Poj kso pa p'ršle gor na obvast, so pa 'ldje mis'l'l, d' so u p'kvo, usaj počutil so se tko.

No, pa en praujo, d'j dons use drgač, k't je bvo pa učas. Ja, drgač je že, ampak velik drgač pa tud ne: mlečna cesta jše zmerej, p'ku pa n'besa tud, sam učas so šle če duše, dons so pa t'm k'r žiu 'ldje. Ja, use gre velik hitrej, pa morjo 'ldje dožvet tist, kso učas poj kso umrl, dons že k'r za cajta žiulena.

Naša bol'nca

Pa sos bogov' vot'l uštimat pvače, sos mog'l pa nejprej uštimat prihodke. Ja, ta nou managerj' so j'h učil, d' morjo povečat »kešflou«. So pa rek'l, das morjo to mau ugledat okol, koko to druj počnejo. No, so pa u inozemstvo postav'l zrav'n »nebese« še velike parkirne hiše al pa usaj parkpvače.

No, pa sos tud von dobil anga, kj'h je naredu pa začeu kasi-rat, sami so pa posk'rbel, d'j bvo zmerej dost avtomobilou. Č' so prej naročal 'ldi na dva mesca, so j'h začel zdej k'r na dva tečna. No, sej pa promet res fejst uzdignu.

Od tga so mel k'r dva profita: tistga na parkir'nmo pvac, kje šu pa u tuje roče, sami seb so pa dvign'l opraulen deu, kgaj pa tud pvačvou ed'n od bogou.

Kajfež (# ㊦)

Toj bvo šeu tist'h cajt'h, k Bohinc še niso mel tiste ta velč vukne pod Koblo če na Primorsk. No, jpa šu 'n Bohinc h maš na uno stran h svetmo Lenarto že zutrej zvo zgodej, paj biu prezgodej t'm čez, sej pa mau ogledvou če okol po ta brhk'h Podbrčank'h, kso prou špas'n govorle.

No, pob so pa t'm u Bohin ved'l, d' č' te punce poslušáš, d' se morš prou režat, tko špas'n je to slišat. No, kje mu pa ta Bohinc še dost cajta, pa utakne svoj sredinc za čet'nco od ure pa začne z nim migat. Toj pa biu tist cahn, kje pomenu: č's z'to, se pa dejva. No, vona mo pa pokaže tistga, kje pomenu d'j kontent. Toj biu pa tač cah'n, d' gaj pogledova nazaj u ksiht, pa meva ta cajt usta na širok odprte, pa s kazaucam nekej brskova po zobeh.

No, poj se pa pofulta u gmajno če zad gor za svetmo Lenartam, poj sej pa začevo.

Poj j'j pa Bohinc utaknu roko č'z usta, da neb slišou, koko špas'n govori, pa d' se neb režou, pa d'b mo tko negou svet duh sk'p padu, pab se blamirou..

Poj so pa druj dan Podbrdčanke govorle, koko Bohinc tisto reč devajo, pa d' majo s sabo zmerej kajfež, č' čjo kej nard't. Podbrčan d' majo za to sveče, Bohinc pa kajfeže.

No č'z 'n cajt so pa poj u Bohin govor'l, d' ustaujo svoj'm babam jezike sam tko, da čez poveznejo kajfež.

remenarje

Zakva so Primorc romal u Boh'n h svetmo Janezo (Johano), tko k't smo že 'nkrat pisal?

U star'h cajt'h je boh Belin naredu Boh'n, prej jbiu pa t'm sam več kilometrou debu led. No od boga jpa tud Boh'n boh dobiu ime. Poj sej pa mau utopliu, jpa Boh Triglau v'n butnu, t'm kje ratova vukna jpa ratou bohinsk jezer. Poj pa naredu Babo pa mu z no dva sinova, anga gor na

Bab na Snožet'h, ta drujga pa dol u vuk'n, u bohinskmo jeze'r (tmo so poj Gorjanc rek'l povod'n mož).

Dokler je bva u Bohin še ta stara vera, so častil svoje bogove (tko ta starga, ksej poj imenvou Triglav, k't tud negova sinova, Kurina gor iz Snožet, pa tistga t'm iz jezera, k' ni mu ubenga imena.

No, poj so pa pršle ta nou cajt, so se pa 'ldje pokristjan'l, pa nared'l cerkve, so pa nared'l tri cerkve. Tist, kje biu prej boh za vodo, jpoj ratou sv. Janez na Vrtovin, kje biu pristoj'n tud za vodo (tko, k't je biu že prej, paj tud prej mu tle na Vrtovin mu svoj svetišče), Kurina so skr'il če u cerku na Brod', ta star-mo so pa vo'l postaut cerku gor na Snožet'h (na Bundrouc') pa j'm ni ratou, kso mel tist iz t' Spodne doline pa tist iz t' Zgorne doline tače mohne, u ker'h so zmagal poj Srenan pa postav'l t'm nejprej svojo leseno cerku na pvac u Sred'n vas, še b'l poj pa na Sramlah svetga Martina.

No, tko so učas hodil pros't tistga »povod'nga moža« če na Vrtovin, če ker se začena Bohinsk jezer, od vsepousod, cvo s Koroške pa tud s Primorske, so p'rhajal prost za d'ž.

No, Blejc pa usi fouš, so pa na svojmo jezer (kje manš, pa not ubenga povod'nga moža) na svoj otok, postav'l tud ano soho, to pa žensko, kje bva tud pristojna za vodo. Koko so tej ta nejprej rek'l se ne ve toč'n (en praujo daj bva Belena, od Belina družica) poj poznej bnej bva pa Živa (usaj en toko to razlagajo, pa jest misl'm, d's to sam izmišlujejo).

No, tkoj poj Sv. Janez biu pristoj'n za d'ž use do dons, sam dons u to nobed'n več n' verjame, sej raj verjamejo vremenarj'm, kse pa tud učas zvo zmotjo. Ja, von devajo svoj d'ž tko, k't gaj učas »povod'n mož«, Č' MOJ RATOU PROU, Č' PA NE, PA TUD (hec z vandranam pa us'm druj'm, k'r zrav'n paše, jpa le biu)..

Azdej pa še ti?

J' Mina zutrej zgodej šva na šiht pa ceu dan devova, zvečer pa dežurat, druj dan pa nou šiht. Pa pride sred šihta ana povedat, daj um'ru nen prejš'n šef, gaj šva pa rihtat pa

use potreb'n uredit.

»Ja, sej meu jo otroc komej še poznal, ks'm pa tko zaposlena«, sje mis'lva.

No, paj pršu le 'nkrat če sred popoudneva cajt, d'j šva uhka dam, pa mau otroče porihtova.

No, pa pride večer, desc kje biu pa tud zmatran, jšu pa kmau u postlo, mau pržgau vuč, pogledou mau u cajt'nge pa počakou, d'j pršva še Mina. No, kpa ta pride, pa zagleda to idilo, pa prau:

»O lubi boh, a zdej pa še ti?«

Kvaj mis'lva, pa sami pogruntejte!

Dva sorodnika

Pa se sreča 'n politik z 'nmo bankirjam, pa začneta:

»Ja, ti ks' p'r korit, m'pa povej, kva misl'š, d'b jest uhka reku 'ldem, č'b me prašal, kolk jest prispevam k nacional'nmo dohodk', pa kašno kajlo s poj od tga odrežem. Veš, men se približujejo volitve pa se bojim, d'b me 'n pamet'n uhka kej tačga barou, n' k'r jest ne vem odgovora.«

»Ja, k'r mir'n bod, č' te do zdej še ni ubed'n barou, je tud mejhna možnast, d'b te kdo od zdej naprej. Pa še to, pam'tn'h 'ldi je b'l mau, tist, kso pa tolk pam't'n, se pa sami bojejo, daš tud nih uhka kdo to prašou.

Po pravic t' pa povem, d' tud jest n'vem, kašn je moj delež u nacionaln'm dohodk'. Č'b biu pa res prou pošten, bt' pa uhka reku, d' tko k't se mer, prou nikakrš'n. Zvo uhka jpa ugotovit, kašn naj tista kajla, sej sam delim svoje dohodke z nacionaln'm, pa koj vem kok je ura.«

»Ja, to že, sam poj bodo rek'l, d' midva sam žreva od sebe pa ne dava ubene fige.

Poj bodo pa še ugotov'l, kok boljš midva žveva, k't pa tist, kuhka rečejo, kolk tud prispevajo.

Ja, p'r nasledn'h volitvah bo hudič, č' seujo 'ldej spametval pa postaulal ta prava uprašana!«

r. RAVNIK

Bilo je po drugi svetovni vojni, ko je vsega primanjkovalo, tako tudi bencina za avtomobile. Tako se je na Bledu samo sem in tja prikazal kak avtomobil. Bili so to predvsem taksiji, ki so dobili karte za bencin za vožnjo zdravnikov k bolnikom. Tako konji na avtomobile niso bili navajeni.

Pa so pripravili Blejci pustni sprevod, ki je potekal iz Grada mimo šole do Uniona in nato navzdol proti jezeru ter od tam naprej v Grad k Jeklarju.

Bil je lep sončen dan, pa se pomika sprevod navzdol od Uniona, na obeh straneh ceste pa vse polno firbcev.

Ta sprevod je vodil Legatov Tonček iz Lesc, na lepo šekastem lipicancu, zbihsan kot Napoleonov general.

Sprevod se pomika navzdol in ko pride do Topliške kavarne, pripelje sem od Toplic nek avto. Tončkov konj se pa postavi na zadnje noge, se obrne, pa v galop nazaj gor proti Unionu pa naprej proti Lescam. Tonč ga poskuša sicer spametovat, pa brez haska. Tko se je ustavil šele v Lescah pri Majdneku (Majdnekov Ruda je bil sicer njegov meštarski konkurent, zato sta si imela marsikaj povedati).

Pa ga vpraša Ruda, zakva ma tko spenenga kona, ta pa:

»Hudiča, a zdej pa še ti. No, smo pršle dol do Toplic, pa se prpele 'na koreta, kon pa na zadne noje pa naukrog pa u galop nazaj gor, pa use če do Uniona. Jest ga poskušam panat, pa n'č. Sele pred Šlosarj'm sej mau umiru, ampak še k'r naprej u galop. S'm mišlu, d'gam spravu k Šlosarjo, pa ni švo.«

»Ja Tončk, Tis že vedu čej gostilna pa da ni odprta, koko nej pa kon to ve. A misl's, da majo tvoj kon glih tolk pamet k't pa ti? Zdej pa vid'm, d' jo majo še več k't pa ti, saj ta sej tko obnašou.«

Tončk' jbo že usga sk'p dovel, paj spokou pa šu dam.

Č'z en cajt jpa spet pršu na Bled, pa se ustavu p'r Lovc. T'm pa uraduje Dr Ravnik, tko k't ponavad, pa ga pobara:

»Ja Tončk, če ti le dobiš take kone, k znajo plesat pa devat piruete? Tib mogu odpret konsko plesno šovo u ker b' ble pob oblečen k't Napoleonou general, kon pa zbiksan tko k't k'šna leška punca. S tako šovo b' prcej več zaslužu, k't pa z usmo tvojm jahanam, ne sam tistmo na kon'h«

Nimam cajta.

Pa sreča Ribčou Tonej dr. Ravnika, pa mo reče:

»Kam set pa tko m'di, a seuš že spet kermo kej zvagou?«

»Tone zd'le pa res nimam cajta, mor'm letet hitr' po špeh, kga ma dons Ambrožič nekej več, pa k zan ni treba imet kart.«

Tone pa hitr' dam k žen pa j'j to povedou, ta pa u galop če u Grad k Ambrožičo.

»Francl, dej m'n mau tistga špeha, k ga maš spod pod pul-tam. Sej veš, d' nau zastom, t' bom drug'č mau rib prne-sva, pas bova kvit.«

Ambrožič jo pa gleda 'n cajt prou zaboden, kaš'n špeh le!

Ribčoka pa usa jezna dam, kje tko bezlava če u Grad, pa nad Toneja, kva d' joj tko navagou.

No, poj sej pa Tone spomnu, zakva dr. Ravnik ni mu uben-ga cajta. No, zdej jpa cajt, d' se tud vi.

Nos't kešt u Lipanco

J' Staretou Mirko prosu Zdraukota, č'b nesu Met če u Li-panco ror od šporg'rta, ksej pokončou. No, Marolt jpa na-redu nouga pa ga oddau p'r Zrimco, čer sej zmerej zbiro-va roba če zau Lipanco.

No, toj pa vedu tud dr. Ravnik, pa se ušmuglov p'r Zrim-co če, čer so spraulal robo zau Lipanco, pa nafilou tist ror s cegvam.

No pa gre Zdrauko h Zrimco, pa mo zvagajo tist ror, je bvo pa 46 kil.

Poj ga pa nese u Lipanco, po sneg gor čev'n. U Lipanc pa Meta:

»O lub'k, koko t'žko s'm te čakou, sej se po ceu bajt kadi, kni rora not, kje biu v's pr'žgan. No zdej bomo spet voži žvel. As prnesu tud kej sovate, sej mam m'sa že poh'n kuf'r, sej m' sam meso gor uvačjo.«

Zdrauko pa: »Ja jest s'm prnesu tist, k'r som pr' Zrimco dal. Poglej če notr u ror, č'j kej not.«

Pa pogleda Meta not u ror, pa se zače smejat:

»Ja, tis pa dons res ta prauga osva špilou, kdo tje pa naštimou pohn ror cegu?«

Poj pa zvagova tist praz'n ror, jbvvo pa 18 kil, use ta druj je biu pa cegu. No tkoj poj dobiu Zdrauko od Mete pvača-n'h 18 kil, prnesu j'h je pa 46.

No poj pa to p'r Lovc' oznanu dr. Ravnik, tko 'dj to zvedu v's Bled

Žena možu:

»Oblub m'n, d' kbom jest umrva, d' seuš kmou za k'šno drujo okol obrnu, d' se nauš svab mu predouh cajta!«

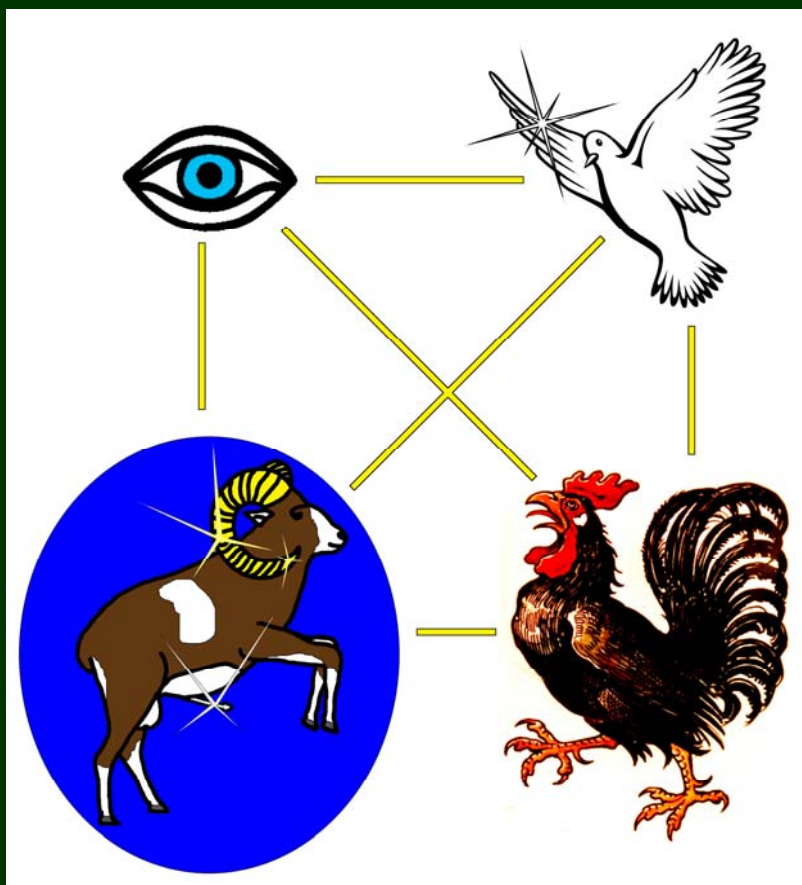
Mož pa:

»Veš, jest s'm se že do zdej večkrat okol za k'šno drujo obrnu, d' se nism svab mu, zdej pa sam še čakam, dauš ti umrva.«

MRKAČ-POSTHUMUS

A na Gradiše, a na Porovo nivo?

Ja, Kva le zdej nardit z Mrkač'm, kje crknu? Kso mo zavl urat, pa ga pust'l, daj izkrvavu? Ja, bvoj že tko:

- *D'j Mrkač opazvou use okol sebe pa mu o vsak'm svoj mnene.*
- *D'j biu duša mrsk'šne pobude, za m'rs k'šno dobro stvar.*
- *D'j zbadou pa natikvou use tist, k'r se neb smeu dogajat, pa sej klub tmo.*
- *D'b bvo pa to tud udejanen, jpa to oglašvou na use mogoče načine (ani so rek'l, d' sej petelinu).*

Mrkačova vizitka je bva pa takale:

Raj pod Triglavam

MRKAČ

Radolca

*150 korakou od predtrške lipe
u ta pravo smer*

Ja, kva pa tis'th 150 korakou pa u ta pravo smer sploh pomen?

Veš, Mrk'č je mu doma že k'sn'h 30 let črne vrtno urata, za kerej pravu, d' so postaulena u ta pravo smer. Djau je, d' ga bodo skozne odnes'l če na Gradiše al pa na Porovo nivo, kam'r von tud spada. Pravu jpa, d' so ta urata na zahod, d' prot uzhod pa ni noben'h urat, d'j use frej, d' uhka sonce, č' se mo lub, usak zutrej posije na negovo bajto. Z'toj to tud ta prava smer.

Za predtrško lipo jpa djau, d' so jo uso zazidal pa zaasfaltiral, pa č' neb bva tko trdoživa, bjo že zdaunej hudič uzeu.

Tkoj pa lipa pognava korenine čist če do p'kva, prou če do Luciferja, jo pa zdej ta vahta, pa prau, d' so to urata u peku. No, tud toj od Mrkača ta prava smer, sej so mo u žiulen mrs kdaj prprav'l ta prau peku. 150 korakou pa k'r sami odmerte pa ute pred Mrkačov'm urat'm.

Pa v'ste kvaj Mrkač pravu za predtrško lipo? Djau je, d'j to cent'r use regije, sej so se t'm učas križale poti, kso vodile prot uzhod pa zahod, prot sever pa prot jug, po koreninah sej pršo u peku, po dreves gor pa u nebesa. Ja, kam drgam pa uhka še sploh greste? Tačga mesta ni 'nčer u Rajo, sam še u Vrb, sam t'm korenine ne sežejo do p'kva, kjo niso zaasfaltiral, pa rinejo k'r u sosedne bajte. Tko se po vrbensk lip pride uhka sam u nebesa (pa ne uhka, sej so še ta usa z dratam prepletena) u peku pa ne. T'm se boh n' more kregat s hudičam, tko kse uhka u Predtrgo. T'm sej uhka hudič (u podob mrkača) kregou z bogov'm, ta več'm pa ta mal'm. No, takaj bva ta reč, pa tko joj Mrkač razlagou.

Ja, pa Mrkač ni mu sam vizitke! Za p'rjatlje je devou tud Mrkačou sok, toj prekuhan vinsk sok iz trte Kvinton, kj' na Dolensk'm rečejo Bakuš. Ta trta'j bva tle že pred rimsk'm cajt'm, sej so Karn' tko, k't dons Kranc, rad pil vin. No, iz te trte so učas kuhal »železn vin«, kso ga učas prodajal u apotek k't 'rcnijo. No, Mrkač jpa to trto tko negvou, d'j dajava prou žmahit'n sok, kgaj poj negvou, d'j lepo dozoru, poj gaj pa dajau p'rjatl'm po no flašo, na keroj nalepu takle ceg'lc.

Bakuš

MRKAČOU
SOK

Mrkačov'h 75 let 10.2.2009.

Kvinton

Prjatile je douh cajta poskušou prpraut do tga, d'b sami sadil pa negval tače trte, pa deval sok, pa mo to ni p'rveč ratou, sam p'r 'nmo Dolenco moj to zares ratou, usi ta druj so pa prej al slej odnehal.

Ja, pravu jpa, d' ma na unmo svet prpraulena že k'r dva pvaca: 'nga u pekvo, ta drujga pa u nebes'h, tko, d' se mo nou treba n'č valat t'm po vicah.

Pa smo ga spet baral, koko to?

J'pa djau, d's je t' p'ruga preskrbu že na zem'l k'r sam, nared'l so ma ga pa druj, kje povedou tist, k'r je bvo res. Ta drujga so mo pa nared'l negou prjatl', zakva pa koko so pa sami ved'l. Bavu sej sam svetga Petra, kmo bo pokazou, kam more jet t'krat, kbo za to cajt. Ta bo poj določu, na ker pv'c more jet, u peku al pa u nebesa. Pravu jpa, d'j zato hođu tokrat gor nad Polče, d' sta se s Petram spoznava, pa dau poj on vedu, kerga ma pred sabo.

No, takaj bva z Mrkačam. Zdej, kga ni več, to uhka povemo.

Ja, pa v'ste, kokoj bvo poj, kje pršu pred sv. Petra? Ne, prau-te! No, toj bvo pa tkole.

Pride poj Mrkač u nebesa, seveda čist po svoje. Gor gaj prpelava k'r u koret 'na stara bab'nca, ena izmed tist'h, kso ga prej obirale. T'm pred nebešk'm dur'm gaj pa ustavu svet Pet'r, pa moj djau:

»No, Mrkač, a zej spa ti na vrst za večno sodbo! Pejd, gr'va k'r h Bogo, d't bo povedou na ker pv'c teu djau.«

Pa gresta če u nebešk sodiše, t'm pa Boh na svojmo tron, pa še nekej duš je mu pred sabo, kj'h je mogu prej podevat, pred'n b' pršu Mrkač na vrsto.

Poj pa Boh pogledou u svoje bukve, pa se nekej jezou, d' zakva mo ne d'jo 'nga računalnika, d'b se stvar mau poenostauva, pa te vrste pred nim mau skrajšale. Paj reku svetmo Petro, d'j von pristoj'n za tače 'rči, pa zakva ni n'č naredu. Svet Pet'r jpa nekej m'ncou pa se on'gavu, poj pa djau, d' ma glih zdej 'nga pred sabo, kje tače 'rči devou že dol na Zem'l, pa d' nej kr'nemo naroči. Poj pa Boh djau:

»A, tis tist hudičou Mrkač, t'm iz Raja pod Triglavam?«

»Ja, Mrkač s'm, hudičou pa nis'm! Tvoj s'm, sej s'm biu že zdej u Rajo, ne pa u k'snmo p'kvo.

T'm p'r nas je bvo 'lpo friš'n, ne preuroče pa tud ne prem'rzvo. Sam s'm pa čej Lucifer polet mau preveč zahacou, kje pregrešne duše peku, jpa to prou če gor do nas pršvo. Pa sej to ti veš, sejs Boh, kmore use ved't.«

»Ja, as ti tist, kje dol devou tko, d' so računalnik deval namest 'ldi, pa d'j poj use hitrej tekvo. As ti tist, k b' uhka tud tle u rajo to naredu?«

»Ja, dol s'm jest to tud devou, sam ne sam. Bvo nas je velik, d'j to ratavo. Tis pa tle Boh, pa to sam rečš, pa se to samo podeva.«

»Ja, ja. Ti Mrkač s to sam misl'š, d'j to tko!. Č's mogu ti u tvojmo Rajo sam z drug'm uret to podevat, s'm mogu jest tud uso zemlo pa ta druj t'm dol, use to nard't. Samo ni nič ratovo, dokler jest tga nis'm naredu. As že spet špricou pouk, kso to razlagal? Dol vam je to pravu Gornik, ti pa že spet zamašena ušesa!

Ja, veš tko bo to. Ti maš pv'c u nebes'h že zagvišan, ampak ne zato, dab lenaru. Ti boš tle u nebes'h devou tist, k'rs devou u tvojmo Rajo, poj set bo pa zdeu tko, k't dab biu u p'kvo, boš pa u resnic u nebes'h. No, tko bota oba tvoja zagvišana pvaca poj tud zasedena!«

No, takaj bva poj božja sodba. Še na unmo svet se Mrkač svoj usod ni mogu og'nt. No, tkoj Mrkač tud u nebes'h tko devou, k't u Rajo pod Triglavam. Kvaj poj obirou, kergaj poj ž'ru, pa jeziku, o tmo pa z gunga sveta ni ubenga gvasu.